

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Diplomová práce

2023

Bc. Gor Vartazaryan

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Překročení pravomocí prezidenta České republiky a jeho
dopady v rámci systému dělby moci**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Gor Vartazaryan

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 5. 2023

Gor Vartazaryan

Bibliografický záznam

VARTAZARYAN, Gor. Překročení pravomocí prezidenta České republiky a jeho dopady v rámci systému dělby moci. Praha, 2023. s. 80 Diplomová práce (Mgr). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rozsah práce: 161 324 znaků (s mezerami)

Tato práce byla vypracována s podporou grantového projektu GA UK s názvem „*Jak se ústavní systém vypořádává s překračováním pravomocí prezidenta ČR*“ (projekt č. 146323).

Abstrakt

V této diplomové práci jsem se zabýval analýzou překročení vybraných prezidentských jmenovacích pravomocí v České republice. Do analýzy jsem zahrnul jmenovací pravomoci prezidenta stanovené v Ústavě, včetně jmenování profesorů a rektorů. Analyzoval jsem všechny kontroverzní případy jmenování z let 1993 až 2023, které zahrnovaly prezidentství Václava Havla, Václava Klause a Miloše Zemana. Cílem této práce bylo zjistit, zda prezidenti překročili své pravomoci při jmenování a v jakých situacích se k tomu případně dostali. Na základě detailního průzkumu a analýzy byly identifikovány klíčové případy, které vedly k překročení pravomocí. Výsledky této práce přináší poznatky o tom, jak jsou prezidentské jmenovací pravomoci vykládány a jakým způsobem se střetává teoretický výklad s praxí jednotlivých prezidentů.

Klíčová slova

Prezident, Česká republika, jmenovací akty, překročení jmenovacích pravomocí, Václav Havel, Václav Klaus, Miloš Zeman.

Abstract

This thesis analyzes the exceeding of selected presidential powers regarding appointments in the Czech Republic. Included in the analysis were the presidential appointment powers set out in the Constitution, including the appointment of professors and rectors. All controversial cases of appointments from 1993 to 2023 involving Václav Havel, Václav Klaus and Miloš Zeman. The aim of this thesis was to determine whether presidents have exceeded their powers of appointment and in what situations they may have done so. Based on detailed research and analysis, key cases that led to overstepping of powers were identified. The results of this thesis provide insights into how presidential appointment powers are interpreted and how theoretical interpretation intersects with the practice of individual presidents.

Keywords

President, Czech republic, appointment powers, exceeding the powers of appointment, Václav Havel, Václav Klaus, Miloš Zeman.

Poděkování

Yoda: „*No more training do you require. Already know you, that which you need.*“

Luke: „*Then I am a Jedi.*“

Yoda: „*No. Not yet. One thing remains. Vader. You must confront Vader. Then, only then, a Jedi will you be. And confront him you will.*“

[41:32] Star Wars VI: Návrat Jediů.

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu této diplomové práce, panu doc. PhDr. Miloši Brunclíkovi, Ph.D. za veškeré konstruktivní a kritické připomínky, ale hlavně za to, že mi ukázal krásy akademického světa. Děkuji za množství úsilí a energie, které do své práce vkládáte. Jednou Vaším učněm, navždy Vaším padawanem.

Obsah

ÚVOD.....	1
1. PREZIDENTSKÉ PRAVOMOCI.....	3
1.1. PREZIDENT ČESKÉ REPUBLIKY	4
1.2. PRAVOMOCI ČESKÉHO PREZIDENTA V SYSTÉMU DĚLBY MOCI.....	5
1.2.1. <i>Pravomoci prezidenta republiky ve vztahu k moci výkonné</i>	6
1.2.2. <i>Pravomoci prezidenta republiky ve vztahu k moci zákonodárné</i>	7
1.2.3. <i>Pravomoci prezidenta republiky ve vztahu k moci soudní</i>	8
1.3. VÝKLAD JMENOVACÍCH PRAVOMOCÍ PREZIDENTA REPUBLIKY	9
1.3.1. <i>Jmenovací pravomoci ve vztahu k vládě</i>	10
1.3.2. <i>Jmenování soudců Ústavního soudu, předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu a běžných soudců</i>	12
1.3.3. <i>Jmenování prezidenta a viceprezidenta NKÚ a bankovní rady ČNB</i>	13
1.3.4. <i>Jmenování generálů, rektorů a profesorů</i>	14
2. PŘEKROČENÍ A PORUŠENÍ PREZIDENTSKÝCH PRAVOMOCÍ.....	16
3. METODOLOGIE	17
4. KONTROVERZNÍ PŘÍPADY	19
4.1. JMENOVÁNÍ ČLENŮ VLÁDY.....	20
4.2. ODVOLÁNÍ A DEMISE ČLENŮ VLÁDY	27
4.3. JMENOVÁNÍ SOUDCŮ ÚSTAVNÍHO SOUDU	32
4.4. JMENOVÁNÍ PŘEDSEDY A MÍSTOPŘEDSEDŮ NEJVYŠŠÍHO SOUDU	34
4.5. JMENOVÁNÍ PREZIDENTA A VICEPREZIDENTA NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU ...	35
4.6. JMENOVÁNÍ ČLENŮ BANKOVNÍ RADY ČNB	37
4.7. JMENOVÁNÍ SOUDCŮ	38
4.8. JMENOVÁNÍ PROFESORŮ A JMENOVÁNÍ A ODVOLÁNÍ REKTORŮ	40
4.9. JMENOVÁNÍ GENERÁLŮ	42
5. PŘEKROČIL, ČI NEPŘEKROČIL? TO JE, OČ TU BĚŽÍ.....	45
5.1. VÁCLAV HAVEL.....	45
5.2. VÁCLAV KLAUS.....	49
5.3. MILOŠ ZEMAN	54
5.4. DISKUSE.....	59

ZÁVĚR.....	65
ZDROJE	67
BIBLIOGRAFIE	67
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	71

Úvod

„Brožika v NKÚ nechci, říká Havel.“ (IDnes 2002a)

„Klaus odvolal šéfkou Nejvyššího soudu, ta se hodlá bránit.“ (IDnes 2006a)

„Zeman opět nejmenuje Koudelku generálem. Návrh roztrhal, tvrdí zdroj.“ (IDnes 2022)

Kontroverzní kroky prezidenta České republiky se staly neustále se vracejícím zdrojem nových článků a reportáží pro česká média. Bývalý prezident republiky Miloš Zeman se vyznačoval mnohými kroky, které byly mediálně i politicky kritizovány. Ústavní právníci a politologové tyto činy následně rozebírali jak v médiích, tak i v akademických publikacích. Prezidentovy kroky jsou v některých případech natolik kontroverzní, že se začne spekulovat o jejich neústavnosti a zmíní se možné důsledky ve formě ústavní či kompetenční žaloby. Miloš Zeman například počátkem prosince roku 2022 sdělil, že by mohl před koncem svého volebního období jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Prezidentský mandát mu ale končil v březnu roku 2023 a nový předseda Ústavního soudu by se dostal do své funkce až v srpnu (Seznam, 2022a). Většina ústavních právníků proto tento krok považuje za protiústavní (Novinky, 2022). Není to ale jen Miloš Zeman, kdo svými prezidentskými kroky pobouřil veřejnost či akademickou obec. Václav Havel i Václav Klaus se dostávali do podobně kontroverzních situací. Někteří akademici tento jev dokonce připisují jedinečné aure, kterou prezident republiky v České republice ovládá (Mlejnek 2014). Pokud jde o samotnou auru, velkým zlomem pro vývoj prezidentského úřadu se nepochybně stalo zavedení přímé volby prezidenta České republiky. Tato zásadní změna zvrátila přes 100 let starou tradici nepřímého voleního prezidenta.

Jak ale nahlížet na tyto kontroverzní prezidentské činy? Tato práce otevírá diskusi o zkoumání překročení prezidentských pravomocí. Již samotné označení *překročení* musí v každém čtenáři vyvolat mnoho otázek. Co je to překročení? Musí se jednat vždy o protiústavní kroky? Není toto otázka, kterou bychom měli spíše klást Ústavnímu soudu? Vzhledem k tomu, že byla Ústavním soudem doposud projednávána jen jedna ústavní žaloba proti prezidentu republiky, je nutné rozlišit mezi porušením a překročením prezidentských pravomocí. Mnohé prezidentské kroky mohly být protiústavní, ale z určitých důvodů se nestaly záležitostmi pro posouzení Ústavním soudem (např. nebyla dostatečná většina v Poslanecké sněmovně¹). Proto

---

¹ Stalo se tak v roce 2019, kdy Senát schválil ústavní žalobu proti prezidentu M. Zemanovi. V Poslanecké sněmovně bylo jen 58 pro a 62 bylo proti.

je důležité otevřít možnost pro posouzení i akademické obci. Práce představí nový teoretický koncept, nazvaný: překročení prezidentských pravomocí. Ten by mohl být odrazovým můstkem pro další výzkum této oblasti.

Tato práce se omezí na vybrané jmenovací pravomoci prezidenta republiky. Vzhledem k velkému rozsahu prezidentských pravomocí a počtu kontroverzních situací bylo nutné se zaměřit na vybrané prezidentské pravomoci a odklonit se od prvotního ambiciózního cíle se zaměřením na všechny pravomoci uvedené v tezi diplomové práce. Výzkumná otázka této diplomové práce zní následovně: „*Ve kterých případech se prezident České republiky dopustil překročení svých jmenovacích pravomocí?*“ Práce se zaměřuje na veškeré jmenovací pravomoci prezidenta republiky obsažené v Ústavě ČR a pravomoci jmenování a odvolání rektorů vysokých škol a jmenování profesorů. Do analýzy není zahrnuta pravomoc přijímání vedoucích zastupitelských misí². Výzkumná otázka se omezuje na období prezidentů České republiky, tj. od jmenování Václava Havla prezidentem České republiky 2. února 1993 do konce volebního období Miloše Zemana, tedy 8. března 2023. Práce se omezuje na období existence České republiky z logického důvodu, že se pravomoci prezidenta republiky od roku 1993 neměnily. Práce představí dataset případů spjatých s výše uvedenými jmenovacími pravomocemi, v rámci kterých prezident jednal nad rámec obvyklého výkladu ústavy (tedy kontroverzní případy), a následně bude zkoumáno, zdali se dopustil překročení, popř. jaké intenzity překročení dosáhlo.

Práce je rozvržena následovně: První kapitola si klade za cíl přiblížit pravomoci prezidenta republiky a jeho postavení v systému dělby moci, s důrazem na výklad zkoumaných jmenovacích pravomocí. V druhé kapitole bude nastíněna definice překročení a porušení prezidentských pravomocí a způsob analýzy daných případů. Ve třetí kapitole bude představena metodologie práce. Ve čtvrté kapitole budou uvedeny všechny kontroverzní případy a v závěrečné, páté kapitole budou prezidenti separátně hodnoceni v jednotlivých kontroverzních případech. Separátní rozdělení je zde zvoleno proto, aby bylo možné hodnotit výkon prezidentského mandátu chronologicky a v příslušnosti k danému prezidentovi.

---

² Tuto pravomoc je nutné zkoumat společně s pravomocí zastupovat stát navenek.

1. Prezidentské pravomoci

Dosavadní politologický výzkum vyprodukoval velmi bohatou literaturu týkající se prezidentských pravomocí. Autor této práce si je vědom obsáhlosti výzkumu prezidentských pravomocí jak na zahraniční, tak na české akademické scéně. Hlavním cílem zde není představit úplný rozsah výzkumu, ale poukázat na dosavadní směr, kterým se výzkum ubíral. Prezidentské pravomoci se stávají předmětem výzkumu ve vztahu ke komparaci, ke snaze jejich empirickému měření, které započala Metcalf (2000), nebo k proměně politických systémů (Duverger 1980; Kaminsky 1997). Samotná problematika překročení prezidentských pravomocí je ale doposud neprobádaným tématem, minimálně ve vztahu k prezidentům v parlamentní demokracii. Výjimku tvoří práce se zaměřením na překročení pravomocí prezidenta USA v konkrétních politických oblastech (Hoshijima 2017; Krause & Cook 2015; Ketcham-Colwill 2013) či prezidentů v zemích Latinské Ameriky (Katz 2020) nebo práce, které se zaměřují na spory mezi prezidenty a předsedy vlád (Sedelius 2006).

České politologické i právní výzkumné prostředí nabízí velké množství prací zkoumající prezidenta České republiky. Literatura se dá systematicky rozdělit na tyto kategorie: a) Výzkum týkající se odpovědnosti prezidenta České republiky. Doktrinální právní výzkum je přehlacený články či kapitolami o odpovědnosti prezidenta České republiky a jeho postavení (Filip 2010; Novák & Brunclík 2008; Malír 2020; Kudrna 2013; Koudelka 2018; Šimíček 2008; Sládeček & Hofmannová 2021). b) Zavedení přímé volby prezidenta (Antoš 2011; Charvát 2013; Němec & Kuta 2009; Hloušek 2008; Kudrna 2015). Většina textů vycházela mezi lety 2009 a 2013, kdy byla debata nejaktuálnější. c) Debata o polo-prezidentském režimu v ČR (Brunclík & Kubát 2016; Brunclík & Kubát 2017; Kysela 2011; Kysela 2008; Kysela 2006).

Méně prací se ale zabývalo samotnými případy překročení prezidentských pravomocí. Ad hoc případy porušení se zabývali např. Filip (2000) nebo Janstová (2011). Nejprínosnější práci v oblasti překročení prezidentských pravomocí představují autoři Lubomír Kopeček a Josef Mlejnek. Tito autoři porovnávají vybraná překročení prezidentských pravomocí u V. Havla a V. Klause (Kopeček & Mlejnek 2013). Jejich publikace se ale omezuje jen na některé vybrané případy a zároveň nezahrnuje do analýzy prezidentství M. Zemana. Na závěr je také nutné uvést nedávno publikovanou knihu Lubomíra Kopečka, která nese název „*Hodný, zlý a ošklivý? Havel, Klaus a Zeman: Paralelní životopisy*“, kde rozebírá vliv všech dosavadních prezidentů. Kniha ale není klasickým akademickým textem, nýbrž se nachází na pokraji naučné literatury pro veřejnost.

1.1. Prezident České republiky

Ústava České republiky v hlavě třetí moci výkonné upravuje postavení prezidenta České republiky v čl. 54–66 a následně postavení vlády v čl. 67–80. Konstrukce exekutivní moci je rozdělena na dvě samostatné části, ze kterých vyplývá také dynamika jejich postavení. Postavení prezidenta republiky je definováno v čl. 54 následovně: „*Prezident republiky je hlavou státu.*“ Označení hlava státu implikuje monarchistické postavení. Úmyslem zákonodárce ale bylo článkem 54 zdůraznit reprezentativní funkci vně státu ve spojitosti s reprezentačními pravomocemi.

Článek 54 dále stanoví, že je prezident republiky volen v přímých volbách a že není ze své funkce odpovědný. Znamená to, že je ústavně nezávislým orgánem. Nezodpovídá se za své činy Parlamentu ani jinému orgánu (vyjma čl. 65 odst. 2]). Naopak v občanskoprávní rovině odpovědný je, tj. může žalovat a být žalován v případech, které nesouvisí s výkonem jeho funkce (Koudelka 2018, s. 310). Po dobu výkonu jeho funkce jej nelze stíhat. Výjimkou je ústavní žaloba za velezradu nebo hrubé porušení ústavního pořádku³. Nutno dodat, že zákon o Ústavním soudu dále specifikuje v § 98 odst. 3), že lze stíhat prezidenta i po uplynutí jeho mandátu.

Zároveň je ale zřejmé z kontextu celého ústavního pořádku, že prezident není žádným šéfem exekutivy či vůdcem parlamentní většiny (Rychetský a spol. 2015, s. 675). Naopak vláda je vrcholným orgánem výkonné moci, jak stanoví čl. 67, paradoxně ale v textu Ústavy přichází až po prezidentovi. Předseda vlády je také tradičně označován jako *primus inter pares* neboli první mezi rovnými (Wintr 2020, s. 102).

Ústava rozlišuje prezidentské pravomoci na kontrასignované a nekontrასignované. Tedy pravomoci ve výlučné kompetenci prezidenta a pravomoci, v rámci kterých prezident potřebuje k jejich výkonu spolupodpis předsedy vlády či jím pověřeného člena vlády. Kontrასignované pravomoci přenášejí odpovědnost na vládu (prezident odpovědný být nemůže). Při definici prezidentských pravomocí se ale nemůžeme omezit na ústavní text. Prezidentské pravomoci

---

³ Dle čl. 65 odst. 2).

dále upravují i běžné zákony.⁴ Z právního hlediska je nutné uvést, že některé prezidentské pravomoci byly dále upřesněny v rozhodnutích Ústavního soudu⁵.

Co se rozdělení prezidentských pravomocí týče, kromě ústavního rozdělení na kontrasygnované a nekontrasygnované je nutné poukázat na Koudelku (2018), který rozlišuje mezi pravomocemi prezidenta republiky z pohledu organizačního a z pohledu funkčního. Z pohledu organizačního řadí všechny pravomoci do moci výkonné vzhledem k tomu, že v samotné ústavě se hlava třetí jmenuje „Moc výkonná“ a následně začíná prezidentem republiky, nikoliv vládou. Z pohledu funkčního ale prezident republiky disponuje pravomocemi v moci zákonodárné (veto, podpis zákona) či moci soudní (amnestie, agregace, abolice).

Prezidentské pravomoci mají oporu v ústavním pořádku a v zákonech, ale jsou také otázkou politické praxe (Koudelka 2018, s. 83). Role prezidenta nemusí být ve faktické rovině totožná s ústavním postavením (Cabada et al., s. 17). Nelze jeho pravomoci vymezit na výčet ústavních či zákonných působností, je nutné jej vnímat jako významného politického i veřejného činitele (Koudelka 2018, s. 84). Faktické postavení se může vzhledem k tradicím, osobnímu charakteru, politickým okolnostem či politické kultuře lišit. Zároveň je ale možné, že prezident nebude využívat svých kompetencí, které mu ústava přisuzuje (Kysela 2008, s. 235). V České republice jsou ale prezidenti jednoznačně spíše aktivní než zdrženliví.

1.2. Pravomoci Českého prezidenta v systému dělby moci

Prezident republiky je reprezentantem státu, garantem řádu a moderátorem politických sporů (Wintr 2008, s. 26). Wintr vytvořil klíč k rozdělení prezidentských kompetencí na pravomoci moderační, reprezentační a garanční. Reprezentační povahu má většina prezidentských pravomocí v čl. 63 odst. 1. Moderační pravomoci se týkají pravomocí ve vztahu k vládě České republiky – jmenovat a odvolávat vládu, přijímat demise, rozpustit Poslaneckou sněmovnu. V

---

⁴ Odkazuje na to samotná Ústava ČR v čl. 63 odst. 2. Takové pravomoci vyžadují spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, stanoví prezidentovi v § 10 pravomoc jmenování a odvolání rektorů na návrh akademického senátu, dále v § 73 uděluje vysokoškolský zákon pravomoc jmenování profesorem vysoké školy toho, kdo byl na jmenování profesorem navržen vědeckou nebo uměleckou radou vysoké školy v souladu s § 74. Prezident vyhlašuje volby do zastupitelstev krajů, obcí a Evropského parlamentu dle zákonů č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, a zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu. V zákoně č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, má prezident dle § 13 pravomoc jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího správního soudu z řad soudců Nejvyššího správního soudu. Dle zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, má prezident v § 5 pravomoc jmenování náčelníka generálního štábu Armády České republiky. Dále má prezident pravomoc jmenování představitelů některých ústředních správních úřadů – např. jmenování předsedy Českého statistického úřadu, předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nebo jmenování předstev a inspektorů Úřadu pro ochranu osobních údajů.

⁵ Pl. ÚS 14/01, 87/06, 30/98, kterými se budu detailněji zabývat dále v textu.

této oblasti má prezident moderovat politickou debatu a přispívat k hladkému řešení politických sporů. Garanční funkce spočívá naopak v situacích určitého konfliktu, popř. takových situacích, kde by mohlo dojít k ohrožení celistvosti a svrchovanosti demokratického právního řádu.

V rámci systému dělby moci je nutné vnímat českého prezidenta jako pojítka mezi těmito třemi složkami – mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní. Nejde ale o absolutní rozdělení dělby moci, kdy by vznikla striktní oddělenost. Česká republika představuje model parlamentní republiky, byť se někteří domnívají, že po zavedení přímé volby prezidenta se politický systém České republiky přesunul směrem k poloprezidentskému režimu (Elgie 2004). Většina odborníků ale s takovým závěrem nesouhlasí a považuje Českou republiku za parlamentní demokracii (Brunclík & Kubát 2016, s. 626). Parlamentní republika ustavuje centrem moci vládu, která vzniká na základě vyslovení důvěry Poslaneckou sněmovnou. Oproti prezidentskému systému se v parlamentním režimu prezident stává aktérem, který jmenuje předsedu vlády na základě vůle Poslanecké sněmovny. Prezident republiky byl do roku 2013 volen sborem Poslanecké sněmovny a Senátu České republiky. Jeho legitimita tedy vycházela z obou komor parlamentu. Při jmenování předsedy vlády tedy jen reflektoval vůli lidu skrz Poslaneckou sněmovnu. Je zřejmé, že po zavedení přímé volby se prezident cítí méně odpovědný parlamentu, jelikož jeho legitimita vychází z lidu, a dokonce se tedy může odvolávat na zisk většího počtu voličů než některé politické strany v Poslanecké sněmovně. Právě v postavení prezidenta jako hlavy státu vzniká pojítka koncepce jednoty státní moci.

1.2.1. Právomoci prezidenta republiky ve vztahu k moci výkonné

V čele vlády České republiky stojí premiér (předseda vlády), kterého jmenuje prezident České republiky. Prezident České republiky také odvolává předsedu vlády a na jeho návrh i další členy vlády. Tato pravomoc se považuje za nejdůležitější. Dle znění ústavy může prezident jmenovat další členy vlády až po jmenování předsedy. Jako členy vlády může jmenovat ty osoby, které navrhne předseda vlády. Prezident je pověřen řízením ministerstev či jiných úřadů. Předseda vlády se může rozhodnout jmenovat také ministra bez portfeje, který je pověřen zvláštní gescí, která si zaslouží samostatného ministra. V historii České republiky jsme měli již 19 takových případů. Jmenování předsedy a členů vlády je také spojeno se složením slibu do rukou prezidenta České republiky. Po demisi celé vlády ji pověřuje prozatímním vykonáváním funkce do zvolení nové vlády. Z logiky situace se očekává, že taková vláda bude zdrženlivá a nebude vykonávat zásadní politické kroky. Mezi významné pravomoci prezidenta republiky také patří

možnost účastnit se schůzí vlády. Prezident si může dle čl. 64 odst. 2 vyžádat od vlády a jejích členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti. Vztah k vládě České republiky by z hlediska ústavně-právních pravomocí měl spíše spočívat v roli moderační, tak jak jej řadí i Wintr (2008, s. 28). Prezident republiky by měl jako členy vlády jmenovat kandidáty navrhované premiérem a odvolávat členy vlády dle návrhů předsedy vlády. Na rozdílnost praxe při jmenování členů vlády upozorňují Kopeček a Brunclík v článku *How Strong Is the President in Government Formation? A New Classification and the Czech Case*. Autoři tohoto textu přicházejí s novou koncepcí rolí prezidenta při sestavování vlády a vytvářejí pět kategorií rolí prezidentů při sestavování vlády, vhodných pro parlamentní režimy v Evropě: 1. pozorovatel, 2. notář, 3. regulátor, 4. spolutvůrce a 5. tvůrce (Kopeček a Brunclík 2019, s. 4). Pozorovatel nemá formální ani neformální roli při sestavování vlády. Notář má ústavní roli při jmenování vlády, ale je vázán vůlí parlamentu. Regulátor už má významnější roli, jelikož se účastní osobně nebo prostřednictvím dalších osob jednání o vzniku nové vlády. Spolutvůrce je silným hráčem při sestavování vlády a jeho celkový vliv na výsledek tohoto procesu je větší než vliv parlamentních stran. Na rozdíl od regulátora, který obvykle sám nenavrhuje vládní alternativy a ani je neprosazuje, spolutvůrce prosazuje vlastní představu a složení budoucího kabinetu. A na závěr tvůrce vytváří vládu dle svých politických preferencí a vytváří si vlastní prezidentský kabinet. Z jejich analýzy role prezidenta při sestavování vlád České republiky se ukázalo, že tato role pendluje mezi notářem a tvůrcem dle konkrétních situací a prezidentů. Dle nich závisí role prezidenta na dvou významných faktorech. Za první role prezidenta je slabší při sestavování vlády po volbách, jelikož se koalice vytváří v reakci na rozložení sil v Poslanecké sněmovně. Naopak po rozpadu vlády během volebního období role prezidenta stoupá. Ze šesti takových případů byli dva notářští prezidenti, dva regulátoři, jeden spolutvůrce a jeden tvůrce (Kopeček a Brunclík 2019, s. 20). Za druhé to závisí na schopnosti parlamentních stran složit vládu bez pomoci mediace prezidenta České republiky.

1.2.2. Pravomoci prezidenta republiky ve vztahu k moci zákonodárné

Prezident republiky vyhlašuje volby do obou komor Parlamentu České republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Po volbách také svolává zasedání Poslanecké sněmovny, a to nejpozději 30. den po dni voleb. Ve vztahu k Poslanecké sněmovně ji také může rozpustit, ale jen za okolností uvedených v čl. 35 ústavy.

Prezident má také významnou pravomoc uplatnit právo veta. Vrácení zákonů musí zásadně odůvodnit a vrátit je do 15 dnů. Vyplyvá to z dikce čl. 50 odst. 1: *Prezident republiky má právo vrátit přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, s odůvodněním do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl postoupen.* Práce Havlíka, Hruše a Peciny (2014) z Masarykovy univerzity v Brně mapuje odůvodnění prezidentských vet Václava Havla. Došli k závěru, že prezident V. Havel vetoval zákony, jelikož nesplňovaly jeden z těchto tří aspektů: právní stát, politickou pluralitu a spravedlivou společnost. Nutno dodat, že se prezident Havel často obracel i na Ústavní soud s podáními o zrušení některých zákonů kvůli jejich protiústavnosti. Prezident má dále pravomoc podepisovat všechny přijaté zákony. Podle jednacího řádu Poslanecké sněmovny ale prezident nepodepisuje ty zákony, proti kterým využil své právo veta. Prezident Václav Klaus v některých případech zákon nepodepsal, aniž by uplatnil své právo veta. Na platnosti daných zákonů to ale nic nezměnilo (Pavlíček 2008, s. 863). Stejně jako u výkonné moci má i zde prezident pravomoc se účastnit schůzí obou komor, výborů a komisí.

1.2.3. Pravomoci prezidenta republiky ve vztahu k moci soudní

Ve vztahu k moci soudní prezident disponuje pravomocemi jak k soudní soustavě, tak k samotnému soudnictví. V rámci pravomocí k soudní soustavě prezident republiky jmenuje soudce Ústavního soudu, které musí následně schválit Senát. Z řad soudců Ústavního soudu také jmenuje předsedu a místopředsedy. Výlučnou pravomocí prezidenta je také jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího správního soudu (NSS). Jmenuje také soudce, kteří splnili kvalifikační požadavky pro soudcovskou činnost. V rámci pravomocí k soudnictví má prezident pravomoc abolic, agregace a amnestie. Tedy odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení, promíjí nebo zmírňuje uložený trest a promíjí nebo zmírňuje odsouzení. Nutno uvést, že jen milost (*odpouští či zmírňuje*) spadá pod výlučnou pravomoc prezidenta republiky. Amnestie podléhá kontrasignaci vlády. Milost je pozůstatkem z dob monarchistických, kdy císař měl i nejvyšší soudní moc. Podle Pavlíčka jde o evropský unikát, se kterým by se mělo skoncovat. Tato pravomoc nebyla součástí prezidentských kompetencí ani za první republiky (ČSR).

V rámci systému dělby moci se prezident objevuje jako aktér spojující a korigující triádu moci. Není hlavním motorem exekutivní moci, i přesto je ale zřejmě jeho role klíčová v politicky vypjatých situacích, kdy může působit jako moderátor. Jak uvedly již dosavadní výzkumy, prezident sehrává klíčovou roli při vládních krizích. Již před samotným zavedením přímé volby

prezidenta se diskutovalo, jestli se politický systém trendy aktivních prezidentů nepřesouvá do poloprezidencialismu. Zde souhlasím se závěry Hlouška (2014), který po detailní analýze situace v České republice dospěl k závěru, že samotné zavedení přímé volby by nemělo být klíčovým faktorem pro změnu režimu. Klíčovým aspektem by se měla stát dynamika vztahů mezi prezidentem a premiérem.

1.3. Výklad jmenovacích pravomocí prezidenta republiky

Tato práce se zaměří na jmenovací pravomoci prezidenta republiky, u kterých se nejčastěji setkáváme s kontroverzními akty. Výčet jmenovacích pravomocí prezidenta republiky byl vzhledem k jeho obsáhlosti vymezen na ty, které jsou vymezeny ústavou, včetně jmenování rektorů⁶ a profesorů. Do analýzy nebyla zahrnuta jmenování vedoucích zastupitelských misí. Do analýzy nebyla dále zahrnuta jmenování dalších funkcionářů vyplývající z běžných zákonů (ČSÚ, ÚOHS a dalších funkcionářů ve státní správě). Jmenování a odvolání velvyslanců nebylo zahrnuto ze dvou hlavních důvodů – že se 1. jedná o pravomoc, která je spjata se zastupováním státu navenek, a 2. oproti ostatním jmenovacím pravomocím je zde nutný souhlas přijímajícího státu, bez něhož nelze pověřit vedoucího diplomatické mise (Koudelka 2018, s. 147). Jediná výjimka byla udělána u jmenování a odvolání rektorů vysokých škol a jmenování profesorů, které do analýzy zahrnuty byly, byť se nejedná o ústavně danou pravomoc prezidenta republiky. Do analýzy byla zahrnuta z důvodu vysokého výskytu mediálních článků u kontroverzních případů, kdy prezident kandidáty odmítl jmenovat⁷ (např. Deník 2013; IDnes 2013b; Lidovky 2015). Zároveň se touto otázkou dosavadní literatura řádně nezabývala (Koudelka 2014). Do výčtu jmenovacích pravomocí byla zahrnuta i odvolání a přijetí demise jednotlivých ministrů. Být se nejedná o jmenovací pravomoc, z logiky věci je zásadní součástí jmenování vlády. V tomto případě prezident jmenuje i odvolává nebo přijímá demisi. Rozhodně není možné tvrdit, že u prezidentských jmenovacích pravomocí patří vždy veškerá pravomoc výběru do rukou prezidenta republiky. A už vůbec není možné tvrdit, že u všech pravomocí platí zásada „*kdo jmenuje, ten odvolává*“. V následující části detailně přiblížím výklad jmenovacích pravomocí vybraný pro analýzu v této práci.

---

⁶ U rektorů se jedná i o odvolání.

⁷ Oproti zbylým jmenovacím pravomocím ve státní správě.

1.3.1. Jmenovací pravomoci ve vztahu k vládě

Ve vztahu k vládě má prezident hned několik jmenovacích pravomocí: jmenování předsedy vlády, jmenování ministrů, odvolání ministrů, přijetí demise ministrů a přijetí demise předsedy vlády.

Vlády tradičně vznikají po volbách do Poslanecké sněmovny. Prezidentova role je po volbách velmi důležitá, protože je to právě on, kdo má jmenovat předsedu vlády a moderovat případné politické spory. Prezident republiky zásadně není omezen žádným pravidlem, který mu stanoví, koho by měl do role předsedy vlády jmenovat. Zároveň čl. 68 nestanoví žádné konkrétní lhůty pro jmenování předsedy vlády (Wintr 2020, s. 97). Převažuje zde ale výklad, že prezident i předseda vlády jsou povinni provádět příslušné kroky bez zbytečného odkladu (Wintr 2020, s. 97). Prezident by ale měl jmenovat takového kandidáta, který má největší šanci získat důvěru v Poslanecké sněmovně. Na jmenování předsedy vlády má prezident dva pokusy. Nevysloví-li Poslanecká sněmovna důvěru ani druhé vládě, navrhne předsedu vlády předseda Poslanecké sněmovny.

Na návrh předsedy vlády jmenuje prezident republiky ostatní členy vlády a pověřuje je řízením ministerstev nebo jiných úřadů (čl. 68 odst. 2). Prezident republiky nemůže navrhopvat své vlastní kandidáty na ministry, je vázán návrhy předsedy vlády. Zde je možné otevřít otázku, zda je možné, aby prezident navržené kandidáty odmítl jmenovat. V úvahu přichází možnost odmítnutí na základě čl. 70 ústavy: *Člen vlády nesmí vykonávat činnosti, jejichž povaha odporuje výkonu jeho funkce.* Prezident by mohl odmítnout jmenování kandidáta, který vykonává činnost, která odporuje výkonu jeho funkce. Například kdyby předseda vlády navrhl, aby se guvernér ČNB stal zároveň ministrem financí. Někteří akademici také dovozují, že by prezident mohl odmítnout jmenovat někoho s extrémními morálními nedostatky – kanibalismus nebo negramotnost (Novinky 2014b). Jedná se ale o zcela teoretické případy.

Prezident může následně odvolávat členy vlády a přijmout jejich demisi. Zde má prezident rozdílnou míru v možnosti odmítnutí. Odmítnout odvolání člena vlády na návrh premiéra v zásadě nelze. Vláda je kolegiální orgán, rozhoduje ve sboru nadpoloviční většinou všech členů vlády (čl. 76 ústavy), premiér má jeden hlas jako každý jiný člen vlády. Premiér však určuje složení své vlády – vybírá si všechny ostatní členy vlády (prezident je jmenuje na jeho návrh), a především může kteréhokoli vicepremiéra či ministra z vlády odstranit. Prezident je totiž povinen vyhovět premiérovi, který navrhne odvolání člena vlády (čl. 74 ústavy). Čl. 74 stanoví: *„Prezident republiky odvolá člena vlády, jestliže to navrhne předseda vlády.“* Text čl. 74 ústavy nedává prezidentovi žádný prostor pro uvážení ani pro průtahy. Naopak u demise je

pravomoc prezidenta republiky širší. Článek 73 stanoví: „*Vláda nebo její jednotliví členové mohou kdykoli podat demisi, člen vlády písemně prostřednictvím premiéra.*“ S výjimkou případů povinné demise vlády (zejména vyslovení nedůvěry, čl. 73 odst. 2 ústavy) prezident republiky tyto demise přijmout nemusí. Naopak jako moderátor politických konfliktů může prezident odmítnutím demise nebo odkládáním jejího přijetí vytvářet prostor pro další politická jednání. Odklad přijetí demise by mohl být namístě i v některých situacích pro stát kritických. Je ovšem jasné, že prezident těžko může odmítáním demise dlouhodobě držet bránícího se ministra ve stavu nucené práce (Wintr 2020, s. 102).

Prezident také přijímá demisi předsedy vlády. Demise předsedy vlády je vnímaná spíše jako demise vlády celé⁸ (Wintr 2020, s. 103). Antoš se ve svém příspěvku detailně zabývá problematikou výkladu demise předsedy vlády a upozorňuje na rozdíly mezi pražskou a brněnskou právní školou: „*Hlavním důvodem zkrátka je, že nás v Praze to prof. Pavlíček učil jinak než prof. Filip v Brně a všem se nám to vrylo.*“ (Antoš 2022, s. 210) Prof. Pavlíček komentoval problematiku již v roce 1994 následovně: „*Demise předsedy vlády znamená demisi celé vlády, neboť členství ve vládě je závislé na tom, zda členové vlády požívají důvěry předsedy vlády. Zdůrazňuje se tím prioritní postavení předsedy vlády v rámci moci výkonné.*“ (Antoš 2022, s. 211) Prof. Filip zastával opačný názor: „*Jak již bylo zmíněno, v roce 1997 při vládní krizi, kdy podali demisi čtyři členové vlády za ODA (je otázkou, zda platně) a čtyři členové za KDU-ČSL, podal demisi prezidentu republiky i předseda vlády s dovětkem, že tím podala demisi celá vláda. Pro tento postup není v textu Ústavy ČR jednoznačná opora, neboť ta počítá s demisí i předsedy vlády i demisí vlády jako celku. Demise vlády je proto zásadním rozhodnutím celé vlády, které spadá pod čl. 76 Ústavy ČR a vláda se na něm musí usnést ve sboru. Není však známo, že by vláda o této věci jednala. Názor, že vláda stojí a padá s osobou předsedy vlády, neodpovídá ani textu Ústavy ČR, ani naší parlamentní tradici.*“ (Antoš 2022, s. 213) V závěru svého příspěvku ale neuvádí, jestli nějaká strana převažuje (byť naznačuje, že má spíše více zastánců názor prof. Pavlíčka). Uvádí své vlastní argumenty a staví se na pražskou stranu. Já se zde ztotožňuji, stejně jako Antoš, spíše s argumentací Pavlíčka. Většina odborníků se také přiklání k interpretaci Pavlíčka (Gerloch, Hřebejk, Zoubek 2013; Pavlíček, Hřebejk 1998; Sládeček a kol. 2016, Wintr 2020). Prezident Miloš Zeman se v roce 2017 pokusil o „brněnskou“ interpretaci, tedy chápat demisi předsedy vlády jako demisi jediného člena vlády. Taková interpretace ale nedává z hlediska ústavního pořádku smysl, jelikož je tím podlomeno postavení předsedy vlády *primus inter pares*.

---

⁸ Demise premiéra V. Klause 1997, demise premiéra Nečase 2013.

1.3.2. Jmenování soudců Ústavního soudu, předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu a běžných soudců

Z jmenovacích pravomocí, které jsou součástí této práce, ve vztahu k moci soudní se podrobně zabývám jmenováním ústavních soudců, předsedy a místopředsedů Ústavního soudu (ÚS) (čl. 62 písm. e)], jmenováním předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu (NS) (čl. 62 písm. f]) a jmenováním soudců (čl. 63 odst. 1 písm. i]).

Prezident jmenuje soudce Ústavního soudu se souhlasem Senátu. Prezident republiky je limitován: 1. počtem soudců Ústavního soudu, který je 15, 2. nutností získat souhlas Senátu a 3. zákonnými požadavky – soudcem může být jen bezúhonný občan, který dovršil 40 let, má vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně 10 let činný v právnické profesi. Právní odbornost je jedním z nejdůležitějších kritérií, je ale na posouzení prezidenta republiky a Senátu, kdo je pro tuto funkci dostatečně odborně zdatný. Je tedy zcela na volné úvaze prezidenta, koho do funkce soudce Ústavního soudu nominuje.

K samotnému jmenování ústavních soudců musí následně prezident jmenovat i předsedu a dva místopředsedy Ústavního soudu. Zákon o Ústavním soudu v § 2 upřesňuje, že prezident jmenuje předsedu a místopředsedu z řad ústavních soudců. Není tedy možné obejít souhlas Senátu tím, že by prezident jmenoval osobu do pozice předsedy Ústavního soudu, aniž by tato osoba již byla ústavním soudcem. Odvolat členy Ústavního soudu, jeho předsedu či místopředsedy ale prezident nemůže. Nedisponuje žádnou pravomocí, která by mu něco podobného umožňovala.

Výlučnou pravomocí prezidenta je i jmenování předsedy a místopředsedy NS. Prezident může jmenovat předsedu a místopředsedu jen ze soudců již přiřazených k NS. Není zde vázán na žádný návrh a má zde možnost volné úvahy. Prezident nemůže odvolat předsedu ani místopředsedu NS. Tuto pravomoc vyjasnil ÚS v nálezu Brožová, který je podrobněji rozebrán v kapitole 4.4.

Pravomoc jmenování soudců obecných soudů spadá pod kontrasignované pravomoci v čl. 63. Zákonné podmínky pro jmenování soudce vyžadují věk minimálně 30 let (změna nastala v roce 2005, kdy byla hranice navýšena z 25 na 30 let), státní občanství, složení justiční či obdobné zkoušky, minimálně tříletá právní praxe, ukončené magisterské studium v oboru práva a bezúhonnost (§ 60 zákona č. 6/2002, o soudech a soudcích). Soudce jmenuje prezident republiky na návrh ministerstva spravedlnosti. Odmítnutí jmenování by pak přicházelo v úvahu u kandidátů, kteří nesplňují zákonem dané podmínky.

Tuto pravomoc vyjasnil NSS v rozhodnutí č. j. 4 Ans 9/2007-197. V rozhodnutí NSS shrnuje, že je pravomoc jmenování soudců kontrasignována a má dva aktéry – člena vlády a prezidenta. Dochází k tomu, že prezident může klidně jmenování odmítnout, ale úvaha při jmenování se musí odehrávat výlučně v rámci zákonných podmínek. Prezident republiky proto nemůže v prostoru daném pro jeho uvážení stanovit další kritéria nad rámec kritérií zákonem výslovně stanovených, tj. vyžadovat splnění kritérií, která zákon neobsahuje. Prezident republiky je však oprávněn a zároveň povinen odmítnout jmenování kandidáta, u kterého na základě úvahy odpovídající pravidlům správního uvážení v materiálním právním státě dospěje k závěru, že by jeho „zkušenosti a morální vlastnosti“ nedávaly „záruku, že bude svou funkci řádně zastávat“, či pokud shledá, že není splněno některé z relativně exaktně definovaných zákonných kritérií (kupříkladu podmínka státního občanství, způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost či naplnění věkové hranice a další).

1.3.3. Jmenování prezidenta a viceprezidenta NKÚ a bankovní rady ČNB

Prezident republiky jmenuje na návrh Poslanecké sněmovny prezidenta a viceprezidenta NKÚ na funkční období 9 let. Dle § 10 zákona o NKÚ musí prezident či viceprezident splňovat následující podmínky: a) je plně svéprávný, b) je bezúhonný, splňuje podmínky stanovené zvláštním zákonem, c) jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svoji funkci řádně zastávat, d) má ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu, e) dosáhl věku 35 let. Prezident by měl v tomto případě respektovat navrženého kandidáta s předpokladem, že splňuje veškeré zákonem dané podmínky. Prezident je vázán návrhem Poslanecké sněmovny, nemůže nominovat své vlastní kandidáty. Odvolání prezidenta a viceprezidenta je vázáno také na návrh Poslanecké sněmovny (§ 10 odst. 8 písm. b) zákona o NKÚ). Komentář k ústavě nikterak nespécifikuje, jaká by měla být role prezidenta, ale klade důraz na to, že se jedná o pravomoc nekontrasignovanou (Rychetský a kolektiv 2015, s. 1026). Jmenování členů Bankovní rady ČNB patří do nekontrasignovaných pravomocí prezidenta České republiky. Je tedy na zcela volné úvaze prezidenta republiky, koho do bankovní rady, potažmo pozice guvernéra a viceguvernéra ČNB jmenuje. Pravomoc jmenovat stanoví v § 6 zákon o ČNB. Problém nastal v roce 2000 u jmenování do funkce guvernéra či viceguvernéra. Jmenovací problematikou se zabýval Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 14/01, jenž je detailněji rozebrán v kapitole věnované kontroverzním aktům prezidenta ve vztahu k ČNB (kapitola 4.6).

1.3.4. Jmenování generálů, rektorů a profesorů

Pravomoc jmenovat generály, rektory a profesory spadá do kategorie reprezentačních pravomocí prezidenta republiky (Wintr 2020, s. 104). Pravomoc jmenovat a povyšovat generály (čl. 63 odst. 1 písm. g]) má prezident vůči armádě i bezpečnostním sborům – Policii ČR, Hasičskému záchrannému sboru, Celní správě, Vězeňské službě, Bezpečnostní informační službě atd. (Koudelka 2018, s. 204). V armádě jsou čtyři generálské hodnosti – brigádní generál, generálmajor, generálporučík, armádní generál – a v bezpečnostních sborech tři, a to brigádní generál, generálmajor a generálporučík (Koudelka 2012, s. 124, 125). Ústava nezmiňuje právo prezidenta jmenovat a povyšovat do nižších než generálských hodností, Koudelka ji ale dovozuje (Koudelka 2012, s. 124, 125) na základě výkladového pravidla od vyššího k nižšímu (*a minoris ad minus*). Pro účely této práce budou významná jen jmenování do generálských hodností. Zároveň se analýza nebude zabývat degradací, tedy odejmutím generálské hodnosti, jelikož zde nebyly nalezeny žádné kontroverzní případy. Degradční právo již výslovně ústava nezmiňuje a je upraveno v § 21 zákona č. 221/1999 o vojácích z povolání. Prezident republiky by měl při výkonu předmětu jmenovací pravomoci generálů spolupracovat s vládou (Rychetský a spol. 2015, s. 621, 622). Zároveň ale platí, že zákonem stanovené návrhové oprávnění nic nemění na tom, že na jmenování do hodnosti generála není právní nárok a že prezident republiky není povinen takovému návrhu vyhovět, čemuž odpovídá i ustálená praxe.

Jmenování profesorů reguluje vysokoškolský zákon. Role prezidenta by zde měla být formální. § 73 vysokoškolského zákona uděluje pravomoc jmenovat jako profesora vysoké školy toho, kdo byl na jmenování profesorem navržen vědeckou nebo uměleckou radou vysoké školy v souladu s § 74. Jmenování profesorů vysokých škol má dávnou tradici. Od vzniku Československa bylo takové jmenování doživotně spjato se zárukou akademické svobody vědecké činnosti; naopak jmenování rektorů má původ v socialistické etapě ústavního vývoje a bylo spojeno s omezením autonomie vysokých škol (Pavlíček 2008, s. 877). Profesorský titul je spjatý s celoživotní akademickou dráhou a je na posouzení vědecké a umělecké rady, která zkoumá odbornost profesorů. Zákonnými podmínkami jsou dle § 74 odst. 1 vysokoškolského zákona „pedagogická a vědecká nebo umělecká kvalifikace uchazeče“ a skutečnost, že je uchazeč „význačnou a uznávanou vědeckou nebo uměleckou osobností ve svém oboru“. Dalším, formálním předpokladem je předchozí jmenování docentem. Odborné kvality uchazeče podle § 74 odst. 5 vysokoškolského zákona posuzuje nejprve ad hoc jmenovaná odborná komise, která podrobně zkoumá pedagogickou, vědeckou a publikační činnost

uchazeče a jeho osobnost jako takovou. Své závěry uvádí ve stanovisku, které slouží jako podklad pro vědeckou radu, a tajným hlasováním se usnáší na doporučení, zda má být uchazeč ke jmenování navržen (bod 45 Rozsudku MS v Praze č. j. 10 A 174/2016-143). Nejvýstižněji roli moci výkonné při jmenování profesorů vyjadřuje výše uvedené rozhodnutí Městského soudu v Praze v bodě 47: „*Jak z textu, tak ze systematického řazení uvedených ustanovení je zřejmé, že úmyslem zákonodárce bylo, aby odborné kvality uchazeče byly zkoumány orgány veřejné vysoké školy. Jen vědecká rada a odborná hodnotící komise, které jsou personálně obsazeny uznávanými odborníky v příslušných oborech, nikoliv ministr školství či prezident republiky, tak mohou komplexně posoudit odborné i morální kvality uchazečů. Role orgánů moci výkonné v celém procesu potom spočívá pouze v tom, že mají kontrolovat, zda předchozí proces v rámci vysoké školy proběhl v souladu se zákonem.*“

Tabulka č. 1: Jmenovací pravomoci zahrnuté do analýzy.

Jmenovací pravomoc	Zákon	Kontrasignace*
jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády	Čl. 62 písm. a) ústavy	N
přijímá demisi členů vlády, odvolává vládu a přijímá její demisi	Čl. 62 písm. a) ústavy	N
jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy	Čl. 62 písm. e) ústavy	N
jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu	Čl. 62 písm. f) ústavy	N
jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu	Čl. 62 písm. j) ústavy	N
jmenuje členy Bankovní rady České národní banky	Čl. 62 písm. k) ústavy	N
jmenuje a povyšuje generály	Čl. 63 písm. g) ústavy	A
jmenuje soudce	Čl. 63 písm. i) ústavy	A
Odvolává a jmenuje rektory, jmenuje profesory	Zákon č. 111/1998 o vysokých školách § 10, § 73, § 95	A

Poznámky: *A = ano, je nutná kontrasignace předsedy vlády či dalšího pověřeného člena vlády; N = ne, není nutná kontrasignace, jedná se o výlučnou pravomoc prezidenta republiky.

Zdroj: vlastní zpracování autora.

Prezident republiky může předat jmenovací dekrety osobně, nebo je na slavnostním aktu předává ministr školství, kterému podaný dekret včas pošle prezident republiky. Prezident republiky nemůže odmítnout jmenovat profesory, vyjma případů, kdy navržený kandidát nespĺňuje zákonem stanovené podmínky. Rozsudek MS v Praze č. j. 10 A 174/2016-143, kterým se zabývám níže, zrušil rozhodnutí prezidenta, že odmítne jmenovat tři profesory.

2. Překročení a porušení prezidentských pravomocí

Jak bylo nastíněno v úvodu, rozlišuji mezi překročením a porušením prezidentských pravomocí, přičemž o porušení může rozhodnout jen Ústavní soud. Zdali prezident porušil své pravomoci, může rozhodnout Ústavní soud právním výrokem v řízení o ústavní nebo kompetenční žalobě. Ústavní žaloba může být za velezradu nebo za hrubé porušení ústavního pořádku. Taková žaloba musí být podána třipětinovou většinou přítomných senátorů a musí být schválena třipětinovou většinou všech poslanců. Tato hranice je mnohými považována za nemožnou pro nabytí v praxi (Antoš 2011, s. 32, 33; Kysela 2015, s. 1031, 1032). Před rokem 2013 stačila pro podání ústavní žaloby většina přítomných senátorů. To znamená, že z celkových 81 senátorů stačila třetina přítomných (27) pro usnášeníschopnost. Z 27 stačila tedy nadpoloviční většina (14) pro podání ústavní žaloby na prezidenta, přičemž ústavní žaloba mířila jen na velezradu. Doposud byla podána jen jedna ústavní žaloba, na prezidenta Václava Klause, která byla ale Ústavním soudem zastavena. Je otázkou, zdali Ústavní soud měl řízení zastavit z důvodu uplynutí funkce Václava Klause. Ústavní soud se v některých případech také zabýval kompetenčními žalobami – tedy sporem o rozsah kompetencí státních orgánů. U obou dvou řízení slouží rozhodnutí soudu jako definitivní normativní posouzení, zda prezident porušil své pravomoci, či nikoliv. Oproti porušení pravomocí představuje překročení možnost hodnotové analýzy akademiky, bez řešení hlubších právních otázek a stanovení právních sankcí aktérům sporu (např. u zmiňované ústavní žaloby proti V. Klausovi hrála významnou roli úvaha nad procesně-právním aspektem celého případu a k samotnému hmotněprávnímu rozboru, zdali porušil své pravomoci, ani nedošlo).

Nemá se jednat o možnost svévolného označení aktu prezidenta republiky za překročení, ale hlubší analýzu pomocí následujícího klíče. Důležité je se oprostít od osobních politických preferencí, které mohou být přirozenou překážkou u podobné analýzy. Pro určení, zdali prezident překročil své pravomoci, musíme zkoumat skutkové okolnosti celého případu a následně vyvodit hodnotový soud na základě těchto tří bodů: 1. běžného výkladu pravomocí, 2. dosavadní praxe a 3. úmyslu aktérů (tj. co daným krokem sledovali). Nebyl-li krok prezidenta

shodný ani v jednom z výše uvedených bodů, musí se jednat o překročení jeho pravomocí. Pracuji zde ale s několika předpoklady, které se mohou stát terčem kritiky. Za prvé vycházím z toho, že existuje u jednotlivých pravomocí většinový výklad nebo nějaká převažující praxe. Za výklad, který převažuje, považuji ten, který má v odborné literatuře největší zastání. To ale rozhodně neznamená, že bude v každém případě názor akademické obce jasně vyhraněný. Za druhé bude analýza limitována na informace, které jsou dostupné veřejnosti. Není možné odhalit zákulisní jednání, která mohla aktéry k určitým politickým krokům motivovat. S tímto je spjatý také třetí bod: Vzhledem k tomu, že nemůžeme odhalit zákulisní jednání, mohou být motivy aktérů zkrusleny mediálním vyobrazením.

3. Metodologie

Zkoumání výzkumné otázky se skládá ze dvou fází: 1. sběru dat a 2. hodnocení konkrétních kroků prezidenta. Sběr dat bude spočívat v odhalení všech kontroverzních případů jmenovacích pravomocí vymezených v kapitole. Abychom mohli zkoumat, zda došlo k překročení pravomocí, či nikoliv, potřebujeme odhalit ty případy, které byly kontroverzní. Zkoumat všechny případy jmenování by bylo prakticky nereálné, proto je dataset všech jmenování omezen jen na ty případy, kdy nastaly určité kontroverze.

Pro účely této práce považuji za kontroverzní ty případy, 1. ve kterých prezident odmítl jmenovat či odvolat navrženého kandidáta, 2. ve kterých jednal novým, doposud neuskutečněným postupem a 3. proti kterým se veřejně vymezili někteří ústavní činitelé (přičemž se nemusí jednat jen o ty případy, kdy ústavní činitelé hrozí ústavní či kompetenční žalobou). Pro zařazení do databáze je nutné splnění alespoň jedné z výše uvedených podmínek. U jmenovacích pravomocí představuji následující škálu skutkových okolností. Nejedná se o hodnotící soud, zda došlo k překročení, či nikoliv. Tato škála má sloužit čtenáři pro systematické rozdělení případů dle toho, jak prezident v daném případě jednal, popř. jak případ skončil. U kontroverzních aktů se ukázalo, že prezidenti jednali dle jedné z níže uvedených variant. Číselné rozdělení nikterak akt prezident nehodnotí, tj. to, že jednal s výhradami, nemusí (1) a priori znamenat, že konal více v souladu s ústavou, než když nejednal (6).

Tabulka č. 2: Škála skutkových okolností.

1	Jednal, ale s výhradami
2	Jednal s výhradami po průtazích
3	Jednal po splnění svých podmínek
4	Jednal svévolně ⁹
5	Nejednal
6	Ústavní soud spor vyřešil

Zdroj: vlastní zpracování autora.

Výše uvedená škála se snaží rozdělit skutkové okolnosti, v rámci kterých prezident jednal během jmenovacích pravomocí. Nejčastěji se setkáme s případy, kdy prezident uvede nějaké výhrady (typicky u jmenování ministrů), ale nakonec kandidáta jmenuje. V těchto případech může také dojít k tomu, že prezident záměrně proces jmenování protahuje, a proto rozlišuji mezi bodem 1 a 2. Příkladem výše uvedeného rozdělení může být rozdíl mezi jmenováním Karolíny Peake ministryní obrany Václavem Klausem v roce 2012, kdy se Klaus zjevně nesnažil proces protahovat, ale vyjádřil se ostrými výroky proti její osobě. Naopak u jmenování Martina Stropnického do pozice ministra obrany Milošem Zemanem šlo o zjevné protahování procesu, jelikož Miloš Zeman zavedl tzv. „pohovory“ kandidátů u prezidenta a jmenovací proces proložil osobní schůzkou s prezidentem republiky, kdy mimo jiné Martina Stropnického zkoušel ze znalosti toho, kolik tanků vlastní Česká republika (IDnes 2014a). Dalším případem je vyhovění po splnění svých podmínek. Několikrát se také objevila situace, kdy prezident jmenování něčím podmínil. V roce 2003 například Václav Klaus podmínil jmenování Milan Urbana zodpovězením dotazu, kolik jazyků Milan Urban ovládá. Čtvrtým bodem na škále je svévolné jednání. Za svévolná jednání považuji ty případy, kdy prezident jedná zcela novým, ústavně neprobádaným způsobem. Patří sem již uvedený příklad z roku 2023, kdy se Miloš Zeman vyjádřil, že by mohl jmenovat nového předsedu Ústavního soudu i přes to, že by se jednalo o pro futuro rozhodnutí v době, kdy nebude mít prezidentský mandát. Pátý bod upravuje možnosti, kdy prezident nejednal. Je nutné vzít v potaz, že překročení pravomocí prezidenta republiky nemusí spočívat vždy jen v aktivitě, ale i v pasivitě. Může se například stát, že má prezident přijmout demisi vlády a on se rozhodne demisi ignorovat. I takový akt může být

⁹ Jednal novým způsobem, který ústava neupravuje.

překročením. A na závěr je nutné uzavřít kruh možností a uvést i situace, ve kterých již Ústavní soud rozhodoval.

Výše uvedené ale nepředstavuje hodnoticí soud, zda došlo k překročení, či nikoliv. Jedná se jen o rozdělení situací, které mohou nastat. Hodnoticí soud bude vyřčen až v následující škále, resp. ve druhém kroku celé analýzy. Z vybraných kontroverzních případů je nutné rozlišit ty, u kterých k překročení došlo, a naopak. Zde ale navrhuji nevycházet z binární představy, že k porušení buď došlo, či nikoliv. Vzhledem ke komplexnosti ústavního práva a politické reality považuji za vhodnější vnímat hodnoticí realitu jako škálu, tedy jak moc nejspíše k překročení došlo. Při tom se domnívám, že bude vhodné vycházet z liché škály, která umožní nejasným případům udělit lichou možnost – výklad pravomocí není zřejmý. Z výše uvedených důvodů představuji následující hodnoticí škálu, která představuje typickou pětistupňovou Likertovu škálu:

Tabulka č. 3: Hodnoticí škála překročení pravomocí.

A	Jednal v souladu s výkladem
B	Spíše jednal v souladu s výkladem
C	Spíše nejednal v souladu s výkladem
D	Určitě nejednal v souladu s výkladem
E	Výklad není v této otázce zřejmý

Zdroj: vlastní zpracování autora.

U všech případů bude uvedeno skutkové rozdělení a hodnoticí soud, který nám odhalí odpověď na výzkumnou otázku.

4. Kontroverzní případy

Dle uvedeného klíče v metodologické části jsem dataset zredukoval ze všech případů jmenovacích pravomocí na ty kontroverzní, kde mohlo dojít k překročení prezidentských pravomocí. Nejvíce kontroverzních případů se vyskytuje u nejvýznamnější pravomoci prezidenta republiky – jmenování, odvolání a demise členů vlády. V této části představím kontroverzní případy dle konkrétní pravomoci.

4.1. Jmenování členů vlády

Volby do Poslanecké sněmovny v roce 1998 se vyznačovaly komplikovaným rozložením sil v Poslanecké sněmovně, který vyústil v tzv. opoziční smlouvu, tedy dohodu mezi ODS a ČSSD o vzniku vlády. V rámci dohody vznikla po odchodu poslanců ODS menšinová vláda ČSSD. Miloš Zeman předložil tehdejšímu prezidentu Václavu Havlovi návrhy na jmenování členů vlády. Mezi nimi byl i Václav Grulich (ČSSD), kandidát na ministra zahraničních věcí, a Jan Kavan (ČSSD), kandidát na ministra vnitra. Vůči oběma kandidátům měl Václav Havel připomínky. U Grulicha mu vadily jeho vztahy s diplomatickým personálem z Ruska a u Jana Kavana skepse k NATO a podezření ze spolupráce s StB (Kopeček 2022, s. 279). I přes výhrady ale oba do funkce jmenoval. Miloš Zeman se v roce 1998 vyjádřil k výhradám prezidenta Václava Havla následovně: „*Pokud jde o nějaké personální veto (prezidenta), myslím si, že by bylo v rozporu s článkem 68 ústavy.*“ (Lidovky 2013) Paradoxně sám Miloš Zeman toto neexistující personální veto následně ve funkci prezidenta republiky mnohdy využíval.

Nebyly to ale jediné výhrady, které Václav Havel měl vůči Zemanově vládě. Miloš Zeman jmenoval do funkce ministra obchodu a průmyslu Miroslava Grégra. Jeho demisi si Václav Havel přál již v roce 2000 kvůli odlišným přístupům k jaderné energii a dostavbě Temelína, okázalému preferování betonové lobby, rozdílnému názoru na zahraniční politiku v oblasti ekonomických zájmů České republiky v cizině a nejspíše i kritika osobního Havlova přítele a někdejšího velvyslance ČR v Moskvě Luboše Dobrovského. Havel tehdy poprosil Zemana i o tuto změnu ve vládě. Zeman Grégra neodvolal, naopak o rok později požádal Havla, aby jej jmenoval do uvolněné funkce místopředsedy vlády. Havel několik týdnů se jmenováním otálel a komentoval situaci slovy: „*Ty výhrady nejsou ani osobní, ani politické, jsou to výhrady filozofické. Já prostě nesouhlasím s jeho viděním, s jeho pojetím ekonomiky, jeho ,technologické zóny‘ považuji za zničení naší země.*“ (IROzhlas 2018a) Grégra přesto na konci května vicepremiérem jmenoval.

Dalším, kdo měl výhrady vůči navrženým kandidátům, byl Václav Klaus. Ten obdržel v roce 2003 návrh od premiéra Vladimíra Špidly (ČSSD) na odvolání ministra průmyslu Jiřího Rusnoka (ČSSD) a jmenování Milana Urbana (ČSSD) na jeho místo. Prezident Václav Klaus se vyjádřil tak, že chce zprvu vědět, jestli Urban ovládá alespoň jeden světový jazyk a zda je změna vlády konečná (IROzhlas 2018a). Klaus nakonec Urbana jmenoval 19. března poté, co mu Špidla sdělil, že žádné další změny neplánuje, a mluvčí vlády prezidentovi oznámila, že Urban mluví anglicky a francouzsky (IROzhlas 2018a). Není zřejmé, zda by prezident Klaus,

kdyby mu nebylo odpovězeno na jeho dotaz, zdali Urban ovládá další cizí jazyky, Urbana jmenoval.

Po pádu Špidlovy vlády se o místo předsedy nové vlády ucházel mladý Stanislav Gross (ČSSD). Václav Klaus se ale v jeho případě obával možnosti sestavení menšinové vlády ČSSD s podporou KSČM. Stanovil tedy Stanislavu Grossovi podmínku, že jej pověří sestavením vlády v případě, kdy mu dodá podpisy 101 nekomunistických poslanců (Lidovky 2010). Stanislav Gross na podmínku přistoupil a 101 podpisů Václavu Klausovi doručil. Navázal na předchozí složení vlády Vladimíra Špidly, tedy koalici ČSSD s US-DEU a KDU-ČSL.

Mediálně velmi sledovanou situací se stalo jmenování Davida Ratha v roce 2005. Předseda vlády Jiří Paroubek potřeboval doplnit místo ministra zdravotnictví. V říjnu 2005 odvolal z funkce tehdejší ministryni Miladu Emmerovou v návaznosti na protesty soukromých praktických lékařů na zpoždování plateb od pojišťoven (iRozhlas 2005). Jiří Paroubek navrhl do funkce ministra zdravotnictví Davida Ratha, tehdejšího prezidenta České lékařské komory. Prezident Václav Klaus odmítl Davida Ratha jmenovat kvůli souběhu funkcí prezidenta ČLK a ministra zdravotnictví. Jeho argumentace spočívala v tom, že zde existuje zákonná překážka dle čl. 70. David Rath se následně funkce prezidenta ČLK vzdal a poté jej Václav Klaus jmenoval do funkce ministra zdravotnictví.

V roce 2006 předložil předseda vlády Mirek Topolánek (ODS) návrh na členy vlády. Byl to druhý pokus Mirka Topolánka složit vládu. První vláda nezískala v Poslanecké sněmovně důvěru. Druhá vláda byla již složená s KDU-ČSL a Stranou zelených. Mezi členy vlády byl i nestraník za Stranu zelených Karel Schwarzenberg, kterého navrhl Topolánek do funkce ministra zahraniční. Václav Klaus se ale proti Schwarzenbergovi vymezil. Dle jeho názoru nebyl Schwarzenberg vhodným kandidátem kvůli svým úzkým vazbám na Rakousko, jež by mu mohly bránit v hájení zájmů a postojů České republiky (iRozhlas 2018a). Nakonec jej ale i s ostatními kandidáty jmenoval.

V roce 2012 musel Petr Nečas jmenovat osobu do nově uvolněné funkce ministra obrany. Alexandr Vondra (ODS) rezignoval kvůli nedostatečné důvěře voličů, projevené prohrou v říjnových senátních volbách (Novinky 2012). Petr Nečas navrhl do funkce ministryně obrany místopředsedkyni vlády Karolínu Peake (LIDEM). Klaus nominaci komentoval slovy: *„Nedokážu si představit, že se paní Peake stane přes noc odbornicí na armádu a že vojáci, statní mužové, přijmou takovou dívku v roli ministryně obrany.“* (iRozhlas 2018) I přes své výhrady ale Peake následně ministryní obrany jmenoval. Zajímavé je, že byla ve funkci pouhých 8 dní. Petr Nečas ji po 8 dnech odvolal se slovy *„moje důvěra k ní klesla do záporných hodnot“*. Důvodem takto rychlého odvolání byly personální změny, které Peake ve své

osmidenní funkci nastolila. I přes to, že se slíbila zdržet personálních změn na ministerstvu, odvolala prvního náměstka a exnáčelníka generálního štábu Vlastimila Picka, šéfa vyzbrojování Pavla Bulanta a ředitele kabinetu Františka Šulce (IDnes 2012). Václav Klaus odvolání Karolíny Peake přijal bez výhrad.

Změna oproti předchozím postupům prezidentů nastala po první přímé volbě prezidenta republiky, kdy byl zvolen Miloš Zeman. Miloš Zeman po volbě v roce 2013 nastolil novou dikci pravomoci jmenování ministrů. Uvedl, že se s každým z navržených ministrů chce osobně setkat, a uvedl, že to považuje za povinnost prezidenta republiky (Lidovky 2014). Takový postup nebyl doposud obvyklý a nepraktikoval jej ani jeden Václav. Miloš Zeman svůj krok komentoval slovy: *„Rád bych se se všemi aspiranty na ministerské funkce sešel. Ne proto, abych je poučoval, ne proto, abych je zkoušel z angličtiny, ale abych se seznámil s jejich názory na výkon ministerské funkce.“* (Lidovky 2014) Hned v úvodu svého prvního funkčního období musel řešit vládní krizi Nečasovy vlády. Premiér Nečas podal demisi kvůli kauze Nagyová a vyvstala zcela zásadní otázka – kdo bude skládat novou vládu? V Poslanecké sněmovně se tehdy rychle formovala nová vládní koalice, v čele s Miroslavou Němcovou (ODS), která měla 101 hlasů. Prezidentovo řešení krize spočívalo ve jmenování úřednické vlády. Proto jmenoval do funkce premiéra Jiřího Rusnoka, bývalého ministra financí. Zeman Rusnokovi poděkoval: *„Vážím si vás jako odborníka, a protože jsem vaši vládu označil jako vládu odborníků, pokládám vaše jméno za důkaz této teze. Jsem si vědom, že povedete vládu ve velmi nelehkých dobách.“* (Novinky 2013a) Rusnok ale následně se svým kabinetem nezískal důvěru v Poslanecké sněmovně (Novinky 2013b). Miloš Zeman avizoval, že by po neúspěchu Jiřího Rusnoka jmenoval pravicovou vládu jen v případě, že by mu zaslali notářsky ověřené podpisy 101 poslanců (IDnes 2013c). Ta jeho žádost označila za diktátorský postup, který je hrubým nátlakem na Poslaneckou sněmovnu (IDnes 2013c). Úřednická vláda Jiřího Rusnoka byla nahrazena až vládou Bohuslava Sobotky, která vzešla z předčasných voleb z října 2013.

V těchto volbách dominovala sociální demokracie, která se také stala nejsilnější vládní stranou. Miloš Zeman jmenoval předsedou vlády Bohumila Sobotku. Ten zaslal prezidentovi návrh členů vlády. Ke čtyřem členům měl Miloš Zeman výhrady. Zeman vyjádřil své námitky vůči Milanu Chovancovi (ČSSD), který byl navržen na funkci ministra vnitra, Janu Mládkovi (ČSSD), navrženému na funkci ministra průmyslu a obchodu, Miroslavu Stropnickému (ANO), navrženému na funkci ministra obrany, a Andreji Babišovi (ANO), který byl navržen na funkci ministra financí. U Chovance měl pochybnosti o jeho studiu na plzeňských právech. V případě Mládky to bylo kvůli problémům se získáním bezpečnostní prověrky (IRozhlas 2018a). U Miroslava Stropnického šlo údajně o nedostatečnou odbornost. Zeman Stropnického nakonec

jmenoval, i když by jej raději viděl buď na ministerstvu zahraničí, nebo ministerstvu kultury (IDnes 2014). Stropnický návštěvu u prezidenta Zemana komentoval tak, že „*i přes všechny původní palby byla atmosféra překvapivě přátelská, a dokonce mi nabídl si zapálit cigaretu*“, a zároveň uvedl, že jej Zeman zkoušel z toho, jestli zná počet tanků vlastněných Českou republikou (IDnes 2014a). Zeman také opakovaně řekl, že bude chtít po ministrech negativní lustrační osvědčení, což mohl být problém pro šéfa ANO Andreje Babiše. Nakonec prezident řekl, že Babiše jmenuje ministrem financí v případě, že projde prvním čtením služební zákon. Zeman nakonec Sobotkovu vládu jmenoval, byť během projevu oznámil, že nevyhověl třem návrhům (IDnes 2014b). Jednalo se ale o utahování z dopisu, kde bylo několik chyb, na které M. Zeman poukázal (např. u dvou kandidátů bylo napsáno ministerstvo zdravotnictví). Zároveň byla vláda jmenována až devadesát pět dní po předčasných volbách.

Další problémy se jmenováním nastaly až během druhé vlády Andreje Babiše. Andrej Babiš navrhl do postu ministra zahraničních věcí Miroslava Pocheho. Zeman během jednání s kandidáty oznámil, že Miroslav Poche by měl kandidaturu ještě zvážit. Prezident Zeman vyčítá Pochemu mimo jiné to, že se v minulosti vyslovil pro přijímání uprchlíků. „*Mít ve vládě jako ministra zahraničí sluníčkáře by bylo popřením prohlášení vlády.*“ (IROzhlas 2018b) V ČSSD se začalo mluvit o kompetenční žalobě. Politici ze sociální demokracie se domnívali, že prezident nemůže odmítnout přijetí návrhu Miroslava Pocheho na post ministra zahraničí. Andrej Babiš ale oznámil, že kompetenční žalobu nepodá¹⁰. Svoje rozhodnutí komentoval výrokem: „*Není důvod. Na základě schůzky, kterou jsme absolvovali v Lánech, jsem splnil slib a závazek v rámci dohody s ČSSD a předpokládám, že dojde k náhradní dočasné alternativě, kdy pan Hamáček povede ministerstvo zahraničí.*“ (Novinky 2018) Předseda vlády Andrej Babiš se nakonec rozhodl stáhnout návrh Miroslava Pocheho a jmenoval do funkce ministra zahraničních věcí Tomáše Petříčka (ČSSD).

Nebyl to ale jen Miroslav Poche, kterého Zeman nechtěl jmenovat v druhé vládě Andreje Babiše. Po odvolání ministra kultury Josefa Staňka nastala otázka, kdo bude dalším ministrem tohoto resortu. Antonín Staněk čelil kritice za odvolání ředitele Národní galerie Praha Jiřího Fajta a Muzea umění Olomouc Michala Soukupa (Aktuálně 2019). Jeho odchod ale provázely komplikace. Zprvu ministr Staněk podal demisi, ale Miloš Zeman ji nepřijal. Tiskový mluvčí Jiří Ovčáček situaci komentoval slovy: „*Prezident republiky Miloš Zeman v úterý dne 28. května 2019 na Pražském hradě přijal ministra kultury doc. Antonína Staňka, aby mu oznámil,*

---

¹⁰ Aktivně oprávněný by byl v otázce podání kompetenční žaloby předseda vlády, nikoliv politická strana ČSSD. Jedná-li se o spor „kdo má vykonávat pravomoc“, jsou jejími aktéři výlučně předseda vlády a prezident republiky.

že se rozhodl nepřijmout jeho demisi. Důvodem je to, že doc. Antonín Staněk odhalil na ministerstvu kultury závažná ekonomická pochybení a neměl by být za tato odhalení trestán tím, že na něj bude vyvoláván tlak, aby ze své funkce odešel.“ (Hrad 2019) Andrej Babiš tedy Antonína Staňka odvolal, načež odvolání Miloš Zeman přijal. Nového kandidáta na post ministra kultury Michala Šmardu (ČSSD) ale odmítl jmenovat. „Prezident republiky Miloš Zeman konstatoval, že pan Michal Šmarda se nikdy nezabýval problematikou české kultury. Z tohoto důvodu není odborně kompetentní pro výkon funkce ministra kultury České republiky. Proto prezident republiky požádal předsedu ČSSD Jana Hamáčka, aby mu prostřednictvím předsedy vlády navrhl jiného kandidáta, splňujícího alespoň elementární odborné předpoklady.“ (IDnes 2019) První místopředseda vlády a tehdejší předseda sociální demokracie Jan Hamáček ale s výše uvedeným stanoviskem prezidenta nesouhlasil, když dle jeho názoru „ústava nezná možnost, že by prezident měl hodnotit odborné předpoklady kandidáta na ministra“ (IDnes 2019). Jan Hamáček opět navrhl předsedovi vlády Andreji Babišovi, aby podal kompetenční žalobu (Novinky 2019). Andrej Babiš ale žalobu opět podat nechtěl a situaci komentoval tak, že „určitě nechci řešit věci žalobami, to není dobrý způsob, aby premiér žaloval prezidenta. Není to můj styl, spíš půjdu za prezidentem a budu s ním jednat“ (Novinky 2019). Michal Šmarda se nakonec nominace vzdal a ČSSD navrhla Lubomíra Zaorálka, kterého Miloš Zeman do funkce ministra kultury jmenoval.

Velmi specifický případ nastal po volbách v roce 2021. Povolební kalkulace vytvořila vládní koalici, která se skládala z koalice SPOLU a PirStan. V čele byl předseda ODS Petr Fiala. Miloš Zeman oznámil své výhrady jen vůči jednomu kandidátovi – Janu Lipavskému (Piráti). Na stránkách Hradu bylo zveřejněno stanovisko prezidenta republiky, kde byly uvedeny 4 důvody, proč prezident odmítá Jana Lipavského jmenovat (Hrad 2021):

1. Nízká kvalifikace. Na rozdíl od ostatních kandidátů pan Lipavský absolvoval pouze bakalářské studium a podle týdeníku Euro jeho závěrečná bakalářská práce byla hodnocena nejhorší možnou známkou.
2. Distancovaný postoj k Visegrádské spolupráci, což je v rozporu s připravovaným programovým prohlášením nové vlády.
3. Distancovaný postoj ke vztahu s Izraelem, což je rovněž v rozporu s programovým prohlášením.
4. Veřejný návrh Jana Lipavského, aby se příští Sudetoněmecké dny konaly na území České republiky.

Petr Fiala na jmenování Jana Lipavského trval a oznámil, že je i připravený podat kompetenční žalobu k Ústavnímu soudu (IROzhlas 2021). Zeman se následně setkal s Petrem Fialou a po společné diskusi nakonec jmenoval celou vládu i s Janem Lipavským. Výjimkou se stal Zdeněk Nekula, který byl v době jmenování pozitivní na koronavirus a jmenován byl až po uzdravení. Do té doby byl dočasně pověřen řízením ministerstva Marian Jurečka (IROzhlas 2021).

Vládní skandál nastal při odhalení kauzy Dozimetr. Policisté rozkryli skupinu politiků, manažerů a lobbistů, kteří podle vyšetřovatelů ovlivňovali veřejné zakázky i chod veřejných firem – především Dopravního podniku hl. m. Prahy. Mezi obviněnými je dnes již bývalý pražský náměstek Petr Hlubuček (STAN) nebo lobbista Michal Redl (Seznam 2022c). Ministr školství Petr Gazdík podal na základě těchto okolností demisi. Důvodem byly jeho úzké vazby s lobbistou Michalem Redlem (IROzhlas 2022a). Hnutí STAN navrhlo do této funkce Vladimíra Balaše, profesora mezinárodního práva veřejného, působícího na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Miloš Zeman jmenoval Balaše s výhradami. Ty mířily na jeho neznalost regionálního školství.

Posledním problematickým případem se stalo jmenování Petra Hladíka do funkce ministra životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí se uvolnilo po odchodu Anny Hubáčkové ze zdravotních důvodů. Demisi podala před očekávanou operací, po které ji čekalo čtyři až šest měsíců rekonvalescence (Seznam 2022d). Již tehdy se mluvilo o možném nástupu Petra Hladíka. Petr Hladík byl ale v té době podezřelý v kauze brněnských bytů. Bývalého náměstka brněnské primátorky podezřívala policie z privatizace majetku v města Brně (IROzhlas 2022b). Vláda své stanovisko nezměnila a za nominací si stála. S prezidentem Zemanem se měl Hladík sejít, schůzku ale Hrad zrušil. Dle Hradu musí Hladík vysvětlovat své zapojení do privatizace domů v Brně, kterou vyšetřuje policie. Policisté mimo jiné zasahovali i v Hladíkově kanceláři na brněnském magistrátu, kde skončil jako náměstek primátorky (Seznam 2022d). Byť se v kauze následně zapojení Hladíka neprokázalo, Zeman jej odmítl jmenovat do funkce ministra životního prostředí. I zde se uvažovalo o podání kompetenční žaloby, ale vzhledem k brzkému vypršení mandátu prezidenta republiky (navržen byl v prosinci 2022 a mandát prezidentovi končil 8. března 2023) rozhodla se vláda Hladíka jmenovat až s novým prezidentem. Do té doby se stal Petr Hladík na ministerstvu životního prostředí náměstkem (ČT 2023).

Tabulka č. 4: Kontroverzní případy u jmenovacích pravomocí.

Prezident	Rok	Osoba	Důvod	SO*
V. Havel	1998	Václav Grulich	Kontakty s diplomatickým personálem z Ruska.	1
V. Havel	1998	Jan Kavan	Skepse k NATO, spolupráce s StB.	1
V. Havel	2000	Miroslav Grégr	Nesouhlasil s ním v určitých politických otázkách.	2
V. Klaus	2003	Milan Urban	Chtěl vědět, jestli ovládá alespoň jeden světový jazyk.	3
V. Klaus	2004	Stanislav Gross	Požadavek 101 podpisů nekomunistických poslanců.	3
V. Klaus	2005	David Rath	Dle Klause zákonná překážka – součástí lékařské komory.	3
V. Klaus	2006	Karel Schwarzenberg	Kritika jeho vazeb na Rakousko.	1
V. Klaus	2012	Karolína Peake	Nedostatečná odbornost.	1
M. Zeman	2013	Jiří Rusnok	Zeman nerespektoval většinu v PS a jmenoval odborníka.	4
M. Zeman	2014	Jan Mládek	Neobdržení bezpečnostní prověrky.	2
M. Zeman	2014	Martin Stropnický	Nedostatečná odbornost.	2
M. Zeman	2014	Jiří Dienstbier	Možná kandidatura do EP.	2
M. Zeman	2014	Milan Chovanec	Pochybné studium.	2
M. Zeman	2014	Andrej Babiš	Vyžadoval lustrační osvědčení.	2

M. Zeman	2018	Miroslav Poche	Vstřícné názory vůči migrantům a uprchlíkům.	5
M. Zeman	2019	Miroslav Šmarda	Nedostatečná odbornost.	5
M. Zeman	2021	Jan Lipavský	Nedostatečná odbornost, odlišné názory na zahraniční politiku.	1
M. Zeman	2022	Vladimír Balaš	Nedostatečná odbornost.	1
M. Zeman	2023	Štěpán Hladík	Nevyjasněná situace v souvislosti s kauzou brněnských bytů.	5

Poznámky: *SO vychází z tabulky č. 2. 1 = Jednal, ale s výhradami, 2 = Jednal s výhradami po průtazích, 3 = Jednal po splnění svých podmínek, 4 = Jednal svévolně, 5 = Nejednal, 6 = Ústavní soud spor vyřešil.
Zdroj: vlastní zpracování autora.

4.2. Odvolání a demise členů vlády

V této kapitole se budu věnovat shrnutím případů odvolání a demisí členů vlády. Zároveň některé vládní krize provázely simultánně demise i odvolání (např. v případě vnitrostranické krize VV v roce 2011), proto jsem si dovolil tyto případy prezentovat společně.

Václav Havel obdržel v prosinci 1996 demisi od ministra spravedlnosti Jana Kalvody (ODA) poté, co Kalvoda přiznal, že neoprávněně používal titul JUDr., ačkoli nesložil rigorózní zkoušku na právnické fakultě (ČJ 2017). Václav Havel se v té době zotavoval z plicního nádoru. Během svého zotavování Kalvodu vyzval, aby svoji demisi zvažil (ČR 1996). Po zotavení se s Kalvodou sešel a jeho demisi přijal.

Druhá vláda Václava Klause vzešla z voleb v roce 1996. Ty označil tehdejší předseda ODS Václav Klaus za nevýhru¹¹. Nakonec se totiž musel dohodnout i se sociální demokracií, která ve volbách nečekaně uspěla (mimo jiní díky Zemanovu nasazení v kampani a volebnímu autobusu Zemák¹²). Během připravované restrukturalizace vlády v první polovině roku 1997 podal demisi ministr vnitra Jan Ruml. Havel jej ale požádal, aby ve funkci setrval, jelikož se Petr Nečas (ODS) vzdal své kandidatury na nového ministra vnitra. Ruml Havlovi žádosti vyhověl a zůstal v čele resortu do listopadu 1997 (ČJ 2017).

¹¹ Za „nevýhru“ označil Klaus povolební výsledek v roce 1996, který měl symbolizovat povolební kalkulus. ODS sice získala nejvíce křesel, ale neměla jednoduchý způsob, jak sestavit vládu.

¹² Ten jel na dvě pohonné hmoty i na naftu a becherovku (citát M. Zemana z dokumentárního filmu Občan Havel).

Druhá vláda Václava Klause zažila velký otřes v souvislosti s tzv. sarajevským atentátem. Velký zlom nastal v listopadu roku 1997, kdy členové ODS Jan Ruml a Ivan Pilip vyzvali předsedu vlády Václava Klause, aby odstoupil z čela ODS kvůli nejasnému politickému financování ODS (ČT 2009). Skandál financování ODS začal již v roce 1996. Z výroční zprávy za rok 1995 vyplynulo, že největšími sponzory ODS byli Radžív Sinha z Mauricia a Maďar Lajos Bács, kteří údajně darovali každý 3,75 milionu korun (ČT 2009). Ukázalo se však, že jména jsou smyšlená, a v listopadu 1997 se objevila informace, že skutečným dárce je podnikatel Milan Šrejber, který se podílel na privatizaci Třineckých železáren (ČT 2009). Následně Klausova vláda padla, část členů ODS ze strany odešla a založili novou politickou stranu Unie Svobody (v čelem s Jan Rumlem a Ivanem Pilipem) a zároveň byla jmenována úřednická vláda Josefa Tošovského s omezeným mandátem (Brunclík 2019, s. 66–68). V říjnu 1997 poslal Václavu Havlovi demisi Josef Zieleniec, tehdejší ministr zahraničí a místopředseda ODS. Jako důvod své demise uvedl nespokojenost se způsobem financování ODS, o kterém nebyl informován, a to že jej omezovali v možnostech spolupodílet se na zásadních stranických rozhodnutích (ČR 1997). Prezident Havel zprvu nechtěl Zieleniecovu demisi přijmout proto, že nenalezl žádné jeho pochybení ve výkonu funkce. Nakonec ji ale přijal. Zieleniec, který rezignoval z postu místopředsedy ODS, tím odstartoval proces vedoucí k pádu vlády v čele s Václavem Klausem (ČJ 2017).

Nejasnosti ve financování politické strany brzy po ODS zažila i ODA. Ta počátkem roku 1998 řešila aféru s anonymním darem z Panenských ostrovů (IDnes 2002a). Její předseda Jiří Skalický, tehdejší ministr životního prostředí v úřednické vládě Josefa Tošovského, slíbil, že částku šest milionů korun nejasného původu strana věnuje na dobročinné účely (IDnes 2002a). Jiří Skalický kvůli kauze podal demisi. Rozhodl se tak proto, že nebyl schopen doložit, jakým způsobem byla ODA ve skutečnosti financována. Václav Havel ho požádal, aby svoji demisi stáhl. Důvod není zřejmý, je ale nutné vzít v potaz, že byl tehdy Havel ošetřován v Ústřední vojenské nemocnici. Koordinátor lékařského konzilia oznámil, že zdvořilostní návštěvy prezidenta by v tomto případě nebyly vhodné. Věcné návštěvy premiéra Josefa Tošovského či ministra životního prostředí Jiřího Skalického, který hodlá odstoupit z vlády, jsou ale záležitosti, které je potřeba řešit v zájmu státu okamžitě, a konzilium nemá žádné námítky (ČR 1998b). Je tedy možné předpokládat, že prezident Havel požádal o zdržení, aby se stihl zotavit z chřipky (ČR 1998a). Nakonec ale demisi Skalického přijal.

Během vlády Miloše Zemana došlo k zajímavému střetu mezi prezidentem republiky a předsedou vlády, a to při návštěvě hlavy státu v souvislosti se změnami v sestavení vlády. Od počátku roku 2000 kabinet opustil ministr bez portfeje Jaroslav Bašta a následně byl plánován

odchod ministra dopravy Antonína Peltráma a ministra pro místní rozvoj Jaroslava Císaře (ČR 2000). Václav Havel oznámil zájem o demisi ministra průmyslu a obchodu Miroslava Grégra. Havel měl výhrady k jeho 1. odlišnému přístupu k jaderné energetice a k dostavbě elektrárny Temelín, 2. okázalému preferování betonové lobby, 3. rozdílnému názoru na zahraniční politiku v oblasti ekonomických zájmů České republiky v cizině a také se mu nelíbila kritika jeho přítele a někdejšího velvyslance ČR v Moskvě Luboše Dobrovského (IDnes 2000). Zeman ale Havlovu žádost nevyslyšel a Grégra neodvolal.

U odvolání členů vlády se také objevilo několik případů, mnohdy spjatých s jmenováním nadcházejícího ministra, kdy prezident nechtěl přijmout odvolání, jelikož nesouhlasil s nadcházejícím kandidátem. První takový případ byl již zmíněn a souvisel s odvoláním Jiřího Rusnoka z funkce ministra průmyslu a jmenováním Milan Urbana. Václav Klaus chtěl zprvu vědět, zda ovládá Milan Urban nějaké další cizí jazyky. Nakonec návrhu Špidly vyhověl.

Vládní krize spjatá s financemi otřásla také Grossovou vládou. Stanislav Gross musel veřejnosti vysvětlovat nákup nemovitosti na Barrandově za 4,2 milionu korun a koupi bytu manželky za 5,9 milionu korun – ani jeden nedokázal prokázat původ peněz (Aktuálně 2015). Mediální tlak se přelil i do politického tlaku, který se přetavil do demise 7 ministrů (KDU-ČSL, ODA a jednoho nestraníka). Jednalo se o Libora Ambrozka, ministra životního prostředí (KDU-ČSL), Cyrila Svobodu, ministra zahraničí (KDU-ČSL), Milana Šimonovského, ministra dopravy (KDU-ČSL), Karla Kühnla, ministra obrany (US-DEU), Vladimíra Mlynáře, ministra informatiky (US-DEU), Pavla Němce, ministra spravedlnosti (US-DEU) a Jaroslava Bureše, člena legislativní rady vlády (nestraník). Klaus ale demisi hned nepřijal. Vyjádřil se v tom smyslu, že chce, aby se strany bývalé koalice buď dohodly na nové většinové vládě, nebo se konaly předčasné volby (Novinky 2005). Měsíc poté podal V. Klausovi demisi Stanislav Gross (padla celá vláda).

Václav Klaus měl výhrady při odvolání i v dalším případě. Během Nečasovy vlády se koaliční vládní strana VV dostala do vnitrostranické krize (IROzhlas 2011a). Krize vyvstala v návaznosti na odhalení kauzy ABL investigativním novinářem Jaroslavem Kmentou. Jednalo se o firmu, kterou dříve vlastnil Vít Bárta (VV), tehdejší ministr dopravy. Tato firma se dopustila sledování politiků ODS a zneužila policejní databázi pro svoje sledovací účely (Aktuálně 2011). Celá kauza vedla k vnitřní krizi VV, která skončila vznikem nové politické strany LIDEM. V návaznosti na kauzu ABL podal Vít Bárta demisi a předseda vlády Petr Nečas zaslal V. Klausovi odvolání ministra školství Josefa Dobeše (VV) a ministra vnitra Radka Johna (VV). Klaus ale odmítl přijmout demisi a ministry odvolat. Dle Klause *„je zcela nepředstavitelné, abych konal dříve, než se představitelé koalice dohodnou, co dál. Zatím udělali první půlkrok*

a teď je na nich, aby učinili ten druhý“ (Deník 2011). Klaus vyžadoval od Petra Nečase plán dalšího fungování vlády. Toho se nakonec i dočkal, když vznikla dohoda koaličních stran ODS, TOP 09 a VV o výměně dvou ministrů (IRozhlas 2011b). Klaus následně přijal demisi. Dobeš ve vládní funkci nakonec zůstal. Ve vládě zůstal i John, přišel však o funkci ministra vnitra (tím se stal Jan Kubice) a zůstal vicepremiérem a stal se předsedou nově vytvořeného Vládního výboru pro koordinaci boje s korupcí (ČJ 2017). Vládu opustil Vít Bárta a nahradil ho Radek Šmerda.

Velmi ostrý střet mezi předsedou vlády a prezidentem se odehrál v roce 2017. Vše začalo kauzou korunových dluhopisů. Holding Agrofert, jehož majitelem byl Andrej Babiš, čelil kauze nezdaněných korunových dluhopisů. Cenné papíry v objemu 1,5 miliardy korun s výnosem zhruba 90 milionů korun ročně nakoupil premiér Andrej Babiš od své tehdejší společnosti v letech 2013 a 2014 (Deník 2018). Sobotka po vzniklém sporu s ministrem financí Andrejem Babišem nesouhlasil s jeho následným působením ve vládě a chtěl podat demisi celé vlády (prostřednictvím své demise), jelikož by to umožnilo koaliční vládu rekonstruovat bez účasti Andreje Babiše (E15 2017). Oznámil svůj záměr podat demisi prezidentu republiky, ten ale jeho demisi interpretoval tak, že ji podává jen za předsedu vlády, a ne za vládu jako celek. Bohuslav Sobotka zamířil na Pražský hrad s tím, že s prezidentem Milošem Zemanem probere další pokračování vlády. Čekalo ho ale nemilé překvapení. Zeman totiž pojal jeho návštěvu v duchu podání demise a připravil mikrofony v sále s přítomnými novináři. Zaskočený Sobotka nevěděl, co v daný moment dělat, a v ten okamžik vznikla teď již legendární politická fotka, kdy Miloš Zeman svojí holí poukázal na mikrofon a pravit: „*Támhle je mikrofon, nastav si ho. Máš to obráceně.*“ (Aktuálně 2017) Sobotka nakonec demisi nepodal a později navrhl odvolání Andreje Babiše z funkce ministra financí. Zeman takové odvolání odkládal. Skupina senátorů připravila následně návrh ústavní žaloby a poskytla Zemanovi termín k odvolání Babiše. Po jeho vypršení podepsalo návrh ústavní žaloby 27 senátorů. Sobotka uvedl, že je připraven podat kompetenční žalobu vůči Zemanovi, pokud po svém návratu z Číny Babiše neodvolá. Zeman následně Babiše z funkce ministra financí odvolal a namísto něj jmenoval Ivana Pilného.

Další případ je opět propojený s jmenováním. Jedná se o nepřijetí demise Antonína Staňka. Ten, jak již bylo řečeno, čelil kritice kvůli odvolání ředitele Národní galerie Praha Jiřího Fajta a Muzea umění Olomouc Michala Soukupa (Aktuálně 2019). Zeman demisi nechtěl přijmout také z toho důvodu, že měl výhrady vůči jeho možnému nástupci. Staňka odvolal až poté, co se Šmerda vzdal kandidatury a navržen byl Lubomír Zaorálek.

Posledním případem kontroverze bylo odvolání Romana Prymuly, tehdejšího ministra zdravotnictví v druhé vládě Andreje Babiše. Roman Prymula čelil velké kritice kvůli své tajné

návštěvě restaurace Rio na Vyšehradě během covidových opatření. Bulvární deník Blesk zveřejnil fotografie Romana Prymuly a Jaroslava Faltýnka, jak se scházejí bez roušky v restauraci Rio (Blesk 2020). Tehdy vládní opatření zakazovala vycházet ven bez roušek a covidová opatření dovozovala restauracím mít jen výdejní okénka. Prezident Miloš Zeman odmítl přijmout odvolání Romana Prymuly navržené předsedou vlády. V rozhovoru pro Parlamentní listy uvedl, že on by Prymulu kvůli večerní schůzce v uzavřené restauraci na pražském Vyšehradě neodvolával (IDnes 2020). Zároveň se ale vyjádřil tak, že by přijal demisi, kdyby ji podal sám Roman Prymula. Ten ji nakonec podal a Andrej Babiš nominoval nového ministra Jana Blatného, kterého Zeman jmenoval, a novému ministru poradil, aby nechodil na Vyšehrad, prý je tam nebezpečno (IROzhlas 2020a).

Tabulka č. 5: Kontroverzní případy u odvolání a demise.

Prezident	Rok	Osoba	Druh*	Důvod	SO**
V. Havel	1996	Jan Kalvoda	D	Havel se zotavoval z operace, poprosil Kalvodu, aby demisi zvážil. Následně demisi přijal.	1
V. Havel	1996	Josef Zieleniec	D	Havel nechtěl Zieleniecovu demisi přijmout proto, že nenalezl žádné jeho pochybení ve výkonu funkce. Následně demisi přijal.	1
V. Havel	1997	Jan Ruml	D	Havel jej požádal, aby ve funkci setrval, protože další nástupce se kandidatury vzdal. Post by byl prázdný. Ruml setrval.	5
V. Havel	1998	Jiří Skalický	D	Havel váhal s přijetím demise, nejspíše kvůli svému zdravotnímu stavu. Po znovupodání demise ji přijal.	1
V. Havel	2000	Miroslav Grégr	D	Havel žádal demisi Grégra, jelikož s ním v určitých politických otázkách nesouhlasil. Miloš Zeman jej neodvolal.	4
V. Klaus	2003	Jiří Rusnok	O	Klaus jej nechtěl odvolat, jelikož jeho nástupce měl být Milan Urban, po kterém žádal, aby mu sdělil, zda ovládá další cizí jazyky.	3

V. Klaus	2005	7 ministrů ¹³	D	Klaus demisi nepřijal, jelikož nebylo zřejmé, jak bude vláda Grosse pokračovat. Měsíc nato padla celá vláda.	5
V. Klaus	2011	Josef Dobeš	O	Klaus chtěl vědět, co bude s vládou dál (krize uvnitř VV). Po dohodě přijal veškeré změny.	3
V. Klaus	2011	Radek John	O	Taktéž.	3
V. Klaus	2011	Vít Bárta	D	Taktéž.	3
M. Zeman	2017	Andrej Babiš	O	Miloš Zeman nechtěl přijmout odvolání Andreje Babiše. Udělal to až po hrozbách ústavní a kompetenční žaloby.	4
M. Zeman	2017	Bohuslav Sobotka	D	Miloš Zeman vykládal demisi Bohuslava Sobotky jako demisi celé vlády. Sobotka demisi stáhl.	4
M. Zeman	2019	Antonín Staněk	D	Miloš Zeman nechtěl přijmout demisi Staňka, mimo jiné jelikož nesouhlasil s jmenováním Šmardy na jeho post. Po stáhnutí kandidatury Šmardy demisi Staňka přijal a jmenoval na post ministra kultury Zaorálka.	3
M. Zeman	2021	Roman Prymula	O	Miloš Zeman nechtěl přijmout odvolání Prymuly. Přijal až jeho demisi.	3

Poznámky: *O = odvolání, D = demise. **SO vychází z tabulky č. 2. 1 = Jednal, ale s výhradami, 2 = Jednal s výhradami po průtazích, 3 = Jednal po splnění svých podmínek, 4 = Jednal svévolně, 5 = Nejednal, 6 = Ústavní soud spor vyřešil.

Zdroj: vlastní zpracování autora.

4.3. Jmenování soudců Ústavního soudu

V případě Ústavního soudu je jmenovací pravomoc prezidenta omezena Senátem, který má možnost daného kandidáta odmítnout. První velmi neobvyklý případ nastal až u Václava Klause. Václav Havel sice se dvěma kandidáty, Ivanou Pelikánovou a Ivanem Průšou, neuspěl u Poslanecké sněmovny¹⁴ (Ondřejková 2016, s. 949), ale žádná kontroverze nenastala. Václav

¹³ Libor Ambrozek (KDU-ČSL), Cyril Svoboda (KDU-ČSL), Milan Šimonovský (KDU-ČSL), Karel Kühnl (US-DEU), Vladimír Mlynář (US-DEU), Pavel Němec (US-DEU), Jaroslav Bureš (nestraní).

¹⁴ Jeho první jmenování soudců se odehrálo v roce 1993, kdy ještě nebyl Senát.

Klaus byl ze všech tří prezidentů u Senátu s kandidáty na ústavní soudce nejméně úspěšný. Senát odmítl devět jím navržených kandidátů. U většiny z nich Senátu vadila komunistická minulost (ČJ 2022a). Zároveň jednoho kandidáta, Aleše Pejchala, jmenoval dvakrát. Navrhl jej v květnu a v srpnu roku 2003. V obou dvou případech jeho jmenování Senát neschválil. Poslední kandidát, který neprošel před začátkem období, kdy Klaus se jmenováními soudců otálel, byl Zdeněk Koudelka. Bývalého poslance za ČSSD Senát kritizoval za jeho angažmá u bývalé nejvyšší státní zástupkyně Renaty Vesecké, jejímž byl náměstkem, nebo za obhajobu sporných zákonů (ČJ 2022a).

Václav Klaus ode dne 20. března 2012 do konce svého volebního období, tedy skoro celý rok, nejmenoval ani jednoho Ústavního soudce. Dne 20. března 2012 se uvolnilo místo místopředsedkyně Ústavního soudu po odchodu Elišky Wágnerové, 6. června 2012 skončil ve funkci František Duchoň a 28. ledna 2013 skončil ve funkci Jiří Mucha. Do konce mandátu Václava Klause tak byla uvolněna tři místa na Ústavním soudu. Ústavní soud se dostal do stavu lehké paralýzy. Mluvčí Hradu Radim Ochvat sdělil, že „*pan prezident nevěří, že by se jeho návrhem Senát vážně zabýval*“ (IDnes 2013a). Klaus nejenže nejmenoval tři soudce, ale zároveň nezaplnil uvolněné místo místopředsedy Ústavního soudu. Tato situace značně přetížila Ústavní soud, který tehdy dosáhl svého maxima v počtu nevyřízených žádostí (Usoud 2013). Zároveň se doba běžného řízení protáhla z 5 měsíců na 8 měsíců.

Do podobné situace dostal Ústavní soud Václav Klaus již dříve v letech 2003 až 2005. V březnu roku 2004 dokonce počet soudců Ústavního soudu klesl na kritických 11. Tehdy plénum Ústavního soudu muselo usnesením přerušit všechna tehdy probíhající plenární řízení do doby, než bude počet soudců Ústavního soudu doplněn alespoň na dvanáct (Usoud 2013).

Klaus tehdy se dvěma kandidáty na Ústavního soudce u Senátu neuspěl, v únoru s Milanem Galvasem a v prosinci s Jaroslavou Novotnou (ČJ 2022a). V druhé polovině roku 2004 byl ale úspěšný se třemi kandidáty – Stanislavem Balíkem, Michaelou Židlickou a Ivanou Janů. Oproti situaci v roce 2012 se Klaus v letech 2003–2005 snažil do Ústavního soudu kandidáty jmenovat. Po březnu 2012 ale již žádnou aktivitu nevyvinul. Jeho neaktivita se stala jedním z bodů ústavní žaloby, kterou Senát podal před ukončením jeho mandátu. Uvolněná místa na Ústavním soudu naplnili až kandidáti Miloše Zemana.

Miloš Zeman se nedopustil podobného otálení jako Václav Klaus. Ke konci svého mandátu ale přišel s myšlenkou, která vyvolala mezi odborníky ústavního práva bouřlivou diskusi. Miloš Zeman vyjádřil záměr, že by do konce svého volebního období jmenoval nového předsedu Ústavního soudu. Problém tkvěl v tom, že mandát končil předsedovi až v srpnu 2023. Tím pádem by byl Zemanův krok pro futuro, jelikož mu končí mandát již v březnu. Valná většina

ústavních právníků odsoudila tuto myšlenku a považovala by tento krok za protiústavní (Novinky 2022). Je otázkou, zda by se Ústavní soud takovým jmenováním řídil. Miloš Zeman ale nakonec k takovému jmenování nepřistoupil.

Tabulka č. 6: Překročení pravomocí ve vztahu k ÚS.

Prezident	Rok	Osoby	Důvod	SO*
V. Klaus	2012, 2013	3 uvolněná místa na ÚS	Václav Klaus od března 2012 nenavrhl ani jednoho kandidáta na ÚS.	5
M. Zeman	2022	Není známo	Chtěl jmenovat nového předsedu ÚS (srpen) i přes to, že mu měl mandát skončit v březnu.	4

Poznámky: * SO vychází z tabulky č. 2. 4 = Jednal svévolně, 5 = Nejednal.

Zdroj: vlastní analýza autora.

4.4. Jmenování předsedy a místopředsedů Nejvyššího soudu

Iva Brožová, bývalá předsedkyně Nejvyššího soudu, se dostala v roce 2006 do sporů s prezidentem Václavem Klausem, které vyústily v žaloby podané na Ústavní soud. Vše začalo 2. února 2006, kdy prezident Václav Klaus odvolal předsedkyni NS Ivu Brožovu s odůvodněním, že „*neplní dobře své povinnosti*“ (IDnes 2006a). Iva Brožová se obrátila s kompetenční žalobou na Ústavní soud, který ji ponechal ve funkci před vyhlášením výroku svého rozhodnutí. Václav Klaus následně 14. února jmenoval Jaroslava Bureše místopředsedou Nejvyššího soudu. O Jaroslavu Burešovi se tehdy mluvilo jako o možném nástupci po Ivě Brožové (IDnes 2006a). Iva Brožová napadla i toto jmenování u Ústavního soudu; domnívala se, že je nutné, aby prezident jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu konzultoval s předsedkyní, resp. získal její kontrasignaci. Ústavní soud jí dal v obou případech za pravdu. Zrušil odvolání Ivy Brožové s tím, že zrušil samotné ustanovení, které prezidentovi odvolání umožňovalo. Ústavní soud vyhověl návrhu o zrušení jmenování, jelikož Jaroslav Bureš nebyl soudcem tohoto soudu, a navíc k tomu kroku nedala Iva Brožová jako předsedkyně Nejvyššího soudu souhlas. Navíc je v zákoně o soudech a soudcích uvedeno, že Nejvyšší soud má pouze jednoho místopředsedu (Bureš se rozhodnutím prezidenta stal druhým). Prezident Klaus se odvolával na Ústavu, kde je stanoveno, že prezident jmenuje místopředsedy NS (tedy v Ústavě se o místopředsedech mluví v plurálu), a na skutečnost, že funkcionáře NS nemusí jmenovat z řad soudců NS. ÚS se ovšem přiklonil k názoru Ivy Brožové a poté, co již v minulosti zrušil jmenování Bureše na funkci soudce NS, zrušil nyní i rozhodnutí prezidenta na jeho jmenování místopředsedou tohoto soudu. ÚS zde tedy rozhodl, že NS má pouze jednoho místopředsedu

(kdyby se ÚS přiklonil ke Klausově argumentaci, znamenalo by to, že by jich mohl mít klidně i 70), kterého jmenuje prezident republiky z řad soudců tohoto soudu, a že ke jmenování je nutný i souhlas předsedy NS s takovýmto kandidátem. Soudkyně zpravodajka Dagmar Lastovecká komentovala případ následovně: „*To samo rozhodnutí bylo zrušeno, protože bylo aplikováno neústavní ustanovení. A toto ustanovení porušovalo principy dělby moci a nezávislost soudní moci.*“ Dle Lastovecké není možné odvolávat předsedu soudu ze strany moci výkonné, ale jen ze strany moci soudní (IRozhlas 2006). V případě Jaroslava Bureše došel Ústavní soud k závěru, že je v případě jmenování místopředsedů nutné získat souhlas předsedy NS a zároveň se musí jednat o soudce z řad soudců NS.

S další kontroverzí s předsedou Nejvyššího soudu jsme se setkali u Miloše Zemana. Tento případ z roku 2022 ale nedosahoval právních následků u Ústavního soudu. U jmenování Petra Angyalossyho předsedou Nejvyššího soudu se kritizovala netransparentnost celého procesu. Místo předsedy NS se uvolnilo poté, co bývalý předseda Pavel Šámal odešel na Ústavní soud. Po jeho odchodu bylo místo 3 měsíce prázdné (IRozhlas 2020b). Kritika procesu jmenování přišla od prezidentky Soudcovské unie ČR Daniely Zemanové. Ta kritizovala netransparentnost celého řízení.

Tabulka č. 7: Kontroverzní akty u NS.

Prezident	Rok	Osoby	Předmět sporu	Dopad	SO
V. Klaus	2006	Iva Brožová	Klaus odvolal Ivu Brožovu	Ústavní soud odvolání zrušil.	6
V. Klaus	2006	Jaroslav Bureš	Klaus jmenoval místopředsedou NS Bureše	Ústavní soud jmenování zrušil.	6
M. Zeman	2022	Petr Angyalossy	Zeman jmenoval bez konzultace	Jmenování proběhlo.	4

Poznámky: *SO vychází z tabulky č. 2. 4 = Jednal svévolně, 6 = Ústavní soud spor vyřešil.

Zdroj: vlastní analýza autora.

4.5. Jmenování prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu

První problémy s nominací prezidenta a viceprezidenta NKÚ nastaly v roce 2002. Tehdy Poslanecká sněmovna navrhla do funkce viceprezidenta NKÚ Františka Brožíka a do funkce

prezidenta Lubomíra Voleníka (IDnes 2002b). Předsedovi Poslanecké sněmovny Václavu Klausovi zaslal prezident republiky dopis, ve kterém mu sdělil, že považuje nominaci za předčasnou. Nominace totiž přišla v dubnu, několik měsíců před volbami do Poslanecké sněmovny. Václav Havel trval na tom, že má kandidáty na NKÚ nominovat až nová Poslanecká sněmovna. Nebyly to ale jen nadcházející volby, které Hradu vadily. Ředitelka právního odboru Hradu Brigita Chrastilová veřejně nominaci silně kritizovala: „*Je to strašné bezpráví. Je to sprostárna. Schválit takového člověka do funkce, ve které jsou vyžadovány mimořádné morální kvality, to je vrchol.*“ Své stanovisko ředitelka založila mimo jiné na skutečnosti, že Brožík jako poslanec neodevzdal majetkové přiznání. Jelikož to poslancům zákon ukládá, Brožík jej podle ní jednoznačně porušil, což je s výkonem funkce v NKÚ neslučitelné (IDnes 2002b). Havel nakonec Voleníka jmenoval. Brožík se ale viceprezidentem nestal.

Další kontroverzní situace nastala až 20 let poté. Prezident Miloš Zeman odmítl jmenovat Simeonu Zikmundovou za viceprezidentku NKÚ. Hrad zaslal předsedkyni Poslanecké sněmovny dopis, ve kterém uvedl, že „*posoudil, a to i z hlediska ustanovení § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 166/1993 Sb., o NKÚ, podle kterého viceprezidentem NKÚ může být jmenován občan České republiky, jehož zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku [...] Jsem přesvědčen, že [...] v době působení Ing. Františka Dohnala jako prezidenta NKÚ¹⁵, a to v letech 2008 a 2009 jako jeho poradkyně a v letech 2009 až 2012 jako ředitelka správní sekce, [...] nejsou těmi, které má ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu na mysli, a proto ji do funkce viceprezidentky Nejvyššího kontrolního úřadu nejmenuji*“ (Hrad 2022).

Tabulka č. 8: Kontroverzní akty NKÚ.

Prezident	Rok	Osoby	Předmět sporu	Dopad	SO*
V. Havel	2006	František Brožík a Lubomír Voleník	Havel požadoval, aby kandidáty nominovala až nová PS	Voleníka nakonec jmenoval, u Brožíka jmenování neproběhlo.	5
M. Zeman	2022	Simeona Zikmundová	Zeman zpochybnil kredibilitu Zikmundové	Jmenování neproběhlo.	5

Poznámky: *SO vychází z tabulky č. 2. 5 = Nejednal.

Zdroj: vlastní analýza autora.

¹⁵ František Dohnal musel v čele NKÚ skončit poté, co byl pravomocně odsouzen za trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby.

4.6. Jmenování členů Bankovní rady ČNB

U jmenování členů Bankovní rady ČNB nastal nejvýznamnější spor v roce 2000 a vyústil v rozhodnutí Ústavního soudu, které se stalo odrazovým můstkem pro budoucí případy. V roce 2000 Václav Havel jmenoval guvernérem ČNB Zdeňka Tůmu a viceguvernérem ČNB Lud'ka Niedermayera bez kontrasignace předsedy vlády Miloše Zemana. Miloš Zeman s tímto postupem nesouhlasil, jelikož se domníval, že jmenování guvernéra a viceguvernéra je kontrasignovaná pravomoc. Ústava v čl. 62 písm. k) hovoří o jmenování členů Bankovní rady, ale až zákon o České národní bance specifikuje jmenování guvernéra a viceguvernéra. Předseda vlády se tedy domníval, že tato pravomoc spadá pod dikci čl. 63 odst. 3 a vyžaduje podpis předsedy vlády. Podal kompetenční stížnost k Ústavnímu soudu. Ten první žalobu věcně neprojednal (Pl. ÚS 58/2000), jelikož z petitu žaloby žádal Miloš Zeman o rozhodnutí, které by pro futuro stanovilo, že je potřeba pro takové rozhodnutí spolupodpis předsedy vlády. Ústavní soud takový postup považoval za nemožný, jelikož by překročil své pravomoci, a případ odmítl. Nutno podotknout, že se pět soudců vyslovilo proti odmítnutí v disentním stanovisku. Jejich argumenty mířily k tomu, že bylo z celé žaloby patrné, že předseda vlády mířil na zrušení nedávného jmenování Zdeňka Tůmy a Lud'ka Niedermayera, bylo tedy možné přihlédnout k § 34 odst. 1 zákona o Ústavním soudu¹⁶. Předseda vlády podal opětovnou žalobu, kterou již Ústavní soud projednal věcně. Došel k závěru, že jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB je výlučná pravomoc prezidenta republiky. Byť podrobnosti stanoví zákon o Ústavním soudu, jedná se o výklad čl. 62 písm. k) s čl. 98 odst. 2¹⁷. Ústavní soud se také zabýval problematikou postavení guvernéra ČNB. Samotný guverner není dle ÚS monokratickým orgánem, ale spíše reprezentativní a formální funkce v rámci ČNB. Nutno podotknout, že i na samotné rozhodnutí má odlišné stanovisko oněch pět soudců, kteří se domnívají, že tato pravomoc je kontrasignovaná. Zároveň rozhodnutí také obsahuje další odlišné stanovisko dvou soudců, kteří sice souhlasí s výrokem, že se jedná o výlučnou pravomoc, ale nesouhlasí s některými částmi odůvodnění a otevírají debatu nad existencí

---

¹⁶ Z žaloby: „Musí z něj být patrné, čeho se navrhovatel domáhá; návrh musí obsahovat i další náležitosti, které stanoví tento zákon.“

¹⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Čl. 98

(1) Česká národní banka je ústřední bankou státu. Hlavním cílem její činnosti je péče o cenovou stabilitu; do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.

(2) Postavení, působnost a další podrobnosti stanoví zákon.

ústavní zvyklosti. Miloš Zeman tento spor u Ústavního soudu prohrál a od té doby jsou tato jmenování ve výlučné pravomoci prezidenta.

Tabulka č. 9: Kontroverzní akty ČNB.

Prezident	Rok	Osoby	Předmět sporu	Dopad	SO*
V. Havel	2000	Zdeněk Tůma, Luděk Niedermayer	Jmenování bez kontrasigance	Jedná se o výlučnou pravomoc prezidenta (Pl. ÚS 14/01).	5

Poznámky: *SO vychází z tabulky č. 2. 5 = Nejednal.

Zdroj: vlastní analýza autora.

4.7. Jmenování soudců

Pro mnohé právníky v justici je jmenování prezidentem do funkce soudce nejvýznamnějším dnem, jímž počíná jejich kariérní dráha soudce. Pro některé z nich se ale jmenování stalo nepříjemnou záležitostí, jelikož se prezident rozhodl, že je do této funkce jmenovat nebude. Svě by o tom mohlo říct 32 justičních čekatelů v roce 2005, které odmítl jmenovat Václav Klaus. Tehdy nově platný zákon zvýšil věkovou hranici pro jmenování soudcem na 30 let. Tehdejší novela zákona ale počítala s výjimkou, která se měla týkat těch soudců, kteří splnili všechny zákonné podmínky před účinností novely. Prezident Klaus měl ale jiný názor. „*Pan prezident opakovaně řekl, že si myslí, že soudcem by se měli stávat lidé, kterým je víc než třicet let. Víc se ale k tomu nebudeme vyjadřovat,*“ řekl mluvčí prezidenta Petr Hájek (IDnes 2005). Jeden z tehdejších justičních čekatelů, Petr Langer, se obrátil se svojí stížností na Městský soud v Praze. Po dlouhých a komplexních soudních procesech uložil soud prezidentu povinnost Petra Langera jmenovat. Prezident i přesto Langera nejmenoval. Tento krok se následně stal jedním z bodů ústavní žaloby na Václava Klause. Tato kauza vyvolala v akademické sféře ústavního a správního práva diskusi o tom, zdali mohou správní soudy přezkoumávat akty prezidenta republiky. Zároveň se ukázalo, že jediný mechanismus, jak prezidenta stíhat za nečinnost i po vydání pravomocného rozsudku soudem, je ústavní žaloba. Jak již ale bylo řečeno, žaloba na prezidenta Václava Klause nebyla věcně projednána. Zajímavé je, že Klaus u některých soudců, kteří dovršili 30 let, udělal nakonec výjimku (Lidovky 2005). Jmenoval jedince, kterým do 30 let zbývalo několik týdnů až rok. Další kandidáty odmítl jmenovat (Lidovky 2005).

M. Zeman se rozhodl nejmenovat soudce ve třech případech. První nastal v roce 2014, kdy Miloš Zeman odmítl jmenovat Jana Veselého předsedou Krajského soudu v Ústí nad Labem

(ČJ 2014a). Důvodem byly podle prezidenta republiky nedostatky v jeho práci (ČJ 2014b). Hodnotící komise upozornila na zprávu, že „při kontrole spisů soudce Veselého byly zjištěny průtahy v délce devíti a šesti měsíců. U další soudkyně pak v délce až 20 měsíců, což předseda soudu sám nezjistil a neučinil v tomto směru vůbec žádná opatření.“ (ČJ 2014b) Mluvčí Jiří Ovčáček v této situaci dodal: „Prezident zohlednil jednak negativní stanovisko Soudcovské unie ČR ke jmenování Jana Veselého, ale i výsledky Okresního soudu v Mělníku, které byly dlouhodobě slabé.“ (Novinky 2014a)

Další dva případy nastaly v říjnu roku 2022, kdy se prezident rozhodl nejmenovat dva kandidáty na soudce – Marka Bodláka a Petra Babku (IRozhlas 2022c). Bodlák i Babka splňovali veškeré zákonné podmínky. Oba dva kandidáty spojuje společná profesní zkušenost ve státním zastupitelství. Žádné písemné odůvodnění, proč Miloš Zeman nechce jmenovat oba dva kandidáty, ale neexistuje (IDnes 2022c). U obou dvou kandidátů se ale nabízí vysvětlení ve formě osobní odvety Miloše Zemana, potažmo Kanceláře Hradu. U Marka Bodláka, ředitele odboru závažné hospodářské a finanční kriminality Vrchního státního zastupitelství (VSZ) se nejspíše jedná o odvetu za to, že VSZ v Praze dozoruje a žaluje případy, které se týkají trestné činnosti v Lesní správě Lány (ČJ 2022b). Státní zástupce Petr Babka je podle informací České justice kritizován za výkon dozoru v jednom z případů vývozu torz bývalých vojenských raket (ČJ 2022c).

Tabulka č. 10: Kontroverzní akty u jmenování soudců.

Prezident	Rok	Osoby	Předmět sporu	SO*
V. Klaus	2005	32 justičních čekatelů	Nedosáhli věku 30 let.	5
M. Zeman	2014	Jan Veselý	Prezident zohlednil negativní stanovisko Soudcovské unie ČR.	5
M. Zeman	2022	Marek Bodlák	Nejspíše kvůli případům spjatým s Lesní správou v Lánech.	5
M. Zeman	2022	Petr Babka	Kvůli jednomu případu z vývozu torz bývalých českých raket.	5

Poznámka: * SO vychází z tabuky č. 2. 5 = Nejednal.

Zdroj: vlastní analýza autora.

4.8. Jmenování profesorů a jmenování a odvolání rektorů

Václav Havel v roce 2002 odložil na dobu neurčitou jmenování Petra Mikuleckého rektorem Univerzity v Hradci Králové. Havel jej odmítl jmenovat pro nejasnosti jeho lustrace ve věci spolupráce s StB (Koudelka s. 263, 2018). Petr Mikulecký měl negativní lustrační osvědčení z roku 1992. V roce 2002 ale vydalo ministerstvo vnitra novou zprávu o pozitivní lustraci Mikuleckého. O nové osvědčení se opřel i Václav Havel, který jej odmítl jmenovat. Následně akademický senát navrhl na pozici rektory jeho manželku, Jaroslavu Mikuleckou, kterou již V. Havel jmenoval (IDnes 2002c).

Další kontroverzní případ nastal v roce 2009, kdy prezident Klaus odvolal na návrh akademického senátu rektora Vysoké školy technologické a ekonomické Miroslava Krejčů. Akademický senát Krejčovi vytýkal chybné řízení školy. Krejča se následně obrátil na městský soud, který po několika letech odvolání Krejči zrušil.

Stejně jako u soudců, i u profesorů je jmenování prezidentem formální ceremoniál, kterým začne nová etapa v kariéře daných akademiků. Někteří akademici se ale svého jmenování nedočkali. Všechny spojuje stejný prezident, který je nechtěl jmenovat profesorem. První takový případ nastal v roce 2013. Miloš Zeman odmítl jmenovat Martina C. Putnu profesorem. Prezident Zeman se na veřejnosti vyjadřoval vůči Putnovi agresivně: *„Já jsem důvody svého rozhodnutí předem oznámil panu ministrovi školství a řekl jsem mu, že nechci ponižovat pana Putnu tím, že bych je uváděl veřejně. Nicméně pan Putna má svaté právo, bude-li si to přát, obrátit se na soud a bude mojí povinností uvést, proč jsem tak učinil.“* (Deník 2013) Důvodem byly nejspíše osobní antipatie obou jedinců. Putna byl známý akademik, ale také kritik Miloše Zemana. Před druhým kolem prvních přímých voleb prezidenta republiky vyzval levicové občany k volbě Karla Schwarzenberga. Po Zemanově zvolení napsal: *„Zemana na Hradě slaví jak komunisti, tak klausovci a fašouni z D. O. S. T. Argumentace, která dostala Zemana na Hrad, je směs nacionalismu a populismu, štvání a vemlouvání.“* (Deník 2013) Zeman jej následně v reakci na silné protesty jmenoval. Veřejně ale oznámil, že *„není stroj na podpisy“* (Novinky 2013c) a vzdal se dobrovolně práva udělovat amnestie či milosti (s výjimkou humanitárních případů) – tato práva považuje za feudální přežitek. Během svého prezidentského mandátu ale nakonec milosti poskytoval. *„Na druhé straně musím konstatovat, že za stejně monarchistický přežitek považuji právo prezidenta jmenovat vysokoškolské profesory,“* řekl k celému případu Zeman (Deník 2013). Jmenovací dekret mu ale zaslal prostřednictvím ministra školství (IDnes 2013b).

V roce 2015 Miloš Zeman odmítl jmenovat tři nové profesory – docenty Jiřího Fajta, Ivana Ošřádal a Jana Eichlera (Lidovky 2015). Mluvčí Hradu Jiří Ovčáček uvedl pro nejmenování tyto důvody: „*V případě docenta Fajta jsou to informace o záležitostech Komerční banky. V případě docenta Eichlera jeho předlistopadové působení v propagandistických útvarech Československé lidové armády. A v případě docenta Ošřádal jsou to kontakty na Státní bezpečnost před rokem 1989.*“ (Lidovky 2015) Dva z výše uvedených – Ivan Ošřádal a Jiří Fajt – podali žalobu k Městskému soudu v Praze. MS v Praze rozhodl ve prospěch žalobců a vrátil věc prezidentovi k dalšímu řízení (č. j. 10 A 174/2016-143). Ten podal kasační stížnost, kterou NSS zamítl. Městský soud v Praze se přiklonil k již existující judikatuře NSS a právní doktríně, která považuje za přezkoumatelná všechna rozhodnutí prezidenta, která jsou způsobilá zasáhnout do práv a svobod jednotlivců. Spatřuje ale rozdíl mezi jmenováním soudců a profesorů ve třech bodech: „*Za první soudce, na rozdíl od profesora, je ústavním činitelem moci soudní, a může tedy existovat zájem na posuzování kvalit uchazeče o tuto funkci prezidentem republiky jako orgánem moci výkonné. Za druhé v případě jmenování soudců, opět na rozdíl od profesorů, neexistuje zákonný postup, který by jiným orgánům odlišným od prezidenta svěřoval posuzování odborných a morálních kvalit uchazeče. Za třetí při jmenování soudců do úvahy nevstupuje výše zmíněná svoboda vědeckého bádání a umělecké činnosti ani autonomie veřejných vysokých škol.*“ (č. j. 10 A 174/2016-143 bod 50). Z daného rozhodnutí MS vyplývá, že role prezidenta je v případě jmenování profesorů omezenější a spíše formální. „*Dále je nutno uvést, že jmenování profesorů je pravomocí, která prezidentovi není svěřena ústavou v čl. 62 ani v čl. 63 odst. 1, nýbrž pouze vysokoškolským zákonem. Nejde tedy o jednu z pravomocí, kterými je například udělování milostí, jež mají historický původ v prerogativech panovníka jako hlavy státu a u nichž má část doktríny za to, že jejich výkon nelze ostatními státními orgány přezkoumávat. Jedná se o pravomoc svěřenou zákonodárcem prezidentu republiky ve smyslu čl. 63 odst. 2 ústavy; tato pravomoc by tedy na jedné straně zákonodárcem mohla být svěřena kterémukoliv jinému správnímu úřadu a na straně druhé je prezident při jejím výkonu vázán stejnými zákonnými pravidly, kterými jsou při výkonu státní správy vázány všechny ostatní správní úřady.*“

Z těchto tří docentů jmenoval Zeman profesorem Jana Eichlera, který na prezidenta republiky žalobu nepodal. Stalo se tak šest let po hromadném nejmenování tří profesorů.

Tabulka č. 11: Kontroverzní akty u jmenování profesorů.

Prezident	Rok	Osoby	Předmět sporu	Předmět sporu	SO*
V. Havel	2002	Petr Mikulecký	jmen. rektorem	Nejasná lustrace – spolupráce s StB.	5
M. Zeman	2013	Martin C. Putna	jmen. profesorem	Osobní antipatie, Putna byl velký kritik M. Zemana.	2
M. Zeman	2015	Jiří Fajt	jmen. profesorem	S Komerční bankou vyjednával jako ředitel Národní galerie o využití části sponzorského daru jako příspěvku ke svému platu.	5
M. Zeman	2015	Ivan Ošřádal	jmen. profesorem	Kontakty na Státní bezpečnost před rokem 1989.	5
M. Zeman	2015	Jan Eichler	jmen. profesorem	Působení v propagandistických útvech Československé lidové armády.	2

Poznámky: * SO vychází z tabulky č. 2. 2 = Jednal s výhradami po průtazích, 5 = Nejednal.

Zdroj: vlastní analýza autora.

4.9. Jmenování generálů

Kontroverzní akty u jmenování generálů nastaly u Václava Klause a Miloše Zemana. U Václava Havla nebyly zaznamenány žádné kontroverzní případy. První případ Václava Klause nastal u policejního prezidenta Vladimíra Husáka (Koudelka 2012, s. 124–126). Ten byl vládou navržen ke jmenování do hodnosti generálmajora. Před jmenováním 8. 5. 2006 však byl kritizován policejní zásah proti prvomájové demonstraci a prezident návrhu vlády nevyhověl, o což dokonce prezidenta Václava Klause požádal předseda vlády Jiří Paroubek, aniž by vláda původní návrh vzala zpět (Koudelka 2012, s. 124–126).

Po podání demise vláda Mirka Topolánka v březnu 2009 navrhla prezidentu jmenování generálů armády a generálů policie. Prezident však návrh neakceptoval, aniž jej výslovně odmítl, jelikož ve stejný den jmenoval novou vládu Jana Fischera. Předpokládalo se jmenování na státní svátek 8. 5., což je tradiční jmenovací den generálů vedle 28. 10. (Koudelka 2012, s. 124–126). Nová vláda pak předložila vlastní návrh na jmenování generálů, aniž zrušila původní. V případě generálů armády opět navrhla již navržené osoby, a ještě návrh rozšířila. Z policejních generálů nenavrhl nikoho, žádný návrh ani ministr vnitra Martin Pecina

neinicioval. Tomuto novému návrhu prezident Václav Klaus vyhověl (Koudelka 2012, s. 124–126).

Vláda Jana Fischera dále dne 12. 10. 2009 navrhla z iniciativy ministra vnitra jmenovat nové policejní a hasičské generály. Mezi navrženými byl i 1. náměstek ministra vnitra plukovník Jiří Komorous, kterého však prezident nejmenoval bez odůvodnění (Koudelka 2012, s. 124–126). Též 12. 10. 2009 z iniciativy ministra obrany vláda navrhla jmenovat kapitána Otakara Jaroše do hodnosti generálmajora in memoriam¹⁸ a do hodnosti brigádních generálů plukovníky Roberta Matulu a Mikuláše Končického – tyto návrhy prezident neakceptoval (Koudelka 2012, s. 124–126). Koudelka ve svém textu upozorňuje, že na případu kapitána Jaroše lze doložit, že Václav Klaus měl zdrženlivý postoj k oceňování in memoriam po delší době od smrti¹⁹.

První případ prezidenta Miloše Zemana nastal u ředitele vězeňské služby Petra Dohnala a jeho náměstka pro vzdělání Simona Michailidise. Ti měli být v roce 2016 povýšeni na generálmajora a brigádního generála (ČJ 2016). Svého jmenování se ale dočkali až v květnu roku 2017 (TP 2017). Není zřejmé, proč je prezident Zeman nejmenoval již v říjnu roku 2016. Média spekulovala, že se tehdy jednalo o reakci prezidenta republiky na výrok tehdejšího ministra spravedlnosti, který se vyjadřoval kladně k návštěvě tibetského duchovního vůdce dalajlámy: *„Myslím si, že po včerejších (úterních) ostudných výrocích nám to bylo mimořádně zapotřebí. Jsem rád, že se celá naše země nepřidala k politice bezpáteřního ponižování před čínskou mocností.“* (ČJ 2017)

Další kontroverzní případ nastal až v roce 2018, kdy prezident Miloš Zeman odmítl povýšit na post generála ředitele Bezpečnostní informační služby Michala Koudelku a zástupce velitele pozemních sil Petra Procházku. Prezident odmítl povýšit Michala Koudelku, jelikož nebyl spokojený s prací BIS. Mezi důvody údajně patří i zpráva vypracovaná k jedu novičok, v níž tajná služba zjistila, že se látka v Česku nevyrábí, ačkoli Rusko tvrdilo opak (IDnes 2018a). Osobní averze Miloše Zemana vůči Koudelkovi je z hlediska povýšení dlouhodobá, jelikož jej odmítl povýšit i po sedmi zaslaných návrzích (IDnes 2022). Některé zdroje tvrdí, že sedmý dopis Miloš Zeman roztrhal bez otevření (IDnes 2022). Důvody nejmenování Petra Procházky byly ale zcela odlišné. Výhrady u Procházky se týkaly kauzy s přilbami se symboly SS z roku 2019. Petr Procházka čelil vyšetřování za to, že dva z jeho vojáků v misi české jednotky v afghánském Lógaru nosili na přilbách symboly nacistických jednotek. Procházka za to dostal

---

¹⁸ Posmrtně.

¹⁹ Ve svém textu dodává, že *„problematičnost návrhu spočívala v dopadu na osoby, jež mají bydliště či sídlo na ulicích pojmenovaných po kapitánu Jarošovi a které by při změně názvu ulice musely měnit doklady i údaje o sídle podnikání“* (Koudelka 2012, s. 125).

kázeňský postih (na půl roku snížení platu o 15 procent), podle někdejších prohlášení generálního štábu i tehdejšího ministra obrany Martina Bartáka se „snažit aféru ututlat a neoznámil ji nadřízeným“ (IDnes 2018b). Petra Procházku povýšil Miloš Zeman o rok později.

Tabulka č. 12: Kontroverzní akty u jmenování generálů.

Prezident	Rok	Osoby	Hodnost	Předmět sporu	SO*
V. Klaus	2006	Vladimír Husák	generálmajor	Kritika policejního zásah proti prvomájové demonstraci.	2
V. Klaus	2009	hromadné jmenování generálů armády a policie	generál	V. Klaus měl ve stejný den jmenování jmenovat novou vládu Jana Fischera.	5
V. Klaus	2009	Jiří Komorouš	generál	Bez uvedení důvodů.	5
V. Klaus	2009	Otakar Jaroš	generál in memoriam	Bez uvedení důvodů.	5
V. Klaus	2009	Roberta Matulu a Mikuláše Končického	brigádní generálové	Bez uvedení důvodů.	5
M. Zeman	2016	Petr Dohnal	generálmajor	Nejspíše kvůli výrokům ministra spravedlnosti.	2
M. Zeman	2016	Simon Michailidis	brigádní generál	Nejspíše kvůli výrokům ministra spravedlnosti.	2
M. Zeman	2018	Michal Koudelka	brigádní generál	Osobní msta, nespokojenost s aktivitami BIS.	5
M. Zeman	2018	Petr Procházka	brigádní generál	Kauza s přilbami SS.	2
M. Zeman	2022	Tomáš Landsfeld	brigádní generál	Prezident republiky se nevyjádřil, nejspíše šlo o stíhání kancléře V. Mynáře za dotace olomouckou policií.	5

Poznámky: *SO vychází z tabulky č. 2. 2 = Jednal s výhradami po průtazích, 5 = Nejednal.

Zdroj: vlastní analýza autora.

Poslední kontroverzní kauza nastala v roce 2022, kdy prezident Miloš Zeman odmítl povýšit ředitele olomoucké policie Tomáše Landsfelda do hodnosti brigádního generála. Miloš Zeman situaci nijak nekomentoval, ale prezidentův kancléř Vratislav Mynář již dříve řekl, že důvodem odmítnutí vládního návrhu je řízení pod vlivem alkoholu z roku 2014. Média ale spekulují, že důvodem odmítnutí bylo nejspíše to, že olomoucká policie obvinila kancléře Vratislava Mynáře z dotačního podvodu (Deník 2022). Olomoucká policie od roku 2019 prověřovala šestimilionovou evropskou dotaci na rekonstrukci penzionu v Osvětimanech, kterou získala firma Clever Management patřící právě vedoucímu prezidentské kanceláře Vratislavu Mynářovi (Deník 2022).

5. Překročil, či nepřekročil? To je, oč tu běží

Oproti předchozí kapitole, kde byly kontroverzní situace rozděleny dle odlišných jmenovacích pravomocí, bude tato část práce rozdělena na čtyři části a každá bude věnována jednomu prezidentu republiky a dopadu překročení pravomoci. Cílem této kapitoly bude analyzovat uvedené kontroverzní akty na hodnoticí škále. Rozdělení kapitoly dle prezidentů bylo provedeno z několika důvodů: 1. zasadí to všechny kontroverzní případy do časové chronologie, 2. pomůže nám to systematicky rozlišit přístupy k prezidentskému úřadu dle osobností a 3. kontroverzní akty budou vnímány jednotně pro každého prezidenta.

5.1. Václav Havel

Tabulka č. 13: Kontroverzní činy Václava Havla.

Ovlivněný aktér	Rok	Pravomoc	Hodnocení*
Josef Zieleniec	1996	demise	B
Jan Kalvoda	1996	demise	B
Jan Ruml	1997	demise	B
Jiří Skalický	1998	demise	B
Václav Grulich	1998	jmenování ministra	A
Jan Kavan	1998	jmenování ministra	A
Miroslav Grégr	2000	žádost o demisi	B
Zdeněk Tůma, Luděk Niedermayer	2000	jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB	A

Petr Mikulecký	2002	jmenování rektora	A
František Brožík	2002	jmenování prezidenta NKÚ	B

Poznámky: * Dle tabulky č. 3. A = Jednal v souladu s výkladem, B = Spíše jednal v souladu s výkladem, C = Spíše nejednal v souladu s výkladem, D = Určitě nejednal v souladu s výkladem, E = Výklad není v této otázce zřejmý.

Zdroj: vlastní analýza autora.

Začneme s hodnocením chronologicky. První dva kontroverzní případy nastaly v roce 1996 u přijetí demisí Kalvody a Zielenice. Demise u Kalvody neproběhla zcela hladce. Zprvu jej Václav Havel požádal, zdali by si to ještě nerozmyslel, zároveň byl ale Václav Havel v nemocnici. Teoreticky mohlo být motivem i získání času na zotavení. U této situace Havel nijak zásadně neodporoval přijetí samotné demise. Jeho krok se dá považovat za spíše ústavní, už vzhledem k tomu, že brzy po zotavení a odpovědi Kalvody demisi přijal. Podobně se dá hodnotit i situace u Zielenice, byť tam je situace více hraniční. Zielenec podal demisi, z čehož se dalo usuzovat, že bude následovat silná krize vlády – i vzhledem k tomu, že Zielenec tehdy rezignoval na post místopředsedy ODS. Václav Havel, stejně jako u Kalvody, zprvu demisi přijmout nechtěl. V této situaci ale svůj krok komentoval tím, že nespátřuje žádné pochybení. Z výkladu této pravomoci je ale zřejmé, že prezident nepřijímá demise při pochybení daných aktérů (to by se spíše mohlo týkat odvolání). Havel nicméně přijetí demise následně zbytečně neodkládal a Zielenecovu demisi přijal.

Oproti předchozím dvěma případům je hodně odlišná demise Jana Rumla. Tu totiž Havel nepřijal z důvodu, že jeho nástupce Petr Nečas se své kandidatury zalekl a vzdal „z rodinných důvodů“. Havel tedy poprosil Rumla, aby ve funkci ještě zůstal, a Ruml Havlovi vyšel vstříc a demisi stáhl. Domnívám se, že se opravdu nejedná o postup, který by ústava zamýšlela, na druhou stranu prezident na Rumla nikterak netlačil, tj. Ruml nezůstal ve funkci z donucení. To považuji za důležitý faktor pro posouzení daného případu. Zároveň je zřejmé, jaký cíl tímto krokem Havel sledoval – při přijetí demise by nebylo zřejmé, kdo by ministra bezprostředně ve funkci nahradil. Bezpochyby je v zájmu státu, spíše aby byla ministerstva obsazena (princip permanentní vlády) než aby vznikla situace, ve které je někdo pověřen dočasným řízením, popř. by byl post prázdný (Wintr 2020, s. 97). Porušení by nastalo dle této úvahy v momentě, kdy by prezident záměrně na kandidáta tlačil a demisi přijmout odmítl.

U Skalického nastala obdobná situace jako u Kalvody, kdy jej Havel poprosil, aby zvážil stažení demise. Havel byl v té době hospitalizovaný. V obou dvou případech je možné vnímat

tuto žádost také jako hru o čas pro Václava Havla, který by jistě situaci raději posoudil z Hradu, nikoliv z nemocnice. Skalického demisi ale brzy poté přijal. Nabízí se zde otázka, zdali byl Havel ze zdravotních důvodů schopen vykonávat úřad prezidenta republiky. Zajímavé je, že se během jeho hospitalizace nikterak o aktivaci čl. 66 nehovořilo. Argumentem by mohla být právě tato schopnost určitě kroky prezidenta delegovat i z lůžka. Zároveň je nutné podotknout, že po menších či někdy delších prodlevách nakonec Havel demisi přijal. I zde Havel jednal spíše v souladu s ústavou. Byť demisi nepřijal hned, nesnažil se jí plně zabránit ani do procesu více zasahovat.

V roce 1998 nastala dvojice kontroverzních případů u jmenovací pravomoci ministrů Grulich a Kavana. Havel při jmenování M. Zemana předsedou vlády sdělil výhrady vůči těmto dvěma kandidátům. Tyto výhrady se ale nestaly předmětem silného sporu. Zároveň Zeman odmítl jakoukoliv možnost prezidentského veta a kandidáty na post ministrů navrhl. Zde je nutné rozhodnout, zda samotné výhrady ke kandidátům jsou známkou překročení. Důležité jsou také skutkové okolnosti, za kterých k výhradám dojde. Budeme-li porovnávat situaci, kdy prezident řekl výhrady předsedovi vlády v rámci jmenování, a hypotetickou situaci, kdy by prezident aktivně a dlouhodobě vystupoval proti některým konkrétním kandidátům, vnímáme rozdíl v intenzitě aktivity prezidenta. Ta může logicky nabýt maxima v momentě, kdy prezident absolutně odmítá ustoupit. V tomto konkrétním případě vnímám velmi slabou intenzitu, která se zdaleka neblíží úmyslu odmítnout přijetí kandidátů. Z výše uvedeného důvodu považuji krok za spíše v souladu s ústavou. Prezident je vázán návrhem předsedy vlády, nikdo mu ale nezabraňuje veřejně vyjadřovat své námitky.

Další specifický případ nastal v roce 2000, kdy prezident Havel při schůzce s předsedou vlády Milošem Zemanem požádal o demisi Grégra, se kterým nesouhlasil v politice jaderné energetiky a určitých zahraničních otázkách. Zeman jeho žádost nevyslyšel a Grégr ve své funkci zůstal do konce volebního období. Nutno podotknout, že od roku 2001 byl i místopředsedou vlády. Zde se domnívám, že se opět jedná čistě o vyjádření výhrad prezidenta republiky. Pro to, aby daný akt naplňoval známkou překročení, musíme shledávat určitou intenzitu v tlaku vyvíjeném na předsedu vlády. Z jednání prezidenta Václava Havla bylo zřejmé, že se k žádnému podobnému kroku uchýlovat nehodlá.

Ústavní soud ve stejném roce také rozhodl spor o jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB. Vzhledem k existujícímu výroku je zde nutné říci, že k překročení ani porušení nedošlo. Samotné rozhodnutí Ústavního soudu ale doprovází rozsáhlý dissent k výroku nálezu, podepsaný soudci Güttlerem, Holečkem, Janů, Kesslerem a Malenovským. Ti ve svém dissentu kritizují většinové stanovisko, jelikož dle nich spíše reflektuje subjektivní vnímání soudců

ohledně faktického politického stavu než ústavněprávní stránku věci. Je nutné říci, že argumenty pro a proti nacházejí akademici pro obě strany (Filip 2000, Janstová 2011) a někteří se také přikláníjí spíše k výkladu uvedenému v odlišném stanovisku (Koudelka 2020).

U odmítnutí Petra Mikuleckého jako rektora hrálo hlavní roli jeho pozitivní lustrační osvědčení o spolupráci s StB vydané ministerstvem vnitra v roce 2002. Z toho důvodu jej také odmítl prezident republiky jmenovat. Vzhledem k tomu, že negativní lustrační osvědčení bylo podmínkou a na základě pozitivního osvědčení nakonec sám Mikulecký odstoupil (Koudelka 2014, s. 3, 4), nemůžeme odmítnutí brát jako překročení.

Obzvlášť náročný na posouzení byl poslední případ. Havel odmítl jmenovat kandidáta na prezidenta a viceprezidenta NKÚ v roce 2002. V dopise zasláném předsedovi Poslanecké sněmovny avizoval, že návrhy považuje za předčasné a že by nového prezidenta mělo jmenovat až nové složení v Poslanecké sněmovně. Druhým argumentem, který hlasitě prosazovala mluvčí Hradu, byla otázka morální integrity Brožíka. V tomto případě Havel jednal spíše v souladu s ústavou. S tímto závěrem by nejspíše nesouhlasil Koudelka, který ve své knize píše následující (Koudelka 2018, s. 262): „*Voleníka nakonec jmenoval, Brožíka ne. Jestliže prezident může odmítnout návrh Poslanecké sněmovny, tím spíše může odmítnout návrh premiéra, neboť v parlamentní republice nemá premiér silnější postavení než parlament či jeho komora, která je odpovědná vládě.*“ Tento závěr podle mého úsudku neobstojí z několika důvodů. Jmenování prezidenta a viceprezidenta NKÚ spadá pod čl. 62, tedy nekontrasignované pravomoci prezidenta. Z povahy věci má prezident a viceprezident NKÚ kontrolovat nezávislé hospodaření státu. Nezávislost NKÚ se vytváří mimo jiné také tím, že jejího prezidenta a viceprezidenta jmenují dvě na sobě nezávislé instituce, které mají zaručit výběr nejvhodnějších kandidátů. Zde se tedy otevírá prostor pro prezidenta republiky, aby odmítl jmenovat kandidáty navržené Poslaneckou sněmovnou ze dvou obecných důvodů: 1. nenaplnění zákonných předpokladů a 2. nedostatečná morální integrita, která by nezaručila nezávislost NKÚ. Domnívám se, že by bylo krajně problematické a nejspíše za hranou ústavy, kdyby prezident odmítl jmenovat prezidenta/viceprezidenta bez uvedení důvodů. Samotný proces jmenování by měl být doprovázen informováním veřejnosti, ale také daných kandidátů. Havel se v tomto případě vyjádřil, z jakých důvodů kandidáta nebude jmenovat, ať již svým dopisem, nebo prostřednictvím tiskové mluvčí Hradu.

Na závěr je ale nutné souhlasit se závěry Koudelky, který zdůrazňuje posílení pravomoci prezidenta republiky v hospodářské politice státu díky sporu prezidenta Václava Havla ohledně jmenování guvernéra ČNB a prezidenta NKÚ (Koudelka 2020, s. 59). Jak uvádí: „*Určitým kouzlem nechtěného je to, že Václav Havel vyhrál své spory nejen pro sebe, ale pro prezidentský*

úřad jako takový. Původně tak zvítězil nad Milošem Zemanem i Václavem Klausem, kteří podporovali větší vliv vlády, respektive parlamentní většiny na akty prezidenta republiky při obsazování významných ekonomických funkcí. Ovšem tím, že se následně stali sami prezidenty republiky, proměnili původní porážku ve svůj vlastní přínos, protože i oni využili jako prezidenti republiky toho, že měli rozhodující vliv pro jmenování do určitých funkcí, především využili možnosti obsazovat post guvernéra ČNB bez ohledu na mínění vlády.“ (Koudelka 2020, s. 59)

5.2. Václav Klaus

Tabulka č. 14: Kontroverzní činy Václava Klause.

Ovlivněný aktér	Rok	Pravomoc	Hodnocení ²⁰
Jiří Rusnok	2003	odvolání ministra	B
Milan Urban	2003	jmenování ministrem	B
Stanislav Gross	2004	jmenování ministrem	B
32 justičních čekatelů	2005	jmenování soudců	D
7 ministrů	2005	Demise	B
David Rath	2005	jmenování ministrem	A
Iva Brožová	2006	odvolání předsedy NS	D
Jaroslav Bureš	2006	jmenování místopředsedy NS	D
Vladimír Husák	2006	jmenování generálem	B
Karel Schwarzenberg	2007	jmenování ministrem	B
hromadné jmenování generálů armády a policie	2009	jmenování generálem	A
Miroslav Krejčí	2009	odvolání rektora	A
Jiří Komorouš	2009	jmenování generálem	B
Otakar Jaroš	2009	jmenování generálem	B
Robert Matula a Mikuláš Končický	2009	jmenování generálem	B
Josef Dobeš	2011	odvolání ministra	C

²⁰ Dle tabulky č. 3. A = Jednal v souladu s výkladem, B = Spíše jednal v souladu s výkladem, C = Spíše nejednal v souladu s výkladem, D = Určitě nejednal v souladu s výkladem, E = Výklad není v této otázce zřejmý.

Radek John	2011	odvolání ministra	C
Vít Barta	2011	Demise	C
3 uvolněná místa	2012	(ne)jmenování ÚS	D
Karolína Peake	2012	jmenování ministra	B

Poznámky: *Dle tabulky č. 3. A = Jednal v souladu s výkladem, B = Spíše jednal v souladu s výkladem, C = Spíše nejednal v souladu s výkladem, D = Určitě nejednal v souladu s výkladem, E = Výklad není v této otázce zřejmý.

Zdroj: vlastní analýza autora.

Co se kontroverzních aktů týče, čistě kvantitativně vnímáme od Václava Havla k Václavu Klausovi značný nárůst. Otázkou zůstává, zda kvalitativně dochází k překročení prezidentských pravomocí. Výhrady k ministerským kandidátům měl již v průběhu svého mandátu Václav Havel. Václav Klaus se ale odlišil v prvním případě tím, že si kladl podmínku – chtěl vědět, zdali kandidát Milan Urban ovládá alespoň jeden cizí jazyk. Celý případ je nutné vnímat také v souvislosti s odmítnutím přijetí odvolání Jiřího Rusnoka. Antoš upozorňuje na to, že existuje ustálený výklad, že „v čele ministerstva vždy stojí člen vlády – srov. § 1 kompetenčního zákona“ (Antoš 2022, s. 214). Při podání odvolání určitého ministra musí předseda vlády dodat také jméno nadcházejícího ministra. Václav Klaus nechtěl přijmout odvolání Jiřího Rusnoka z důvodu, že mu předseda vlády nezaslal společně s návrhem na odvolání jméno nového ministra. Václav Klaus po obdržení jména nového kandidáta řekl, že vyhoví, ale zároveň ho bude zajímat, zda Urban ovládá alespoň jeden světový jazyk a zda je tato změna ve složení kabinetu v dohledné době konečná (IRozhlas 2003). Celý postup je zvláštní, ale ve svém závěru se prezident překročení pravomoci nedopustil. Není ale zřejmé, zdali by Klaus vyšel jmenování vstříc i v momentě, kdyby na daný dotaz nedostal odpověď. Rozdílné je zde také to, že se jedná o odmítnutí přijetí odvolání, které je v zásadě nepřípustné. Musíme zde ale vzít v potaz, že dané „odmítnutí“ trvalo jen několik dní, kdy se čekalo na jméno nového kandidáta na post ministra průmyslu, a nešlo o obsahově věcné odmítnutí přijmout dané odvolání. Z výše uvedených důvodů byl krok Václava Klause spíše v souladu s ústavou.

Václav Klaus stanovil Stanislavu Grossovi podmínku doručení 101 podpisů nekomunistických poslanců, aby jej pověřil jmenováním nové vlády. Stanislav Gross podmínce vyhověl a podpisy Klausovi doručil, načež jej Klaus pověřil jmenováním vlády. Otázkou je, zdali má prezident pravomoc stanovit podobnou podmínku. Samozřejmě je zcela zřejmé, že si Václav Klaus nepřál vládu s KSČM. Na druhou stranu je to právě v rukou Stanislava Grosse, jako potenciálního

předsedy vlády, s kým vládu složí. Kdyby ale Stanislav Gross předložil prezidentu republiky 101 podpisů poslanců s KSČM a prezident jej odmítl jmenovat, tak se jedná o překročení. Prezident nemůže odmítnout jmenovat existující většinu v Poslanecké sněmovně. Jelikož k této situaci ale nedošlo, nemůžeme vyhodnotit situaci jako protiústavní. Prezident republiky má právo otevírat nad určitými otázkami debatu. To, zda jej aktéři budou respektovat, či nikoliv, je již ale výlučně jejich politické rozhodnutí a kalkul. V tomto případě se Stanislav Gross určitým způsobem rozhodl. Ve výše uvedeném hypotetickém scénáři by se mohl následně pokusit obrátit na Ústavní soud s kompetenční žalobou. Bylo by pak na Ústavním soudu, zda by spor považoval za kompetenční a jestli by věcně vyhověl. Z výše uvedených důvodů se domnívám, že prezident své pravomoci nepřekročil.

Při odmítnutí jmenování 32 justičních čekatelů se Klaus dopustil překročení svých pravomocí, což výrokem stanovilo rozhodnutí NSS č. j. 4 Ans 9/2007-197. Prezident může jmenování soudců odmítnout jen v rámci zákonných podmínek (splnění kritérií, která zákon obsahuje). Klaus v tomto případě odmítl jmenovat soudce, kteří nedovršili věk 30 let, i přes to, že novela počítala s přechodným obdobím, v rámci kterého bude možné jmenovat „mladé soudce“, jelikož dosavadní hranice byla 25 let. Tehdejší novela zákona ale explicitně myslela na soudce, kteří ještě nedovršili věk 30 let.

Další případ se týkal nepřijetí demise sedmi ministrů. Tehdy, obdobně jako u Urbana, stanovil Klaus podmínku. Tentokrát se jednalo o vytvoření nové vlády nebo konání předčasných voleb (jednalo se o období krize Grossovy vlády). V porovnání s případem Urbana, kdy se podmínka týkala znalostí kandidáta, zde vidíme silný zásah do vládní politiky. Je nutné vnímat situaci z hlediska širších okolností. Demise lidoveckých ministrů a ministrů z US-DEU svědčí o krizi vlády. Po přijetí demise by bylo spíše nereálné udržení menšinové vlády Grosse (např. s podporou ODS). Obecnou otázkou, která zde vyplouvá na povrch, je, zdali má prezident do vládních krizí zasahovat. Ústava je rigidnější v případě odvolání, kdy je výlučnou podmínkou odvolání přijmout. U demise ale ústava tak konkrétní není. Daný postup se tedy spíše jeví v souladu s ústavou. Jinak by tomu ale bylo u odvolání. Prezidentův cíl byl v souladu s politickou praxí – tj. snažit se udržet co nejvíce hladký postup státní krize.

U jmenování Davida Ratha ministrem zdravotnictví prezident poprvé odmítl kandidáta jmenovat s odkazem na rozpor s čl. 70 ústavy. David Rath byl předseda ČLK a zároveň byl kandidátem na ministra zdravotnictví. Povaha výkonu funkce ministra zdravotnictví odporuje funkci prezidenta lékařské komory. Problematický je také fakt, že sám Rath nechtěl z funkce zprvu odejít. Přitom prezident lékařské komory reprezentuje zájmy komory a jejích členů vůči státu a jeho protějškem na straně státu je právě ministr zdravotnictví. Sřet zájmů, který by se

zde mohl vytvořit, by byl značně nepříznivý pro nestrannost lékařské komory. Krok Klause se zdá v souladu s ústavou a prezident v tomto případě z právně daného důvodu návrh na jmenování nepřijal. Po Rathově odstoupení z funkce v lékařské komoře ho již jmenoval.

Odvolání Miroslava Krejčího bylo po třech letech zrušeno Městským soudem v Praze. I přes to jsem označil Klausovo odvolání jako zcela v souladu s ústavou. V případě jmenování/odvolání rektorů a jmenování profesorů vnímám jeden zásadní rozdíl oproti pravomoci jmenovat soudce a generály. V tomto případě se totiž jednalo o pravomoc, která spadá pod akademickou obec. U nás má pravomoc jmenování profesorů a rektorů spíše historický význam s ohledem na právní úpravu v Československu a během socialistické etapy. Akademická obec má mít v demokratickém právním státě zaručenou akademickou svobodu. Tu lze podmínit tím, že to bude právě akademická obec, která bude rozhodovat o odbornosti svých členů (u jmenování profesorů i s ohledem na názor zahraničních odborníků). Není proto nikterak chtěné, aby prezident do tohoto procesu zasahoval. Vzhledem k tomu, že byl Krejčí odvolán na základě posouzení Akademického senátu, je následné odvolání prezidentem již jen následek rozhodnutí Akademického senátu. Fakt, že se Miroslav Krejčí domáhal svých práv u Městského soudu v Praze a nakonec uspěl, je již rozhodnutím soudu, který měl možnost se věcně zabývat celou situací díky právu nahlédnout do spisu se všemi věcnými podklady a vyslechnout argumenty obou stran. Nebylo by z povahy věci vhodné, aby tento přezkum prováděl prezident republiky. Oproti jmenování v akademické obci se jmenování generálů liší z hlediska postavení prezidenta v systému dělby moci. Prezident republiky je totiž součástí moci výkonné (Hlava III ústavy). Kromě toho je také podle čl. 63 odst. 1 písm. c) vrchním velitelem ozbrojených sil. Pravomoc jmenovat generály je kontrasignovaná. To ale nemusí a priori znamenat, že má prezident povinnost jednat v souladu s vládou. V případě, že se jmenovací pravomoc týká povýšení generálů, lze dovést, že má prezident větší volnost v rozhodnutí a není jen aktérem, který má potvrdit rozhodnutí vlády. Je zde i na uvážení prezidenta, zda daného kandidáta povýší, či nikoliv. V porovnání se jmenováním soudců a profesory je ale nutné zdůraznit, že se jedná o zcela odlišné části dělby moci. U soudců se jedná o moc soudní, do které by prezident neměl zasahovat. Odbornost soudců je tedy v dikci justiční akademie, která má vyškolit a připravit ty nejvhodnější kandidáty. V oblasti jmenování profesorů by měla být jejich odbornost posouzena Akademickým senátem. Vzhledem k tomu, že jsou ale generálové fakticky podřízeni vrchnímu veliteli ozbrojených sil, domnívám se, že by prezident mohl mít právo se rozhodnout kandidáty nejmenovat. Z výše uvedených důvodů jsem u všech případů označil, že se jedná o akt spíše v souladu s ústavou. Míru intenzity jsem zde odlišil podle věcného posouzení odůvodnění. Zdá se, že odmítnutí jmenování bez uvedení žádného důvodu je stále v souladu s ústavou, ale

zároveň by bylo dobré veřejnost i dané kandidáty informovat o objektivnosti důvodu pro odmítnutí jmenování. Jediný důvod, který se zdál objektivně spravedlivý, bylo odmítnutí jmenování z důvodu nevhodnosti termínů, jelikož v případě hromadného jmenování naplánovaného na státní svátek dne 8. 5. v roce 2009 prezident republiky jmenoval novou vládu Jana Fischera.

Výhrady k ministru zahraničních věcí K. Schwarzenbergovi jsou v zásadě podobné výhradám V. Havla. V tomto případě k překročení nedošlo, jelikož jej jmenoval do ministerské funkce s ostatními kandidáty.

V konfliktech s Nejvyšším soudem, respektive s předsedkyní NS byl Klaus neúspěšný, což dokazuje rozhodnutí Ústavního soudu. V zásadě, když opomineme právní stránku věci, je zde zřetelný politický motiv Václava Klause dosadit na Nejvyšší soud svého kandidáta. Perličkou, kterou zde nesmím opomenout, je fakt, že několik let po incidentu nabídl Václav Klaus nominaci na Ústavní soud Ivě Brožové. Soudkyně Brožová ale prokoukla průhledný plán prezidenta republiky, jak uvolnit místo na Nejvyšším soudu, a nominaci odmítla.

K překročení došlo v případě krize vlády Petra Nečase (Wintr 2020, s. 103). Petr Nečas jako předseda vlády podal odvolání ministrů Dobeše a Johna v návaznosti na krizi Věcí veřejných. Hlava exekutivy ale narazila na odpor u prezidenta, který mu odvolání odmítl přijmout. V případě odvolání, oproti demisi, prezident nemůže do procesu zasahovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o krok předsedy vlády, prezident republiky nemůže do procesu zasahovat, byť se snaží cílit na vyřešení vládní krize. Ústava hovoří zcela jasně v čl. 70: „*Prezident republiky odvolá člena vlády, jestliže to navrhne předseda vlády.*“

Případ výhrad u Karolíny Peake je obdobný jako u K. Schwarzenberga – sice dosahují výroky silné intenzity, ale nakonec prezident nominaci vyhověl. Vzhledem k odůvodnění hodnocení podobných případů u V. Havla jednal prezident spíše v souladu s ústavou.

Na závěr je nutné posoudit situaci s ÚS. Nečinnost ve věci jmenování soudců ÚS a místopředsedy soudu se jeví jako zásadní překročení prezidentských pravomocí. Překročení spočívá v paralýze ÚS, který se blížil situaci v roce 2004, a v nečinnosti prezidenta, který po několika neúspěších se svými kandidáty odmítl jmenovat další. Taková situace vede k přetížení agendy zbylých soudců, kteří museli práci 15členného sboru vykonávat ve dvanácti lidech. Tímto krokem prezidenta netrpěli jen soudci, ale i stěžovatelé a účastníci řízení, kterým se rozhodnutí zásadně protahovala. Prezident by se měl snažit v případě uvolněných pozic v horizontu několika měsíců nové kandidáty navrhnout. Zároveň jestliže Klaus nenominoval kandidáty z důvodu odmítnutí kandidátů Senátem, nic mu nebránilo jmenovat alespoň uvolněné

místo místopředsedy, které Senát neschvaluje. Klaus ale odmítal činit jakékoliv kroky ve vztahu k ÚS.

5.3. Miloš Zeman

Tabulka č. 15: Kontroverzní činy Miloše Zemana.

Ovlivněný aktér	Rok	Pravomoc	Hodnocení*
Jiří Rusnok	2013	jmenování premiérem	E
Martin C. Putna	2013	jmenování profesorem	D
Jan Mládek	2014	jmenování ministrem	B
Martin Stropnický	2014	jmenování ministrem	B
Jiří Dienstbier	2014	jmenování ministrem	B
Milan Chovanec	2014	jmenování ministrem	B
Andrej Babiš	2014	jmenování ministrem	B
Jan Veselý	2014	jmen. předsedou soudu	C
3 profesori	2015	jmenování profesorem	D
Petr Dohnal	2016	povýšení na generálmajora	B
Simon Michailidis	2016	povýšení na generála	B
Bohuslav Sobotka	2017	přijetí demise	E
Andrej Babiš	2017	odvolání ministra	D
Miroslav Poche	2018	jmenování ministrem	D
Michal Koudelka	2018	povýšení na generála	B
Petr Procházka	2018	povýšení na generála	B
Miroslav Šmarda	2019	jmenování ministrem	D
Antonín Staněk	2019	demise	D
Petr Angyalossy	2020	jmenování předsedou NS	B
Jan Lipavský	2021	jmenování ministrem	B
Roman Prymula	2021	odvolání	C
Vladimír Balaš	2022	jmenování ministrem	B

není známo	2022	jmenování nového předsedy ÚS	D
Simeona Zikmundová	2022	jmenování viceprezidentkou NKÚ	B
Marek Bodlák	2022	jmenování soudcem	D
Petr Babka	2022	jmenování soudcem	D
Tomáš Landsfeld	2022	povýšení na generála	C
Petr Hladík	2023	jmenování ministrem	C

Poznámky: * Dle tabulky č. 3. A = Jednal v souladu s výkladem, B = Spíše jednal v souladu s výkladem, C = Spíše nejednal v souladu s výkladem, D = Určitě nejednal v souladu s výkladem, E = Výklad není v této otázce zřejmý.

Zdroj: vlastní analýza autora.

Již ze sběru dat bylo zjevné, že prezidentství Miloše Zemana bylo něco naprosto odlišného v porovnání se dvěma předchozími prezidenty. Vše začalo naprosto specifickou rolí prezidenta při pádu vlády Petra Nečase. Miloš Zeman se rozhodl po pádu Nečasovy vlády jmenovat novou, úřednickou vládu Jiřího Rusnoka i přes to, že v Poslanecké sněmovně nejspíše existovala nová většina v čele s Miroslavu Němcovou. Miloš Zeman tehdy přirovnával situaci k událostem v roce 1998, když parafrázoval Václava Havla: „*Jestliže Poslanecká sněmovna nepřijme vládu Josefa Tošovského, budu týdný a týdný přemýšlet, diskutovat a uvažovat a pověřovat jednáním o sestavení vlády další a další osoby [...] až nakonec žádné předčasné volby nebudou.*“ (HN 2013) Zde je situace náročná na zhodnocení, jelikož je možné představit argumenty pro i proti. Proto jsem se rozhodl výjimečně označit situaci za E, tedy že výklad v této otázce není zřejmý. Níže uvedu argumenty obou stran. Na obhajobu aktu Miloše Zemana lze konstatovat následující. Situace je v některých oblastech podobná řešení krize v roce 1998. Václav Havel v prosinci 1997 nechal Josefa Luxe (KDU-ČSL) sondovat, kdo bude vhodný nástupce tehdejšího předsedy vlády Václava Klause. Až po těchto jednáních navrhl úřednickou vládu Josefa Tošovského. Byť zde Miloš Zeman nikoho nepověřil sondováním, rozhodoval se jednat za okolností politické krize. Vzhledem k okolnostem politické krize nebylo zřejmé, jakou důvěru má ODS mezi ostatními politickými aktéry. Zároveň nemáme nikterak prokázané, že Miroslava Němcová opravdu měla podporu alespoň 101 poslanců. Kdyby Miroslava Němcová přišla s prohlášením podepsaným 101 poslanci, situace by byla značně odlišná. Prezident republiky považoval tuto vládu za úřednickou vládu (IRozhlas 2013). Celá situace se z mého pohledu točí kolem otázky, zda Miroslava Němcová opravdu disponovala většinou v PS.

Zároveň je také nutné si položit otázku, jak bychom na situaci nahlíželi v momentě, kdy by Rusnok v Poslanecké sněmovně získal důvěru (při hlasování získal 96 hlasů). Na druhou stranu jsou zde také argumenty o neústavnosti daného kroku. Za prvé je možné najít argumenty k rozdílnostem situace v roce 1998. V roce 1998 vznikla úřednická vláda za účelem přípravy předčasných voleb. V roce 2013 již ale Poslanecká sněmovna disponovala možností samorozpuštění v čl. 35 odst. 2 ústavy. Zároveň lze sledovat motivaci prezidenta republiky udržet vládu bez důvěry co nejdéle u moci. Miloš Zeman se rozhodl naprosto soliterně jmenovat Jiřího Rusnoka – proto také Kalouskovské označení „*vláda kamarádů Miloše Zemana*“ (IRozhlas 2013). Zároveň je možné Miloši Zemanovi vytknout, že se nesnažil o delší diskusi s představiteli parlamentních stran o možném sestavení nové vlády.

Ještě téhož roku Miloš Zeman odmítl jmenovat profesorem Martina C. Putnu ze zcela zjevných důvodů – osobní averze. Profesor Putna byl jedním z hlasitých veřejných kritiků M. Zemana. Prezident se nemůže rozhodovat, zda profesora jmenuje, či nikoliv. Jedná se o pravomoc, kde se očekává součinnost prezidenta republiky a respektování výběru provedeného akademickým senátem. Miloš Zeman v důsledku kritiky svého kroku následně Putnu jmenoval. Dekret mu ale nepředal osobně a zaslal jej ministrovi školství, zároveň se do budoucna vyjádřil, že není „stroj na podpisy“ a veškeré další jmenování jen zasílal ministrovi školství ve formě podepsaných dekretů (Novinky 2013c). Byť prezident republiky Putnu nakonec jmenoval, jeho prvotní jednání bylo zcela v nesouladu s ústavou. Dané tvrzení lze také podložit rozhodnutím Městského soudu v Praze, který výklad této pravomoci upřesnil (viz kapitola 4.8).

O dva roky později se ale rozhodl opět odmítnout kandidáty na profesory. Tentokrát se jednalo o tři případy. U každého Zeman našel odlišný důvod pro odmítnutí. Všechny tři se dají výstižně shrnout označením „prohřešky z minulosti“. Ať už je to využití části sponzorského daru jako příspěvku či údajné působení v propagandistických útvarech, prezident zde jednoduše nemá manévrovací pravomoc odmítat kandidáty na základě jím spatřených pochybení. Zvláštní situace nastala také o 5 let později, kdy prezident u Eichlera přehodnotil svůj postoj a profesorem jej jmenoval. Zde také sledávám spíše osobní rovinu msty, jelikož jmenování Eichlera předcházelo podání žaloby Ošťádala a Fajta, která skončila úspěšným rozhodnutím Městského soudu v Praze. Je nutné ale vzít v potaz, že Městský soud nemůže prezidenta fakticky nutit k určité činnosti. Zde musíme uvést, že Eichler se k žalobě nepřipojil.

Jestli jsme se u předešlých kandidátů setkávali s ad hoc případy, kdy měl prezident výhrady k některým kandidátům na ministerské úřady, Miloš Zeman posunul tuto oblast na naprosto novou úroveň. Nejenže u první jmenované řádné vlády měl výhrady k pěti kandidátům, ale vyžádal si i nový speciální postup – tzv. pohovory u prezidenta. V rámci těch se prezident chtěl

s kandidáty o nominaci pobavit na Hradě. Inovativní přístup Miloše Zemana udělal z nominaci ministrů proces, v rámci kterého kandidáti, jako nervózní studenti před zkouškou, chodili po jednom za dveře a doufali, že bude zkoušející v dobré náladě a že projdou. Kritika takového přístupu spočívá ve dvou hlavních rovinách: 1. prezident není aktér, který by měl rozhodovat o vhodnosti kandidátů, a 2. samotné pohovory zdržují jmenování vlády a zpomalují chod exekutivní moci. V tomto případě byla vláda jmenována až tři měsíce po volbách – Zeman takto udržel „svoji“ Rusnokovu vládu déle ve hře. Celý probíhající proces pohovorů je z podstaty věci problematický. Vzhledem k tomu, že prezident nakonec všechny kandidáty jmenoval, ale nespátřuji protiústavnost. Zlom nastává až v situacích, kdy se prezidentovi povede navrženého kandidáta vetovat.

Jako jedinému z uvedených prezidentů se Zemanovi povedlo vetovat tři kandidáty – Pocheho, Šmardu a Hladíka. Všechny tři případy jsem nakonec vyhodnotil obdobně – jednalo se o překročení prezidentských pravomocí. Odlišnost nastala jen u Petra Hladíka, kde spatřuji menší míru intenzity než v předešlých dvou případech. V obou dvou prvních případech Andrej Babiš v roli předsedy vlády zvolil cestu menšího odporu a prezidentovi po prvotním odmítnutí kandidáta navrhl další kandidáty, ze kterých si mohl vybrat. Vzhledem k tomu, že navržení kandidáti nebyli z ANO, nebyla také politická vůle Andreje Babiše příliš velká na to, aby se pustil do politického sporu s Milošem Zemanem. Při možném kompetenčním sporu by ale zajisté Andrej Babiš uspěl. Krok Andreje Babiše zde výrazně posílil roli prezidenta při sestavování vlády. S případem vetování Šmardy je také spjata zdržování přijetí demise Antonína Staňka. Z předsedy vlády se stal jen navrhovatel kandidátů, které musí prezident schválit. Mluvílo se zde také o podání kompetenční žaloby, kterou by si nejvíce přáli sociální demokraté (oba dva odmítnutí kandidáti byli z ČSSD). V obou případech Zeman zjevně svoji pravomoc překročil. Je možné argumentovat tím, že je to právě předseda vlády, kdo má tyto situace řešit podáním kompetenční žaloby. V případě jmenování Petra Hladíka ministrem životního prostředí byla vláda Fialy zdrženlivá v kompetenční žalobě z důvodu blížícího se odchodu M. Zemana z funkce. Jejich politický kalkul vedl k tomu, že bude jednodušší a efektivnější Hladíka umístit na ministerstvo do pozice náměstka a ministra z něj udělat až s novým prezidentem. Takový politický krok ale není pro futuro dobrým příkladem. U jmenování Hladíka je možné opřít jednání prezidenta o prvotní nejasnosti kolem kauzy privatizací domů v Brně. V průběhu času se ale ukázalo, že Hladík nebyl trestně stíhán, tj. odpadla nevyjasněnost situace. I přes tuto skutečnost jej ale M. Zeman nejmenoval.

U některých dalších ministrů prezident Zeman opět veřejně vyjadřoval své výhrady. Značně problematické bylo jmenování Jana Lipavského, kdy prezident republiky na svých stránkách

zveřejnil důvody odmítnutí, mj. obhájení bakalářské práce se známkou tři. Vzhledem k tomu, že vláda Petra Fialy seriózně zvažovala kompetenční žalobu, Miloš Zeman nakonec ustoupil a Lipavského jmenoval. Tuto i podobné situace (např. jmenování V. Balaše) u Miloše Zemana hodnotím stejně jako u Klause a Havla, tedy za B.

Problematická situace nastala v roce 2017. Zeman odmítl odvolat Andreje Babiše. Po silném tlaku Senátu a vlády, kdy se chystala ústavní i kompetenční žaloba, nakonec ustoupil. Z toho příkladu jsou vidět dvě věci: 1. Miloš Zeman si je zjevně vědom svého překračování pravomocí, tj. dopadu věcného posouzení ÚS, a tak raději ustupuje, a 2. Miloš Zeman se snaží ústavu obejít zjevně nelogickým výkladem ústavy. U odvolání panuje značná shoda napříč akademiky nejspíše i díky jasnému výkladu čl. 74.

Politicky kuriózní situace nastala v roce 2017. Miloše Zemana navštívil předseda vlády Bohuslav Sobotka, který chtěl podat svoji demisi, tedy demisi celé vlády. Miloš Zeman ale situaci chápal jako podání demise předsedy vlády. Domnívám se, že aktuálně nenalezneme v akademické obci mnoho zastánců již zmíněného „brněnského“ výkladu. V uvedeném případě nemůžeme ale situaci věcně hodnotit, jelikož Bohuslav Sobotka formálně demisi nepodal. Prezident Miloš Zeman se domníval, že ji Bohuslav Sobotka podá. Fakticky se tomu tak ale nestalo. Z toho důvodu není možné hodnotit, zda bylo jednání prezidenta v nesouladu s ústavou. Není totiž jasné, jestli by si opravdu vyložil demisi Bohuslava Sobotky jako výlučnou demisi předsedy vlády.

Odvolání Romana Prymuly je hodnoceno za jednání spíše v nesouladu s ústavou z následujících důvodů. Roman Prymula, tehdejší ministr zdravotnictví, který měl být důležitým aktérem v době pandemie viru COVID-19, se tajně sešel s poslancem Jaroslavem Faltýnkem (ANO) v restauraci. Veškerá restaurační zařízení byla ale plošně uzavřena z důvodu šíření viru COVID-19. Zeman v takovém aktu neshledával pochybení, a odvolání nepřijal. Vyslovil se tak, že by odvolání přijal jen v momentě, kdy by Prymula podal demisi sám. Možnost většího manévrování má mít prezident u přijetí demise, nikoliv odvolání, kde je výklad čl. 74 jednotný. S justicí započaly problémy u jmenování Jana Veselého, kterého M. Zeman odmítl jmenovat na základě pracovních nedostatků, které byly předloženy hodnotící komisi. Z hlediska komparativního je to jistě silnější argument než u nejmenování Bodláka a Babky, kde zcela zjevně šlo o osobní averze a zájmy Hradu. Zde se opětovně ukázala neschopnost udržení morální integrity prezidenta republiky. Všechny výše uvedené činy jsou v nesouladu s ústavou a výkladem jmenování soudců upřesněným rozhodnutím MS v Praze. Nestandardní postup nastal u jmenování Petra Angyalossy předsedou NS. Prezident nemá povinnost konzultovat s nějakým orgánem, koho do této funkce zvolí. Domnívám se ale, že obdobně jako u jmenování

guvernérů ČNB by prezident republiky měl uvést jméno kandidáta v předstihu tak, aby se s ním mohla veřejnost seznámit. Veřejnost laická i odborná by měla být předem informována o tom, kdo bude do podobných funkcí jmenován.

Zcela zjevným překročením by bylo Zemanovo avizované jmenování předsedy Ústavního soudu pro futuro. Představa, že by prezident mohl využívat své pravomoci jmenovat předsedu Ústavního soudu „dopředu“, by mohla vést až k absurdním situacím, kdy prezident před koncem svého mandátu připraví seznam jedinců, kteří mají nahradit guvernéra ČNB, předsedu NS nebo se mají po volbách stát premiéry po vypršení mandátu dosavadních funkcionářů. Podobné absurdní konstrukce nemají v ústavě žádnou oporu vzhledem k tomu, že dle čl. 55 trvá volební období prezidenta 5 let ode dne složení slibu, by měl prezident toto období respektovat i z hlediska výkonu svých pravomocí.

U odmítnutí jmenování viceprezidentky Zikmundové je nutné situaci posuzovat stejně jako u Havla. Domnívám se, že okolnosti případu jsou značně podobné. Vycházíme-li z mého předpokladu, že se jedná o pravomoc, ve které má prezident prostor pro vlastní úvahu, je odmítnutí odvolání přijatelné při uvedení důvodů. Zde Miloš Zeman zpochybnil návrh Poslanecké sněmovny v souvislosti s ustanovením § 10 odst. 1 písm. b) zákona o NKÚ.

U jmenování generálů již vycházím z posouzení u Václava Klause. Domnívám se, že zde má prezident větší prostor pro úvahu z toho důvodu, že prezident sám je vrchním velitelem ozbrojených sil a všichni aktéři spadají výlučně pod exekutivní moc. Na druhou stranu z uvedené praxe lze sledovat, že jsou některé důvody odmítnutí více věcné než jiné. Nejvíce problematické je odmítnutí jmenování Landsfelda, kdy se prezident veřejně nevyjádřil ke svému kroku, ale nejspíše ho nejmenoval kvůli tomu, že olomoucká policie stíhala kancléře V. Mynáře za dotace.

5.4. Diskuse

Posouzení překročení u jednotlivých prezidentů vyvolalo mnoho otázek, které mohou sloužit k otevření další diskuse. Je zjevné, že každá osobnost vnímala úřad prezidenta jiným způsobem a z toho lze také odvodit způsob jejich chování. Nemusí na tom být a priori nic špatného. Problém nastává v momentě, kdy tyto představy prezidentů naráží na ústavněprávní limity a oni se tak dopouští překročení. Tabulka č. 16 shrnuje výsledky této diplomové práce.

Podrobná analýza jednotlivých případů otevřela několik otázek k diskusi. První otázkou je, do jaké míry může prezident otevřít veřejnou debatu nad vhodností některých kandidátů. Svě výhrady měli všichni tři prezidenti. Ať už se týkaly odbornosti daných kandidátů, jejich

minulosti či osobní roviny, musíme zde rozlišovat nějakou snahu o otevření veřejné debaty a úmysl daného kandidáta nejmenovat. Je rozdíl mezi výrokem Václava Klause ohledně vhodnosti Karolíny Peake a odmítnutím jmenovat Michala Šmardu tak dlouho, dokud se své nominace nakonec nevzdal. V první řadě je nutné říci, že na výtkách, poznámkách a kladených požadavcích nemusí být samo o sobě nic špatného. Problém nastává v momentě, kdy prezident odmítne jednat v mezích ústavněprávních pravomocí. V případě jmenování ministrů je z praxe i výkladu zřejmé, že předseda vlády jako předseda vrcholného orgánu výkonné moci má solitérní pravomoc rozhodovat o tom, kdo bude součástí jeho vlády. Prezident na druhou stranu může zdržovat nominace u kandidátů, kde hrozí zákonná překážka (například jmenování Davida Ratha) a také může veřejně prohlásit své výtky. Tyto výtky ale nemají zdržet proces jmenování.

Tabulka č. 16: Případy, ve kterých se prezidenti ČR dopustili překročení pravomocí.

Prezident	Ovlivněný aktér	Rok	Pravomoc	Hodnocení ²¹
Václav Klaus	Iva Brožová	2006	odvolání před. NS	D
Václav Klaus	Jaroslav Bureš	2006	jmenování místopředsedou NS	D
Václav Klaus	Josef Dobeš	2011	odvolání ministra	C
Václav Klaus	Radek John	2011	odvolání ministra	C
Václav Klaus	Vít Barta	2011	demise	C
Václav Klaus	3 uvolněná místa	2012	(ne)jmenování ÚS	D
Miloš Zeman	Martin C. Putna	2013	jmenování profesorem	D
Miloš Zeman	Jan Veselý	2014	jmenování předsedou soudu	C
Miloš Zeman	3 profesoři	2015	jmenování profesorem	D
Miloš Zeman	Andrej Babiš	2017	odvolán ministra	D
Miloš Zeman	Miroslav Poche	2018	jmenování ministra	D
Miloš Zeman	Miroslav Šmarda	2019	jmenování ministrem	D
Miloš Zeman	Antonín Staněk	2019	demise	D
Miloš Zeman	Roman Prymula	2021	odvolání	C

²¹ Dle tabulky č. 3. A = Jednal v souladu s výkladem, B = Spíše jednal v souladu s výkladem, C = Spíše nejednal v souladu s výkladem, D = Určitě nejednal v souladu s výkladem, E = Výklad není v této otázce zřejmý.

Miloš Zeman	Není známo	2022	jmenování nového předsedy ÚS	D
Miloš Zeman	Marek Bodlák	2022	jmenování soudcem	D
Miloš Zeman	Petr Babka	2022	jmenování soudcem	D
Miloš Zeman	Tomáš Landsfeld	2022	povýšení na generála	C
Miloš Zeman	Petr Hladík	2023	jmenování ministrem	C

Poznámky: * Dle tabulky č. 3. A = Jednal v souladu s výkladem, B = Spíše jednal v souladu s výkladem, C = Spíše nejednal v souladu s výkladem, D = Určitě nejednal v souladu s výkladem, E = Výklad není v této otázce zřejmý.

Zdroj: vlastní analýza autora.

Za druhé se potvrdilo, že na jmenovací pravomoci prezidenta republiky nelze obecně vztáhnout pravidlo „*kdo jmenuje, ten odvolává*“. Ke každé jmenovací pravomoci je nutné přistupovat jednotlivě a snažit se pochopit, jaká je role prezidenta v dané oblasti. Role prezidenta následně vypovídá o prostoru při úvaze nad jmenováním daných kandidátů. Jednoduše řečeno, někdy je prezident vázán a kandidáta může odmítnout jmenovat jen v případě, kdy nesplňuje zákonem dané podmínky, a jindy má prezident volnou ruku ve výběru kandidátů dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Na pravomocích, kterými se tato práce zabývala, se dá demonstrovat role prezidenta v jednotlivých oblastech.

V oblasti jmenování ve vztahu k vládě je prezident vázán návrhem předsedy vlády, který mu navrhuje ministry. Prostor pro manévrování a odmítání kandidátů zde skoro není. Jediná výjimka je již uvedená zákonná překážka. Rozdíl nastává u přijetí odvolání a demise. U přijetí odvolání panuje konsenzus i mezi většinou ústavních právníků, jelikož čl. 74 jasně stanoví, že prezident musí odvolání přijmout. Na druhou stranu se ukázalo, že může s odvoláním počkat v případě, kdy nebylo určeno, kdo bude dočasně pověřen řízením ministerstva, jelikož lze z kompetenčního zákona dovodit, že by v čele ministerstva měl neustále někdo být. U demise má prezident větší možnost diskuse s danými ministry (zda ještě nechtějí v úřadu zůstat z pol. důvodů apod.), ale v zásadě nesmí proces zdržet. Jak píše Wintr, „*je ovšem jasné, že prezident těžko může odmítáním demise dlouhodobě držet bránícího se ministra ve stavu nucené práce*“ (Wintr 2020, s. 102).

U jmenování soudců Ústavního soudu v zásadě problém nastává v negativním slova smyslu, tedy při nejmenování. Václav Klaus po několika neúspěšných nominacích odmítl do konce svého volebního období jmenovat ústavní soudce. Dané chování je krajně problematické,

jelikož zpomaluje chod celého Ústavního soudu. U jmenování předsedy a místopředsedy NS nastal problém v nedostatečném seznámení veřejnosti s danou osobností. Opět se nejspíše jedná o určitou šedou zónu. U jmenovacích pravomocí, které jsou sdílené ve smyslu schválení dalším orgánem (PS, vládou nebo Senátem) má veřejnost čas se s danými kandidáty seznámit kvůli procesní stránce celé věci. V případech, kdy je ale celý proces jmenování v rukou prezidenta republiky (ve vztahu k ČNB nebo NS), vyvstává podmínka, aby prezident jména navrhovaných kandidátů zveřejňoval dopředu.

U jmenovacích pravomocí NKÚ a ČNB sehrál velkou roli pro vývoj a výklad Václav Havel, který se svým postupem uspěl. U ČNB je argumentace silnější díky rozhodnutí Ústavního soudu. Z politologického hlediska je ale dle mého názoru situace dost komplikovaná. Potvrzuje to i komparativní pohled, ve kterém je prezident České republiky z hlediska evropských poměrů unikátní v tom, že si kandidáty do ČNB může vybírat zcela sám. Pravomoc jmenovat prezidenta a viceprezidenta NKÚ považují za sdílenou pravomoc, ve které má prezident volnější prostor pro úvahu, zda je daný kandidát vhodný. Vzhledem k povaze NKÚ jakožto úřadu kontrolujícího hospodaření státu by nebylo z logiky věci vhodné, aby prezidentova role spočívala jen v notářském ověření, zda Poslanecká sněmovna procesně správně zvolila prezidenta NKÚ a zda daný kandidát splňuje veškeré podmínky. Prezident republiky by zde naopak měl vyvážit případnou převahu Poslanecké sněmovny. Proces dělby pravomoci mezi PS a prezidentem by měl vést k volbě nejvhodnějšího kandidáta.

O rozdílu mezi jmenovací pravomocí profesorů, generálů a soudců jsem se zmínil již během hodnocení daných prezidentů. V každé oblasti má prezident jinou roli. U pravomoci jmenování soudců i profesorů existuje judikatura NSS a MS v Praze, které oblasti upřesňuje. U profesorů je hlavním posuzovacím orgánem akademický senát. Prezident zde nemá volnost kandidáta odmítnout ze svých vlastních důvodů. Figuruje jako správní orgán, který má kontrolovat, zda kandidát splnil dané podmínky. U jmenování soudců je nutné splnit podmínky justiční akademie, potažmo ministerstva spravedlnosti. Prezident by také neměl odmítat jmenování soudců z osobních důvodů. Mezi aktéry se ale objevil značný rozdíl. Václav Klaus hromadné odmítnutí opřel o zákon, Miloš Zeman nejmenoval soudce bez uvedení důvodu. U jmenování generálů má prezident největší možnost volného posouzení.

Za třetí se ukazuje, že v praxi disponuje prezident širšími možnostmi pravomocí. To se dá vysvětlit několika způsoby. Mnozí aktéři nechtějí prezidenta konfrontovat přímým střetem. Příkladem může být postup Andreje Babiše u jmenování Pocheho a Šmardy. Andrej Babiš se rozhodl pro mírový postup, který spočíval v navržení dalších, „náhradních“ kandidátů. Motivace mohla spočívat ve snaze udržet si dobré politické vztahy s prezidentem do budoucna

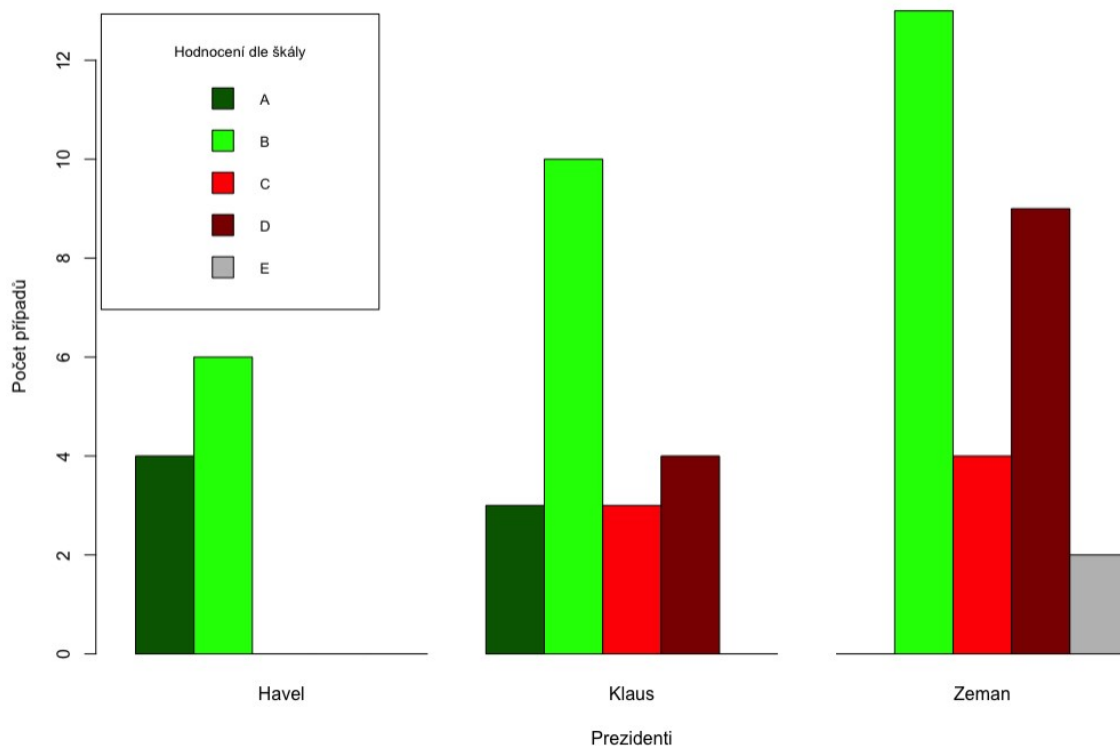
a zároveň se jmenování týkalo osob z partnerské strany ČSSD. Je otázkou, zda by Andrej Babiš jednal stejně, kdyby se jednalo o kandidáty z ANO. Dalším problémem je vysoká hranice pro podání ústavní žaloby, která je za aktuálního stavu v zásadě nedosažitelná. Významným faktorem může být i dlouhodobá praxe a chování předešlých aktérů. Je otázkou, zda by si Václav Klaus dovolil klást podmínky na některé ministry či předsedy vlád, kdyby Václav Havel během svého prezidentského mandátu nepředkládal výhrady a připomínky k určitým jedincům. Domnívám se, že by situace pro Václava Klause byla odlišná, kdyby se Václav Havel rozhodl jednat ve všech oblastech prezidentských pravomocí zdrženlivě.

Z výše uvedeného docházím k závěru, že je třeba prezidentské pravomoci vnímat ve vztahu k předchozím výkonům této funkce v ČR, tradicím, hodnotám a výkladu ústavy. Nepocházím k závěru, že je na všechny jmenovací pravomoci jasný, jednotný výklad, který bude směrodatný pro všechny budoucí prezidenty a prezidentky. Naopak praxe ukazuje, že neustále dochází k novým, neprozkoumaným situacím, které je nutné posoudit. U některých případů lze dokonce říci, že existují silné argumenty pro a proti a v úvahu přicházejí obě varianty. Nakonec ale musí jedna převládnout (u ČNB k tomu došlo rozhodnutím Ústavního soudu). Na prezidentské pravomoci se tedy nesmíme dívat ve dvoudimenzionální sféře, kde jsou mantinely prezidentských pravomocí ohraničené ústavou a uvnitř osciluje daný prezident svými akty (a někdy se tedy dostává i za tyto hranice). Je nutné se na úřad dívat ve třídimenzionální rovině, do níž vstupuje i důležitá proměnná času, tedy vývoje těchto mantinelů v čase s ohledem na výkon předchozích funkcionářů.

Specifickou oblast, kterou odhalila tato práce, vnímám v „otevření diskuse“, kterou prezident může stanovit výhrady, poznámky a připomínky. Domnívám se, že je to v zájmu české politické kultury i veřejnosti, aby se prezident k jednotlivým jmenováním vyjadřoval, vše odůvodnil a zveřejnil své stanovisko. Problém nastává v momentě, kdy prezident vyjádří negativní stanovisko a zároveň si otevře cestu pro odmítnutí kandidáta, které ale nemá ústavněprávní oporu. V těchto případech je nutné podat kompetenční žalobu, v rámci které by měl ÚS rozhodnout, zda prezident jednal v mezích jemu svěřených pravomocí.

Na závěr této kapitoly je také nutno uvést, jak si vedli všichni prezidenti v porovnání. Komparace ale naráží na několik omezení. Uvedený graf č. 1 pracuje s případy tak, že je zkoumá jednotně podle politických okolností. Například Klausovo nejmenování 32 justičních čekatelů se počítá jako jeden případ, nikoliv 32 případů. To znamená, že překročení v jednom případě může mít větší dopad než překročení v jiném případě. Pro tuto komparaci není ale podstatný dopad v závěru, ale porovnání aktů prezidentů mezi sebou.

Graf č.1. Hodnocení kontroverzních aktů všech prezidentů. Zdroj: autor.

Z grafu č. 1 je zřejmé, že postupem času přibývalo kontroverzních případů i samotných překročení. Nejlépe si vedl Václav Havel, který se nedopustil ani jednoho překročení a zároveň má nejvíce případů hodnocených za A. Václav Klaus si vedl již podstatně hůř. Hrubého překročení (hodnoceno písmenem D) se dopustil ve vztahu k moci soudní. Jedná se o případy nejmenování běžných soudců a soudců Ústavního soudu a pokus o odvolání předsedkyně NS a dosazení nového předsedy NS. Nejhorší si vedl Miloš Zeman, který má devět případů hrubého překročení. Z toho dva případy se týkají jmenování běžných soudců, jeden jmenování nového předsedy ÚS, dva jmenování profesorů a zbytek se týká pravomoci ve vztahu k vládě (jmenování, odvolání).

Závěr

V návaznosti na nedávné prezidentské volby v České republice se uzavřel kruh tří dekád dosavadního prezidentství – Václava Havla, Václava Klause i Miloše Zemana. U všech tří prezidentů jsme se setkali s kontroverzními kroky, které ústavní právníci a politologové rozebírali z hlediska jejich ústavnosti a politického významu. Vzhledem k tomu, že se žádná odborná publikace nezabývala komplexní analýzou překročení pravomocí všech tří prezidentů, vzala si tato práce tento poměrně ambiciózní úkol za svůj. Vzhledem k obsáhlosti prezidentských pravomocí bylo ale nutné výběr zúžit. Práce se zabývala výhradně jmenovacími pravomocemi definovanými ústavou včetně pravomoci jmenovat profesory a rektory, která je stanovena vysokoškolským zákonem. Z analýzy byla naopak vyňata pravomoc jmenování velvyslance, která se týká spíše zahraniční politiky a pravomoci zastupovat stát navenek. V úvodu byla definována následující výzkumná otázka: „*Ve kterých případech se u jmenovacích aktů prezident dopustil překročení svých pravomocí?*“

Pro zodpovězení bylo nutné vybrat kontroverzní případy jmenovacích pravomocí a následně je podrobit analýze. Ze sběru dat vyšlo 57 kontroverzních případů. V metodologické kapitole byla uvedena tabulka hodnoticí škály a způsob, jakými budou jednotlivé případy analyzovány. Jako hodnoticí škála byla zvolena klasická pětistupňová Likertova škála, která zahrnovala i možnost E „*výklad v této otázce není zřejmý*“.

Tabulka č. 16 zobrazuje odpověď na výzkumnou otázku. Nejlépe si vedl Václav Havel, který nedostal hodnocení C a D (tedy protiústavní hodnocení) ani v jednom případě. Byť se ukazuje, že nejbližší k negativnímu hodnocení byl u odmítnutí jmenování viceprezidenta NKÚ, nakonec hodnocení C nedostal. Role prezidenta republiky je v případě jmenování prezidenta a viceprezidenta NKÚ významnější z hlediska možného odmítnutí daných kandidátů. Prezident zde není pouhým notářem, který má schválit rozhodnutí Poslanecké sněmovny.

Výraznějších překročení se dopustil Václav Klaus. Je otázkou, které z překročení je možné vnímat za nejproblematictější. V úvahu přichází pokus o odvolání Brožové z NS nebo zmražení fungování Ústavního soudu. Problematické jednání Václava Klause vyústilo na konci jeho mandátu k podání ústavní žaloby na prezidenta republiky, která byla ale nakonec Ústavním soudem zastavena.

Nejvíce překročení, zjevně překračujících praktiky Václava Havla i Václava Klause, spatřujeme u Miloše Zemana. Bohužel nejde odhlédnout od faktu, že se zde setkáme s neustále se opakujícím vzorcem osobní nevráživosti vůči jednotlivcům – ať už z osobní roviny Miloše

Zemana nebo jeho kolegů z Hradu (viz Babka, Bodlák, Koudelka, Poche, Putna, Šmarda). Miloš Zeman sám ke konci svého mandátu prozradil, že se „snažil posunout Českou republiku k prezidentskému systému a vzhledem k zavedení přímé volby prezidenta by měly být rozšířeny kompetence hlavy státu“ (Echo24, 2023).

Dopady těchto překročení je možné pozorovat v jednotlivých oblastech daných pravomocí. V oblasti hospodářské moci významně posunul prezidentské pravomoci Václav Havel, který uspěl ve svém sporu o jmenování guvernéra ČNB a také ve sporu ohledně jmenování viceprezidenta NKÚ. Praxe Václava Havla také vytvořila prostor prezidentovi republiky veřejně vyjadřovat k jednotlivým kandidátům výhrady. Václav Klaus se dostával do značně ostrých sporů primárně v oblasti moci soudní. Za svoje prezidenství se snažil dosadit silou svého kandidáta na post předsedy Nejvyššího soudu, odmítl jmenovat řadu nových soudců i přes to, že spor prohrál u NSS, a následně zmrazil chod fungování Ústavního soudu, když přestal nominovat kandidáty na Ústavní soud. Oblastí moci soudní tyto kauzy otráslly, ale naštěstí nedošlo k zásadnímu podryvání demokratického právního státu. U Miloše Zemana se otráslly všechny strany dělby moci. Základní problém spočívá nejspíše v tom, že Miloš Zeman měl jinou představu o roli prezidenta v politickém systému České republiky. Tato představa narážela na mantinely české ústavy po celou dobu jeho mandátu.

Na závěr této práce chci aktuálnímu prezidentovi Petru Pavlovi i budoucím českým prezidentům či prezidentkám popřát mnoho sil při výkonu úřadu. Doufám, že nová akademická koncepce analýzy překročení prezidentských pravomocí nebude sloužit jen pro nářky akademiků, jak se věci mají a nemají dělat, ale že bude mít reálný dopad na fungování českého politického systému. Mnohé rozebrané kroky českých prezidentů vedly k politickému ohýbání Ústavy ČR, dosažení vlastních cílů či podryvání soudní moci. Jsou to právě tyto historické zkušenosti, ze kterých bychom se měli poučit.

Zdroje

Bibliografie

ANTOŠ, M. (2011). Pravomoci prezidenta republiky po zavedení přímé volby. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. Vol. 57, n. 4, s. 27-41.

ANTOŠ, M. (2022). Demise předsedy vlády = demise celé vlády? V Čechách (spíše) ano, na Moravě (možná) ne. In BENÁK, Jaroslav, Jan FILIP a Vojtěch ŠIMÍČEK (eds.). *Pocta Janu Svatoňovi k 70. narozeninám. 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, s. 209-232.

BRUNCLÍK, M. (2008a). Role prezidenta při vládních krizích v České republice. In M. Novák & M. Brunclík et al., *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Dokořan, s. 235-262.

BRUNCLÍK, M. (2008b). Spory o zahraniční politiku ČR - prezident vs. premiér. In M. Novák & M. Brunclík et al., *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Dokořan, s. 235-262.

BRUNCLÍK, M., & KUBÁT, M. (2016). Český demokratický režim po roce 2012: přechod k poloprezidencialismu?. *Sociologický časopis*, Vol 52, n. 5, s. 625-646.

BRUNCLÍK, M., & KUBÁT, M. (2017). *Kdo vládne Česku?: Poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry*. Praha: Barrister & Principal Publishing.

BRUNCLÍK, M., & KUBÁT, M. (2018). *Semi-presidentialism, parliamentarism and presidents: Presidential politics in Central Europe*. Praha: Routledge.

BRUNCLÍK, M. (2019). *Úřednické kabinetů v Evropě*. Habilitační práce. Karlova univerzita, Fakulta sociálních věc. Praha.

BRUNCLÍK, M., & KUBÁT, M. (2023) Constitutional Conventions in Central Europe: Presidents in Government Formation Process. *Problems of Post-Communism*. Vol. 70, n. 1, s. 42-54. DOI: 10.1080/10758216.2021.1942067

CABADA L., ŠTOLLOVÁ S. a spol. (2014). *Proměny postavení prezidenta ve střední Evropě*. Václav Klemm - vydavatelství a nakladatelství.

DUVERGER, M. (1980). A new political system model: semi-presidential government. *European journal of political research*. Vol. 8, n. 2, s. 165-187.

ELGIE, R. (2004). Semi-presidentialism: concepts, consequences and contesting explanations. *Political Studies Review*. Vol. 2, n. 3, s. 314-330.

FILIP, J. (2000). Jmenování guvernéra ČNB jako ústavní problém. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Vol 8, n. 4, s. 402-411.

FILIP, J. (2010). K ústavní odpovědnosti v ČR a odpovědnosti hlavy státu zejména za velezradu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Vol. 18, n. 1, s. 21-39.

GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., & ZOUBEK, V. (2013). *Ústavní systém České republiky*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

HÁJEK, L. (2023). Idiotic or Columbo's Wife? Constitutional Conventions in the Czech Republic. *East European Politics and Societies*. <https://doi.org/10.1177/08883254221144721>

HAVLIK, V., HRUBEŠ, M., & PECINA, M. (2014). For rule of law, political plurality, and a just society: Use of the legislative veto by President Václav Havel. *East European Politics and Societies*. Vol. 28, n. 2, s. 440-460.

HOSHIJIMA, Y. (2017). Presidential Administration and the Durability of Climate-Consciousness. *The Yale Law Journal*. s. 127-170.

HLOUŠEK, V. (2008). Přímá volba prezidenta–český kontext. In NOVÁK, M., & BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 263-285.

HLOUŠEK, V. (2014). Is the Czech Republic on its way to semi-presidentialism?. *Baltic Journal of Law & Politics*. Vol. 7, n. 2, s. 95-118.

CHARVÁT, J. (2013). Analýza procesu zavádění přímé volby prezidenta v ČR. *European Electoral Studies*. Vol. 8, n. 2, s. 146-159.

JANSTOVÁ, K. (2011). Jmenování členů Bankovní rady prezidentem republiky a přímá volba hlavy státu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. Vol. 57, n. 4, s. 53-61.

KATZ, A. S. (2020). Taming the prince: Bringing presidential emergency powers under law in Colombia. *International Journal of Constitutional Law*. Vol. 18, n. 4, s. 1201-1230.

KAMINSKY, E. B. Z. (1997). On the comparison of presidential and parliamentary governments. *Presidential Studies Quarterly*. Vol. 27, n. 2, s. 221-228.

KETCHAM-COLWILL, P. (2013). Presidential Influence over Agency Rulemaking Through Regulatory Review. *Geo. Wash. L. Rev.*. Vol. 82, s. 1622.

KOPEČEK, L. (2022). *Hodný, zlý a ošklivý? Havel, Klaus, Zeman. Paralelní životopisy*. Brno: Books & Pipes.

KOPEČEK, L., & BRUNCLÍK, M. (2019). How strong is the president in government formation? A new classification and the Czech case. *East European Politics and Societies*. Vol. 33, n. 1, s. 109-134.

KOPEČEK, L., & MLEJNEK, J. (2013). Different confessions, same sins? Václav Havel and Václav Klaus as Czech presidents. In HLOUŠEK V. Presidents above parties? Presidents in Central and Eastern Europe, Their Formal Competencies and Informal Power. Brno: Masarykova univerzita.

KOUDELKA, Z. (2012). Prezident jako vrchní velitel. *Vojenské rozhledy*, s. 122-131.

KOUDELKA, Z. (2014). Jmenování a odvolávání rektorů veřejných a státních vysokých škol a jmenování profesorů. *Universitas-revue Masarykovy univerzity*. Vol. 2014, n. 1.

KOUDELKA, Z. (2018). Prezident republiky. Vyd. 2. Praha: Nakladatelství Leges, sro.

KOUDELKA, Z. (2020). Jmenovací pravomoci prezidenta k ústavním orgánům hospodářské moci. *Socioekonomické a Humanitní Studie*. Vol. 12, n. 2.

KUBÁT, M. (2013). *Současná česká politika. Co s neefektivním režimem*. Vyd. 1. Praha: Barrister & Principal.

KUDRNA, J. (2013). Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*. Vol. 46, n. 7-8, s. 386-405.

KUDRNA, J. (2015). Přímá volba prezidenta–konec cesty trvající 23 let. *AUC IURIDICA*. Vol. 57, n. 4, s. 9-26.

KYSELA, J. (2006). Česká republika mezi poloprezidentským a parlamentním režimem?. *Politologická revue*. Vol. 12, n. 1, s. 5-28.

KYSELA, J. (2008). Prezident republiky v ústavním systému ČR - perspektiva ústavněprávní. In M. Novák & M. Brunclík et al., *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořan, s. 235-262.

KYSELA, J. (2011). Nekonečný příběh. Přímá volba prezidenta České republiky. *The New Presence*. Vol. 3, s. 12-17.

KYSELA, J. (2015). Ústavní inženýrství na český způsob aneb ke změnám pravomoci prezidenta republiky. *Právník*. Vol. 1, s. 1029-1051.

KRAUSE, G. A., & COOK, I. P. (2015). Partisan presidential influence over US federal budgetary outcomes: Evidence from a stochastic decomposition of executive budget proposals. *Political Science Research and Methods*. Vol. 3, n. 2, s. 243-264.

MALÍŘ, J. (2020). Když se ústavní konstrukce neberou vážně. Na okraj řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky. *Jurisprudence*. Vol. 1, s. 1802-3843.

Metcalf, L. K. (2000). Measuring presidential power. *Comparative Political Studies*. Vol. 33, n. 5, s. 660-685.

MLEJNEK, J. (2014). Prezidenti a magie charizmatického panství. In M. Kubát & T. Lebeda et al., *O komparativní politologii a současné české politice*. Praha: Univerzita Karlova, s. 37-44.

MUSILOVÁ, M., & ŠEDO, J. (2013). Diskuse o zavedení přímé volby prezidenta v České republice a její schválení. In ŠEDO a kolektiv, *České prezidentské volby v roce 2013*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 9-35.

NĚMEC, J., & KUTA, M. (2009). *Vliv zavedení přímé volby prezidenta na politický systém*. Parlament České republiky.

NOVÁK, M., & BRUNCLÍK, M. (2008). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán.

ONDŘEJKOVÁ, J. (2016). Výběr soudců Ústavního soudu ČR. *Právník. Teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Vol. 155, n. 11, s. 945-958.

PAVLÍČEK, V., & HŘEBEJK, J. (1998). *Ústava a ústavní řád České republiky*. 2. vyd. Praha: Linde, 1998.

PAVLÍČEK, V. a kolektiv (2020). *Ústavní právo a státověda*. Díl 2. 3. vydání. Praha: Leges.

PUTNA, M. C. (2011). *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Knihovna Václava Havla.

RYCHETSKÝ, P., LANGÁŠEK, T., HERC, T., & MLSNA, P. (2015). Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer.

SEDELIUS, T. (2006). *The Tug-of-War between Presidents and Prime Ministers: Semi-presidentialism in Central and Eastern Europe*. Orebo Studies in Political Science.

SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., & SYLLOVÁ, J. (2016). *Ústava České republiky: komentář*. Praha: CH Beck.

SLÁDEČEK, V., & HOFMANNOVÁ, H. (2021). K odpovědnosti prezidenta republiky za jednání, které není výkonem funkce. *Teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Vol. 160, n. 8, s. 617-635.

ŠIMÍČEK, V. (2008). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita .

ŠUTKA, P. (2016). *Zákon o volbě prezidenta republiky a jeho komparace s úpravou ve státech EU*. Leges: Praha.

WINTR, J. (2008). Prezident republiky jako reprezentant státu, garant řádu a moderátor politických sporů. In Šimíček, V. (Ed.) *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, s. 24-34.

WINTR, J. (2020). *Principy českého ústavního práva*. Vyd. 5. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, sro.

Internetové zdroje

Aktuálně (2011). Kauza ABL: John nařídil prověrku zneužití dat policie. Aktuálně.cz [online; cit. 2023-02-02]. Dostupné online: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kauza-abl-john-naridil-proverku-zneuziti-dat-policie/r~i:article:688464/>>.

Aktuálně (2015). Grossova kariéra: Nejmladší premiér padl kvůli aféře s bytem. Aktuálně.cz [online; cit. 2023-02-02]. Dostupné online: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/grossova-kariera-pad-mlade-politicke-hvezdy-kvuli-aferam/r~f07b70aee41811e4890a0025900fea04/v~sl:d1443c3493e5b4fa918057d8d3c2d416/>>.

Aktuálně (2017). "Není to dobrý vtíp." Hejtmani z ČSSD nevěděli, že Zemanovi dávají "hůl na nového premiéra. Aktuálně.cz [online; cit. 2023-02-02]. Dostupné online: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/neni-to-dobry-vtip-nekteri-hejtmani-se-divili-kdyz-zemanovi/r~6c7101be7e8711e7a7d1002590604f2e/>>.

Aktuálně (2019). Ministr kultury Staněk končí ve vládě, odejít chce ke konci května. *Aktuálně.cz* [online; cit. 2023-02-02]. Dostupné online: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ministr-kultury-stanek-zrejme-konci-ve-vlade-odejit-chce-ke/r~09c4ec3a772111e9ae850cc47ab5f122/>>.

Blesk (2020). Právě on vyhlašuje nejpřísnější opatření: Pod rouškou tmy si Prymula bez roušky vyrazil do restaurace!. *Blesk.cz* [online; cit. 2023-02-12]. Dostupné online: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-koronavirus/659071/prave-on-vyhlasuje-nejprisnejsi-opatreni-pod-rouskou-tmy-si-prymula-bez-rousky-vyrazil-do-restaurace.html>

ČJ (2014a). Prezident Zeman odmítl jmenovat Jana Veselého do čela ústeckého soudu. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2014/07/bleskova-zprava-prezident-zeman-odmitl-jmenovat-jana-veseleho/>>.

ČJ (2014b). Nedostatky v práci soudce Veselého: průtahy i chování k lidem. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2014/06/nedostatky-v-praci-soudce-veseleho-prutahy-i-chovani-k-lidem/>>.

ČJ (2016). Prezident Zeman odmítl jmenovat ředitele VS generálmajorem. Podle Válkové je to moudré rozhodnutí. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2016/10/prezident-zeman-odmitl-jmenovat-reditele-vs-generalmajorem-podle-valkove-je-to-moudre-rozhodnuti/>>.

ČJ (2017). Přehledně: S přijetím demise či odvoláním ministra váhali i Havel a Klaus. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2017/05/prehledne-prijetim-demise-ci-odvolanim-ministra-vahali-i-havel-klaus/>>.

ČJ (2022a). Koudelka, Samková či Sváček. Nejvíce kandidátů na ústavní soudce odmítli senátoři Klausovi. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2022/05/koudelka-samkova-ci-svacek-nejvice-kandidatu-na-ustavni-soudce-odmitli-senatori-klausovi/>>.

ČJ (2022b). Bodlák se soudcem nestane, prezident Zeman ho odmítl jmenovat. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2022/09/bodlak-se-soudcem-destane-prezident-zeman-ho-odmitl-jmenovat/>>.

ČJ (2022c). Soudcem nebude ani Petr Babka. Zeman odmítl po Bodlákovi jmenovat dalšího státního zástupce. *Česká justice* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.ceska-justice.cz/2022/09/soudcem-nebude-ani-petr-babka-zeman-odmitl-po-bodlakovi-jmenovat-dalsiho-statniho-zastupce/>>.

ČR (1996). Zprávy čtvrtek, 19. prosince 1996. *Český rozhlas archiv vysílání* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://cesky.radio.cz/zpravy-ctvrtek-19-prosince-1996-8055312>>.

ČR 1997. Zprávy čtvrtek, 19. října 1997. *Český rozhlas archiv vysílání* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://cesky.radio.cz/zpravy-patek-24-rijna-1997-8055518>>.

ČR (1998a). Zprávy úterý, 17. února 1998. *Český rozhlas archiv vysílání* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://cesky.radio.cz/zpravy-utery-17-unora-1998-8055606>>.

ČR (1998b). Zprávy středa, 18. února 1998. *Český rozhlas archiv vysílání* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://cesky.radio.cz/zpravy-streda-18-unora-1998-8055607>>.

ČR (2000). Zprávy sobota, 01. dubna 2000. *Český rozhlas archiv vysílání* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://cesky.radio.cz/zpravy-sobota-01-dubna-2000-8056361>>.

ČT (2009). Tzv. „sarajevský atentát“ odstartoval zatím největší politickou krizi v ČR. *Česká televize* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1432352-tzv-sarajevsky-atentat-odstartoval-zatim-nejvetsi-politickou-krizi-v-cr>>.

ČT (2023). Hladík se stal náměstkem na ministerstvu životního prostředí. *Česká televize* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3556546-hladik-se-stal-namestkem-na-ministerstvu-zivotniho-prostredi>>.

Deník (2011). Klaus odmítá odvolat ministry, Nečas trvá na dodržení ústavy. *Deník.cz* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <https://www.denik.cz/z_domova/klaus-zatim-ministry-odvolat-nechce-ceka-na-scenar.html>

Deník (2013). Zeman odmítl jmenovat Putnu profesorem. *Deník.cz* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <https://www.denik.cz/z_domova/zeman-odmitl-jmenovat-putnu-profesorem-reaktor-chce-vysvetleni-20130517.html>.

Deník (2018). Kauza korunových dluhopisů. Policie odložila trestní oznámení na Agrofert. *Deník.cz* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.denik.cz/ekonomika/kaucha-korunovych-dluhopisu-policie-odlozila-trestni-oznameni-na-agrofert-20181029.html>>.

Deník (2022). Šéfa olomoucké policie prezident odmítl povýšit do generálské hodnosti. *Deník.cz* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/tomas-landsfeld-prezident-zeman-2022.html>.

ECHO24 (2023). Zeman přiznal, že se pokoušel nastolit prezidentský systém, pro Fialu je to nepřijatelné. *ECHO24* [online; cit. 2023-04-07]. Dostupné online: <<https://echo24.cz/a/HkeWV/zpravy-domaci-zeman-pozaduje-vetsi-pravomoci-pro-pezidenta>>.

E15 (2017). Sobotka demisi podávat nebude, navrhne odvolání Babiš. *E15* [online; cit. 2022-01-05]. Dostupné online: <<https://www.e15.cz/volby/volby-2017/sobotka-demisi-podavat-nebude-navrhne-odvolani-babise-1332101>>.

HN (2013). Proč nesrovnávat Havla se Zemanem. *Hospodářské noviny* [online; cit. 2022-20-04]. Dostupné online: <<https://hn.cz/c1-60394370-proc-nesrovnavat-havla-se-zemanem>>.

Hrad (2019). Prezident republiky nepřijal demisi ministra kultury. *Pražský hrad* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <<https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-republiky-neprijal-demisi-ministra-kultury-14826>>.

Hrad (2021). Stanovisko prezidenta republiky. *Pražský hrad* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <<https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/stanovisko-prezidenta-republiky-16207>>.

Hrad (2022). Prezident republiky nejmenuje kandidátku na viceprezidentku NKÚ. *Pražský hrad* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <<https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-republiky-nejmenuje-kandidatku-na-viceprezidentku-nku-16440>>.

IDnes (2000). Havel nechce Grégra ve vládě. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-nechce-gregra-ve-vlade.A000210083009domaci_itu>.

IDnes (2002a). Brožika v NKÚ nechci, říká Havel. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/brozika-v-nku-nechci-rika-havel.A020425_220445_domaci_pol>.

IDnes (2002b). Dluh? Není problém, tvrdí ODA. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dluh-neni-problem-tvrdi-oda.A020215_120938_domaci_kot>.

IDnes (2002c). Královéhradecká univerzita má rektorku. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kralovehradecka-univerzita-ma-rektorku.A020419_150408_domaci_jpl>.

IDnes (2005). Klaus odmítl jmenovat mladé soudce. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/klaus-odmitl-jmenovat-mlade-soudce.A050309_190404_domaci_nad>.

IDnes (2006a). Klaus odvolal šéfku Nejvyššího soudu, ta se hodlá bránit. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/klaus-odvolal-sefku-nejvyssiho-soudu-ta-se-hodla-branit.A060202_113656_domaci_jba>.

IDnes (2006b). Brožová uspěla, Ústavní soud neuznal Bureše. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/brozova-uspela-ustavni-soud-neuznal-burese.A061219_092312_domaci_miz>.

IDnes (2012). Nečas odvolal Peake. Moje důvěra k ní klesla do záporných hodnot, řekl. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/premier-navrhl-odvolani-karoliny-peake.A121220_141303_domaci_jw>.

IDnes (2013a). Končí poslední ústavní soudce jmenovaný Havlem, soud je téměř paralyzován. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/oslabeni-ustavniho-soudu-konec-mandatu-jiriho-muchy.A130128_123145_domaci_skr>.

IDnes (2013b). Zeman podepíše jmenování Putny profesorem, ale titul mu předá ministr. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-s-ministrem-fialou-o-jmenovani-putny-profesorem.A130522_114234_domaci_kop>.

IDnes (2013c). Diktátorský postup, odmítla Němcová Zemanovy notářsky ověřené podpisy. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2023-07-04]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nemcova-odmita-pozadavek-zemana.A130724_184005_domaci_jj>.

IDnes (2014a). Stropnický u Zemana prošel, prezident ho zkoušel z počtu tanků. *iDnes.cz/Zpravodajství*. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/stropnicky-u-zemana-prosel-bude-ministrem.A140122_164629_domaci_kop>.

IDnes (2014b). Zeman jmenoval Sobotkovu vládu. Utahoval si z textu jeho návrhu. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jmenovani-koalici-vlady-bohuslava-sobotky.A140129_100909_domaci_kop>.

IDnes (2018a). Zeman jmenoval nové generály, nepovýšil šéfa BIS a armádního důstojníka. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-jmenovani-general-koudelka-prochazka.A180508_143232_domaci_jkk>.

IDnes (2018b). Zeman nejmenoval vojáka generálem zřejmě kvůli kauze přileb se symboly SS. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prochazka-general-kauza-helmy-ss-zeman.A180509_152102_domaci_jj>.

IDnes (2020). Zeman odmítl Prymulu odvolat. Pokud by neodešel sám, nechal by ho ve funkci. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prymula-vysehrad-zeman-rezignace-odvolani.A201119_094811_domaci_remy>.

IDnes (2022). Zeman opět nejmenuje Koudelku generálem. Návrh roztrhal, tvrdí zdroj. *iDnes.cz/Zpravodajství* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-prezident-koudelka-bis-general-jmenovani-kontrarozvedka.A220428_175211_domaci_klf>.

IRozhlas (2003). Jiřího Rusnoka vystřídá Milan Urban. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jiriho-rusnoka-vystrida-milan-urban_200303141857_mkopp>.

IRozhlas (2005). Premiér odvolal ministryni zdravotnictví Emmerovou. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/premier-odvolal-ministryni-zdravotnictvi-emmerovou_200510121503_mhromadka>.

IRozhlas (2006). Ústavní soud zrušil prezidentovo rozhodnutí o odvolání Brožové. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ustavni-soud-zrusil-prezidentovo-rozhodnuti-o-odvolani-brozove_200609121920_mmatusu>.

IRozhlas (2011a). Vládní Věci veřejné rozdělila vnitrostranická krize. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vladni-veci-verejne-rozdelila-vnitrostranicka-krize_201104071730_mkopp>.

IRozhlas (2011b). Poslanci ODS a VV se schází nad řešením vládní krize. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslanci-ods-a-vv-se-schazi-nad-resenim-vladni-krize_201104121149_mhromadka>.

IRozhlas (2013). Vládu odborníků povede Rusnok. Prezident Zeman ho jmenoval premiérem. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online:

<https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/-vladu-odborniku-povede-rusnok-prezident-zeman-ho-jmenoval-premierem_201306251920_mskalicky>.

IRozhlas (2018a). Se jmenováním některých ministrů měli problém Havel i Klaus. Nakonec ale ustoupili. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/miroslav-poche-prezident-klaus-zeman-havel_1806171955_pj>.

IRozhlas (2018b). Zeman si chce s Pochem promluvit o postu ministra. ‚Rád přijedu,‘ přijal pozvání kandidát za ČSSD. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/miroslav-poche-milos-zeman-vlada-andrej-babis_1806171557_ako>.

IRozhlas (2019). Prezident Zeman nepřijal demisi ministra kultury Staňka. Nahradit by ho mohl starosta Šmarda. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/antonin-stanek-milos-zeman-demise_1905281745_dok>.

IRozhlas (2020a). Zeman jmenoval Blatného ministrem zdravotnictví. ‚Nechod'te na Vyšehrad, je tam nebezpečno,‘ dodal. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-ministerstvo-zdravotnictvi-jan-blatny-jmenovani_2010291211_tzr>.

IRozhlas (2020b). Prezident Zeman jmenoval předsedou Nejvyššího soudu Petra Angyalossyho. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/predseda-nejvyssiho-soudu-kdo-je-jmenovani-milos-zeman-prezident_2005201400_ako>.

IRozhlas (2021). Zeman řekl čtyři důvody, proč odmítá jmenovat Lipavského. Vadí mu vzdělání či postoj k Visegrádu. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jan-lipavsky-milos-zeman-ministr-zahranici_2112101228_ako>.

IRozhlas (2022a). Ministr školství Gazdík podá demisi, důvodem jsou vazby na obviněného podnikatele Redla. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-gazdik-demise-ministr-skolstvi-hlubucek_2206191004_til>.

IRozhlas (2022b). Petr Hladík je podezřelý v kauze brněnských bytů. ‚Stíhání se neobávám, nic jsem neudělal,‘ reaguje. *Český rozhlas* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-hladik-mestske-byty-kandidat-na-ministra-kauza-brno_2212011243_pik>.

IRozhlas (2022c). Proč Zeman nejmenoval soudce? Písemné odůvodnění chybí, Hrad nerespektuje justiční verdikt. Český rozhlas. Dostupné online: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hrad-prezident-milos-zeman-jmenovani-soudcu-marek-bodlak_2210190500_vtk>.

Lidovky (2005). Klaus se přemohl, jmenoval mladé soudce. *Lidovky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.lidovky.cz/domov/klaus-se-premohl-jmenoval-mlade-soudce.A051212_160430_ln_domov_lv>.

Lidovky (2010). Vládu s komunisty bych zřejmě nejmenoval, říká Václav Klaus. *Lidovky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.lidovky.cz/domov/vladu-s-komunisty-bych-zrejme-nejmenoval-rika-vaclav-klaus.A100509_141050_ln_domov_mev>.

Lidovky (2013). Blokování ministrů? Zeman za to dřív káral Havla, teď je chystá sám. *Lidovky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.lidovky.cz/domov/personalni-vetu-u-jmenovani-ministru-to-je-proti-ustave-vycital-zeman-havlovi.A131106_120836_ln_domov_spa>.

Lidovky (2014). Zeman: Sobotku jmenuji premiérem příští pátek, ministry mohou odmítnout. *Lidovky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.lidovky.cz/domov/zeman-jmenovani-premierem-probehne-17-ledna.A140110_131001_ln_domov_oka>.

Lidovky (2015). Zeman odmítl jmenovat tři profesory. Rektoři vyzývají k bojkotu. *Lidovky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <https://www.lidovky.cz/domov/zeman-odmitl-jmenovat-tri-profesory-rektori-vyzyvaji-k-bojkotu.A150505_191638_ln_domov_ELE>.

Novinky (2005). Gross chce po Klausovi, aby přijal demise ministrů. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-gross-chce-po-klausovi-aby-prijal-demise-ministru-40098761>>.

Novinky (2012). Ministr obrany Vondra rezignoval. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-11-10]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-ministr-obrany-vondra-rezignoval-174139>>.

Novinky (2013a). Zeman jmenoval premiérem Jiřího Rusnoka. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeman-jmenoval-premierem-jiriho-rusnoka-195133>>.

Novinky (2013b). Rusnokova vláda nezískala důvěru. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-rusnokova-vlada-neziskala-duveru-199402>>.

Novinky (2013c). Nejsem stroj na podpisy, profesory ať jmenuje někdo jiný, prohlásil Zeman. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-nejsem-stroj-na-podpisy-profesory-at-jmenuje-nekdo-jiny-prohlasil-zeman-191624?fbclid=IwAR1GlaiKXSbr20jUpNwRL6QkYGU_57Mj-Zf1YrjVN4gxTphMTEbnTbvGjjo>.

Novinky (2014a). Zeman odmítl jmenovat Veselého předsedou ústeckého soudu. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeman-odmitl-jmenovat-veseleho-predsedou-usteckeho-soudu-235566>>.

Novinky (2014b). Prezident v proslovu zmínil i kanibala a obul se do ústavního právníka. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-prezident-v-proslovu-zminil-i-kanibala-a-obul-se-do-ustavniho-pravnika-217239>>.

Novinky (2018). Pokud Zeman nejmenuje Pocheho, Babiš kompetenční žalobu nepodá. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-pokud-zeman-nejmenuje-pocheho-babis-kompetencni-zalobu-nepoda-37261>>.

Novinky (2019). Pro kompetenční žalobu na Zemana není důvod, tvrdí Babiš. Chvojka mluví o konci vlády. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-pro-kompetencni-zalobu-na-zemana-neni-duvod-tvrdi-babis-40288159>>.

Novinky (2022). Právník: Předčasně jmenovat šéfa ÚS? Zemanův exces. *Novinky.cz* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-pravnik-predcasne-jmenovat-sefa-us-zemanuv-exces-40416946>>.

Respekt (2019). Prezident ústavu porušil, shodli se právníci. Zbytek je na poslancích. *Týdeník Respekt* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.respekt.cz/politika/prezident-ustavu-porusil-shodli-se-pravnici-zbytek-je-na-poslancich>>.

Seznam (2022a). Zeman nevyloučil, že bude jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. *Seznam Zprávy* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-zeman-pozadal-jsem-premiera-fialu-abychom-spolecne-navstivili-izrael-221112>>.

Seznam (2022b). Zeman odmítl jmenovat dva soudce. *Seznam Zprávy* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-zeman-odmitl-jmenovat-dva-soudce-217328>>.

Seznam (2022c). Kauza Dozimetr. *Seznam Zprávy* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.seznamzpravy.cz/tag/kauza-dozimetr-68741>>.

Seznam (2022d). Zeman přijal demisi Hubáčkové, životní prostředí bude řídit Jurečka. *Seznam Zprávy* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-zeman-prijal-demisi-hubackove-zivotni-prostredi-bude-ridit-jurecka-217844>>.

Seznam (2022e). Zeman ji odmítl jmenovat. Nebyla jsem ani obviněná, brání se Zikmundová. *Seznam Zprávy* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-zeman-ji-odmitl-jmenovat-nebyla-jsem-ani-obvinena-brani-se-zikmundova-204092>>.

TP 2017. Generální ředitel Vězeňské služby byl povýšen do hodnosti generálmajora. *Týdeník policie* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://tydenikpolicie.cz/generalni-reditel-vezenske-sluzby-byl-povysen-do-hodnosti-generalmajora/>>.

Usoud 2013. Neobsazenost Ústavního soudu se stává kritickou. *Ústavní soud* [online; cit. 2022-12-12]. Dostupné online: <<https://www.usoud.cz/aktualne/neobsazenost-ustavniho-soudu-se-stava-kritickou>>.